

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2014. nyár

BÁNSÁGI Ildikó
Helmut STÜRMER
GERA Zoltán
VIDNYÁNSZKY Attila

Főszerepben: a színész

Csehov kilincse

Az itt és most szakralitása

a 2014/2015-ös évad előadásajánlójával és bérlethirdetésével

Fókusz – a 2014/2015-ös évad: premierajánlók • **Színházbérletek** – megújult konstrukciók • **Rendhagyó nézőpontok** – Osztovits Ágnes, Lévai Balázs • **Az én színházam** – Ferge Anna magyartanár • **Gasztro-színház** – Cserna Szabó András: Dumas Sándor és Sekszpír Jóska • **Szín(ház)lapok** – Gajdó Tamás a Színház című lapról • **Színház-történet** – 100 éve született Mészáros Ági • **Nyári programajánló** – Szentivánéji álom, Vitéz lélek

fotó: Eöri Szabó Zsolt

Jelen-lét

Jobbról jönnek be. Egy fiatalember és a vén szolgája. Lassan jönnek, hosszan figyelhetjük őket az *Abogy tetszikben*. Udvaros Dorottya a színpad másik oldalán a „Színház az egész világ...” kezdetű monológban éppen az öreg- és az aggkornál jár. Addig az egész társulat hallgatta a monológot, de erre már nem kíváncsiak. Kit érdekel, mi lesz, ha megöregszik? Ki akarja, hogy elmondják neki, mi lesz a nóta vége? Udvaros halkán, magának suttogja:

*Az utolsó felvonás,
E furcsa és mozgalmas mese vége:
Mindent felejtő, második gyerekkor,
Se fog, se szem, se íny – nincs semmi sem.*

Bodrogi Gyula úgy jön be, hogy a figura, az Ádám nevű szolga nem egy élet, hanem generációk terhét hurcolja magával. Az élet nehezét, amibe belerokkant. És miért üti szíven az embert, amit Bodrogi csinál? Azért, mert „csak” bejön. Úgy lesz jelen egész testével, lényével, hogy azt látjuk, ez a vén szolga már nincs is. A színész színpadi jelenléte az általa alakított figurának már hiányáról mesél. Az alakítás súlya tonnányi, miközben a játszott figura léte már a pihénél is könnyebb... Bodrogi nagy színészi pillanata.

Önök látják a képet, és olvassák, amit a jelenetről írtam. A fotográfus kimerevíti a pillanatot, a szó rögzít valamit az alakítás titkából. A szó és a kép statikus, de Bodrogi estéről estére újraalkotja ezt a pillanatot is... A szó és a kép megőriz valamit abból, ami minden este abban a pillanatban, hogy megszületett, meg is hal.

Tavaly szeptemberben azzal a céllal indítottuk útjára a Nemzeti Magazint, hogy szóval és képpel is kedvet csináljunk Önöknek ahhoz, hogy színházba jöjjenek. Mert mi, akik ezt a lapot készítjük, meg vagyunk győződve róla, hogy jó dolog színházról és színészekről olvasni. De a legjobb mégis: színházba menni. És látni, hogyan csinálja Bodrogi...

KORNYA ISTVÁN
főszerkesztő

6 FŐSZEREPBEN: A SZÍNÉSZ

„Társulatvezetőként, igazgatóként soha ekkora hangsúlyt még nem helyeztem egy évad összeállításánál „a színészre”. Egy korszak végére értünk, amely korszakot úgy nevezik: rendezői színház. A megújulás zálogát újra a színészek jelentik.” (Vidnyánszky Attila)

32 EGYMÁSRA IS REAGÁLVA

Megnézték és megírták. Osztovits Ágnes és Lévai Balázs hónapról hónapra véleményt mondott a Nemzeti Színház előadásairól a magazin hasábjain. Két szerzőnkkel egy évad tapasztalatairól beszélgettünk – alkalmat adva arra, hogy egymás gondolataira is reagáljanak.

39 CSEHOV KILINCSE

„...mindig azt kértem a Jóistentől, hogy adja meg azt a kicsike pluszt, amitől az adott jelenet valóban olyan lesz, amilyennek lennie kell. Hogy kiszakadjon belőlem. Nem tudhatjuk, hogy meglesz-e ez a kegyelmi pillanat.” (Bánsági Ildikó)

52 „HA VAN TÜNDÉR A VILÁGON...”

A filmek még őrzik arcát, játékát a száz éve született Mészáros Áginak. Színházi szerepeire már egyre kevesebben emlékeznek – születésnapjára összeállításunkban ezeken keresztül idézzük fel a Nemzeti Színház művészenek pályáját.

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja 2014. nyár

Ingyenes időszaki kiadvány
I. évfolyam, 9. szám

Főszerkesztő:

Kornya István

Fotó:

Eöri Szabó Zsolt | társulati fotók: Rózsa Erika

Kiadó:

Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:

Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat:

Kónya Ábel

Címlap:

Bodrogi Gyula Ádám jelmezében Az ahogy
tetszik című előadásban (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyári nyitva tartás

Jegypénztár a Nemzeti Színházban:

június 15-ig: H-P 10-18 óra, Szo-V 14-18 óra

június 16-augusztus 19.: zárva

augusztus 21-augusztus 31.: H-P 10-18 óra,

Szo-V zárva

Andrássy úti jegyiroda:

június 15-ig: H-P 10-18 óra, Szo-V 11-19 óra

június 16-augusztus 19.: H-P 10-18 óra,

Szo-V zárva

augusztus 21-augusztus 31.: H-P 10-18 óra,

Szo-V zárva

www.nemzetiszhaz.hu

Nyomdai előkészítés:

Inform-Line Stúdió Kft.

Nyomda:

Érdi Rózsa Nyomda

Megjelenik 10 000 példányban.

Lapzárta: 2014. május 23.

12

21

31

42

46

50

Fókusz | 2014/2015

6

Főszerepben: a színész //

Vidnyánszky Attila

10

A 2014/2015-ös évad előadásai

Premierek

12

Operett // Szentivánéji álom //

A fehér felhő // Éjjeli menedékhely

// A nagyúr // A helység

kalapácsa // Brand // Körhinta //

Ingyenélők // Don Quijote //

Két Márai-egyfelvonásos //

A per // Zoltán újratermetve //

Segítsd a királyt! // Árnysország //

Egerek

Váltson bérletet!

28

Minden, amit a 2014/2015-ös

évad bérleteiről tudni kell

Az előző évad

30

Tények és adatok

32

Egymásra is reagálva //

Osztovits Ágnes és Lévai Balázs

Az én színházam

36

Színházat (is) szerető embereket

nevel // Ferge Anna

Portré

38

Csehov kilincse //

42

Bánsági Ildikó

Gondolat, tér, illúzió //

Helmut Stürmer

46

Gera Zoltán a Nemzet Színésze

Szín(ház)lapok

48

Gajdó Tamás: Olvasmányos,

esztétikus, „de” elméleti

Gasztró-színház

50

Cserna-Szabó András:

Dumas Sándor és Sekszpir Jóska

Színház-történet

52

„Ha van tündér a világon...” //

Mészáros Ági

Fotó

55

Ahogy Eöri Szabó látja //

Johanna a máglyán

Nyári programajánló

56

A Szentivánéji álom Gyulán

// A Vitéz lélek Sopronban és

Szentendrén

Folyóirat

58

Szcenárium – májusi ajánló

Könyvajánló

59

Az ember tragédiája (egy előadás

születése színről színre) //

A költői

színház

FŐSZEREPBEN: A SZÍNÉSZ

Vidnyánszky Attila a 2014/2015-ös évadról, a társulatról

A Nemzetihez méltó, műfajok, kultúrák, korok tekintetében is sokszínű a következő évad premierjeinek a listája. Szerzőink többek között Gombrowicz, Petőfi, Shakespeare, Gorkij, Csiky, Ibsen... Lesz abszurd, vígjáték és tragédia is. Láthatunk költői víziót, műfaji határokat átlépő produkciót, és olyan előadást is, amely a szó erejére épül. Nagyszínpadtól a szobaszínházig sokféle térben szólalnak majd meg a művek – ígéri Vidnyánszky Attila, a Nemzeti Színház igazgatója.

Szokás a színházi évadoknak „nevet” adni, hogy könnyen beazonosíthatók, kommunikálhatók legyenek. A Nemzeti 2014/2015-ös évadát hogyan „hívják”?

– Nem kedvelem az efféle címkéket, mert leegyszerűsítik azt, ami összetett és sokféle. Van azonban egy olyan jellegzetessége az évadnak, ami világosan kirajzolódik. Társulatvezetőként, igazgatóként soha ekkora hangsúlyt még nem helyeztem egy évad összeállításánál „a színészre”. Ennek a talán furcsa kijelentésnek megvan a magyarázata. Évek óta erősödik bennem az a felismerés, hogy egy korszak végére értünk, amely korszakot úgy nevezik: rendezői színház. Én is ennek szellemében dolgoztam, de egyre inkább azt látom, hogy ez a fajta színházcsinálás kifulladás, a megújulás zálogát újra a színészek jelentik. Nem a rendezői elképzelések diktátuma adhat új impulzusokat ennek a művészeti ágnak, hanem az, ha újra a színészek kerülnek az alkotás középpontjába. A színész ne pusztá eszköze legyen annak, amit a rendező „üzenni” kíván, a rendező segítse a színészt egyéniségének, közlésvágyának a kiteljesítésében. A kettő egészséges egyensúlyát, együttműködésének módját kutatjuk...

Hogyan kell ezt nekünk, nézőknek elképzelnünk?

– Jelentős alakításokra lehetőséget adó darabokat válogattunk munkatársaimmal. Példaként említem a *Szentivánéji álmot*, amelyben Puck, Demetrius, Lysander, Hermina és még egy sor olyan figura van, amely sok színész vágyott szerepe. Igazán nagy főszerepek lehetőségét nyújtják olyan darabok, mint *A per* Trill Zsolt, *A nagyúr* Mátray László, az *Ingyenélők* Básti Juli számára, a *Don Quijote* Reviczky Gábornak és Bodrogi Gyulának kínál nagyszerű játéklehetőséget... Márai Sándor klasszikus polgári színjátékában fajsúlyos szerepekben látható majd Bánsági Ildikó, Nagy-Kálózy Eszter, Söptei Andrea, Tóth Augusztina.

Ha pedig magunk elé képzeljük, hogy Petőfi remekének, *A helység kalapácsának* alakjait többek között Udvaros Dorottya, Eperjes Károly, Szarvas József, Blaskó Péter kelti életre, az érdeklődő nézőnek felcsillan a szeme, hogy nagyszerűen komédiázó színészeket láthat... Készülnek műfaji határokat átlépő produkciók is, mint az *Operett*, a *Körhinta*, *A fehér felhő*, amelyekben nem az egyéni teljesítmény a döntő, hanem az összjáték.

A társulatépítés folyamata hol tart?

– Ahhoz, hogy „véglegesnek” lehessen mondani a társulatot, szükség van néhány évadnyi közös munkára, hogy egyre zártabb alkotó közösséggé kovácsolódjunk. De már az induló „nemzeti válogatott” is stabil. Ezt jelzi, hogy csak Martinovits Dorina szerződik el, de a tervek szerint továbbra is játssza majd a szerepeit. Olt Tamás és Bakos-Kiss Gábor a két új tagunk. Továbbra is hívunk vendégeket. A sepsiszentgyörgyi Mátray László a *János vitéz* címszerepe után *A nagyúr*-ban játszik. Béres Ilona és Rubold Ödön *A fehér felhőben*, Trokán Nóra és Trokán Anna vendégként több előadásban látható lesz, a radnóti Pál András pedig az *Éjjeli menedékhelyben*.

Egyesek szerint túl nehéz repertoárt épít Vidnyánszky Attila. Egyetért ezzel?

– A nehéz helyett én inkább a komoly, a fajsúlyos jelzőket használnám. Azt szeretném, ha ezek a jelzők kötődnének a Nemzeti Színházhoz. Ibsen, Gorkij, Cervantes, Márai, Kafka az emberi lét nagy kérdéseinek a kutatásában elképesztő mélységekig jutottak, ezekkel a témákkal foglalkozni – alkotóként, nézőként – nem könnyű feladat. Azért a *Szentivánéji álom* derűs darab, *A helység kalapácsa* vagy az *Ingyenélők* olykor igen éles poénjain és helyzetein pedig jókat lehet majd nevetni...

Vidnyánszky-ajánló

Witold Gombrowicz: Operett

Hogyan tombolhatott két iszonyat is a 20. században? Miért is nem voltak erők, amelyek a faszizmust és a kommunizmust megfékezhették volna? Gombrowicz kíméletlen éleslátással elemzi egy század abszurditásait egy operettparódián keresztül.

William Shakespeare: Szentivánéji álom

Shakespeare az egyik legfontosabb „magyar” szerző, aki ebben a darabjában az élet egyik legnagyobb témájáról mesél: a szerelemtől. Az álom és a valóság közötti átjárásról, a szerelem álmáról és a keserű valóságról is, de mindig derűvel és szeretettel...

Molnár Ferenc: A fehér felhő

Az első világháború kitörésének 100. évfordulójára Molnár Ferenc „ismeretlen” darabjának az újrafelfedezésével emlékezünk. A galíciai frontról tudósító Molnár ebben az áomdarabjában megírta a lövészárkokban elpusztulók, az árván maradó asszonyok és a gyerekek békevágyát...

Makszim Gorkij: Éjjeli menedékhely

Ma így mondanánk: hajléktalanszálló. A társadalom peremén élőkről, a kiszolgáltatottságról, a nyomorról, megbicsaklott sorsokról, a bűnről és a hitről – világunk számos alapvető, örök kérdéseiről szól Gorkij világirodalmi klasszikusa. És szól arról, hogy a földi nyomor igazsága mellett másfajta igazság és remény is létezik.

Bánffy Miklós: A nagyúr

A Nemzetinek feladata, hogy felfedezzen elfeledett műveket, szerzőket. Ilyen Bánffy Miklós és műve, A nagyúr. A hun fejedelem, Attila történetén keresztül beszélhetünk a mai kort is jellemző népvándorlásról, és rólunk, magyarokról – helyünkről, idegenségünkről, rokonalanságunkról.

Csiky Gergely: Ingyenélők

1880-ban született ez a sikerdarab, és annak a kornak a hazafiaskodását tette benne nevetségessé Csiky – az embernek mégis az az érzése, hogy az Ingyenélők a máról szól... Nagyszerű társadalomrajz, tele rendkívüli érzékenységgel megírt remek szerepekkel.

Henrik Ibsen: Brand

Brand, aki éhínségtől sújtott szülőfalujának papja, azt követeli híveitől, hogy a hit álljon életük középpontjában. Ő maga így él és cselekszik. A kérlelhetetlen és következetes pap túl sokat követel híveitől, és elbukik... de Brandok nélkül elveszettek volnánk a világban.

Körhinta

Legendás film, klasszikus alkotás, amely úgy szól az ötvenes évek gyilkos világáról, hogy a legszebb emberi érzés, a szerelem győzelmét hirdeti mindenek felett. A történet a tánc, a zene és a próza dinamikus egységben szólal majd meg a színpadon.

Szobaszínház, koncert, versek

Új játszóhellyel gazdagodik a Nemzeti. A Nagyszínpad, a Gobbi Hilda Színpad és a Kaszás Attila Terem mellett megnyílik a hetven nézőt befogadó szobaszínház a Nemzeti épületének legfelső, negyedik emeletén. Már készül Szűcs Nelli önálló estje a beregszászi születésű egykori sztárszínésről, Fedák Sáriról; és Farkas Dénes műsora édesapja, Osztóján Béla verseiből.

A jövőre 70 éves Hobo havonta tart koncertet életműve egy-egy darabját megszólaltatva – a legendás dalok mellett ismeretlen és új számokat is hallhatunk. Szirtes Edina Mókus és zenekara a Nemzeti művészeivel közös „költészeti” koncerteket tervez. Berecz András rendszeresen várja a jövő évadban is felnőtt meséivel a közönségét. Folytatódik a Magyar Írószövetséggel közös program: a „Versek szódával – költők másképp” sorozat alkalmain a kortárs magyar líra legjelentősebb alkotóival találkozhatunk.

„Nem a rendezői elképzelések diktátuma adhat új impulzusokat ennek a művészeti ágának, hanem az, ha újra a színészek kerülnek az alkotás középpontjába.”

Meggyőződésem, hogy aki felhívítja színháza repertoárját, aki engedményeket tesz pusztán a népszerűség, a nézőszám növelése kedvéért, olyan lejtőre kerül, ahonnan szinte lehetetlen visszakapaszkodni. A beregszászi és debreceni évek alatt megtanultam, hogy ha felállítunk egy mércét, és ahhoz következetesen tartjuk magunkat, akkor kialakul a közönségünk, amelyik pont azért szeret minket, amilyenek vagyunk.

Tizenkét saját bemutató szerepel a következő évad premierlistáján, ami igen soknak tűnik.

– Valóban több az elvárhatónál. De így alapozhatjuk meg azt, hogy a harmadik évadra az általam képviselt Nemzeti Színház-i koncepciót tükröző, változatos, stabil repertoárunk legyen. Ha ezt felépítettük, ez ad majd lehetőséget arra, hogy lassítsuk a tempót, és másfajta munkamódszerre álljunk át. Hogy a szokásos hat-nyolc hetes próbaidőszak helyett akár három hónapot is biztosítani tudjunk egy-egy előadásnak, hogy legyen idő az elmélyült műhelymunkára. A Nemzetinek biztosítania kell azt a „szakmai luxust”, hogy időt teremtsen az alkotóknak – színészeknek, rendezőknek – arra, hogy hónapokat tölthessenek kísérletezéssel, új utak keresésével. A társulat élete, fejlődése szempontjából elengedhetetlenül fontos, hogy egyfajta laboratóriumként is működjön a színház.

Az első évadban havi rendszerességgel fogadott vendégelőadásokat a Nemzeti. Így lesz ez a 2014/2015-ös évadban is?

– A Nemzeti a nemzet színháza – ezt hirdettük meg egy évvel ezelőtt. Ennek jegyében hívjuk a vidéki és a határon túli előadásokat, valamint a kisebbségi színházakat. Feladatunk, hogy lehetőséget biztosítsunk ezeknek a társulatoknak a fővárosi megmutatkozására. A közös produkciók egyike a *Körhinta*, amelyben főszerepet kap a Honvéd Tánc-

Berecz András továbbra is mesél | fotók: Eöri Szabó

együtt. Készülnek olyan produkciók is, amelyeket a Nemzeti saját előadasként játszik majd – így mutatunk be jövőre egy kaposvári és egy debreceni előadást. A Karván Színházzal pedig a hátrányos helyzetű roma és nem roma gyerekek „ügye” is bekerül a Nemzeti falai közé.

Véget ér az első Vidnyánszky-évad a Nemzetiben. Elégedett?

– Rendkívül feszített tempóban hatalmas munkát végzett a társulat minden tagja, amiért köszönet illet mindenkit. Formálódik a közönségünk, alakul a párbeszéd, érzem, hogy sokan megértik a szándékainkat, kíváncsiak ránk. Úgy gondolom, hogy az egész magyar színházi szakma számára nagy fegyvertény, hogy megtartottuk a MITEM-et vagyis a Madách Nemzetközi Színházi Találkozót, hiszen eddig nem volt Magyarországon ilyen fajsúlyú nemzetközi színházi fesztivál. Hosszú évek után újra kimozdult otthonából a Nemzeti: a *Vitéz lélek* tizenhárom vidéki, határon túli turnéján komoly visszajelzéseket és még több szeretet kaptunk. A Silviu Purcărete által rendezett *Abogy tetszik* tavasszal hatalmas sikert aratott a neves craiovai Shakespeare Fesztiválon, ez az előadás utazik ősszel Európa egyik legrangosabb színházi fesztiváljára, a szeptembertől Baltic House-ra. Ugyancsak ősszel Oroszország egyik legjelentősebb teátrumába, a szeptembertől Alekszandrinszkijbe kapott meghívást két előadásunk: a *Johanna a máglyán* és a *Mesés férfiak szárnyakkal*. Ez utóbbi előadás szerepel a fehér-oroszok nagy bresti seregszemléjén, a „Fehér Torony” Fesztiválon, Az *Operett* a radomi Gombrowicz-fesztiválra kapott meghívást, a *Fodrásznő* Prágába utazik.

Mikor és mivel kezd új évadát a Nemzeti?

– A jövő évad első premierje tulajdonképpen már nyáron megtörténik, hiszen a gyulai Shakespeare Fesztiválon mutatjuk be a *Szentivánéji álmot*. A 2014/2015-ös magyar színházi évadot pedig minden valószínűség szerint mi nyitjuk: szeptember első hetében tartjuk Witold Gombrowicz *Operett* című abszurdjának a premierjét. Ezt követi szeptemberben a már említett Shakespeare-mű nemzeti premierje, valamint *A fehér felbő* bemutatója.

KORNIA ISTVÁN

Vidnyánszky-ajánló

Petőfi Sándor: A helység kalapácsa

Ez nem a kötelező Petőfi, amitől minden diák ásít egyet. A vicces kedvű, csipkelődő, nyelvi leleményekben dúskáló Petőfit hozzuk a Nemzetibe. Nem titkolt célunk az is, hogy a mai fiatalokkal megszeretessük azt a huszonéves vadóc zsenit, aki egykor ennek a műnek a szerzője volt.

Franz Kafka: A per

A 20. (és a 21). század emberének egyik alapvető érzését írta meg remekművében Kafka. A rettegetté fokozódó szorongást, a kapaszkodók nélküli élet kilátástalanságát. Az ördögi erők munkálkodásának mechanizmusát. Még pontosabban a kiszolgáltatott embert, aki elvesztette hatalmát saját élete felett. . .

Cervantes – Mihail Bulgakov: Don Quijote

A búskepű lovag: hős. Egy elképzelt, soha nem volt világ hőse, amelynek főszereplőjévé teszi magát. Nevet rajta a világ, pedig neki van igaza, amikor számon kéri a világon, hogy hol a becsület, a tisztesség, az erény. . .

Márai Sándor: Befejezetlen szimfónia, Családi kérdés

Márai magyar világpolgár, nagy távlatokban gondolkozó és a magánélet kérdéseivel foglalkozó író. A letűnt polgári értékrend jegyében fogant egyfelvonásosai érzékeny látletelek Európáról és a szeretetről. . .

Zelei Miklós: Zoltán újrateremtve

Őrökre menyasszony és vőlegény maradtak, akiket a történelem által meghúzott határ választott el egymástól, és még halálukban sem nyugodhatnak egymás mellett, egy temetőben. Egy koporsó „tragigroteszk” útja az ukrán-szlovák határon, nem sokkal a szovjet birodalom összeomlása után. . .

Ratkó József: Segítsd a királyt!

Történelmünk egyik legfontosabb fordulópontjáról, a Szent István által alapított állam megmaradásáról szól Ratkó műve. Mint minden történelmi dráma, a Segítsd a királyt! is egy régi kor dilemmáin keresztül saját korának üzen. . .

William Nicholson: Árnysorság

Két világ, két különleges ember, két művész találkozása, szerelme és tragédiája. Vajon lehetséges felnőttként megváltozni, lehetséges még a szerelem, a közös jövő?

Urbán Gyula: Egerek

Mindennapjaink egyik legsúlyosabb kérdése, hogy mi lesz azokkal a gyerekekkel – cigányokkal és nem cigányokkal –, akik kevesebb eséllyel indulnak neki az életnek. A Karván Színház a művészet eszközeivel próbál esélyt teremteni, és a Nemzeti Színház támogatja ezt a törekvést.

A 2014/2015. ÉVAD ELŐADÁSAI

NAGYSZÍNPAD

premier

Witold Gombrowicz: **Operett**

rendező: ANDRZEJ BUBIEN

premier: 2014. szeptember 5.

William Shakespeare: **Szentivánéji álom**

rendező: DAVID DOIASVILI

premier: 2014. szeptember 19.

a Nemzeti Színház és a Gyulai Várszínház közös produkciója

Molnár Ferenc: **A fehér felhő**

rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

premier: 2014. szeptember 26.

Bánffy Miklós: **A nagyúr**

rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

premier: 2014. december 19.

Ratkó József: **Segítsd a királyt!**

rendező: CSIKOS SÁNDOR

premier: az évad folyamán, később meghatározandó időpontban

a debreceni Csokonai Nemzeti Színház és a Nemzeti Színház

közös produkciója

Körhinta

rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

premier: 2015. február

közreműködik a Honvéd Táncszínház

(Sarkadi Imre A kútban című novellája a Fábri Zoltán és Nádasz László által írt forgatókönyv alapján)

Cervantes – Mihail Bulgakov: **Don Quijote**

rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

premier: 2015. április

Franz Kafka: **A per**

rendező: ANDRÉJ MOGUCSIJ

premier: 2015. június

Urbán Gyula: **Egerek**

rendező: TÓTH GÉZA

premier: az évad folyamán, később meghatározandó időpontban

a Karaván Művészeti Alapítvány produkciója

A Nemzeti Színház a műsorváltoztatás jogát fenntartja!

továbbra is műsoron

Tamási Áron: **Vitéz lélek**

Rendező: Vidnyánszky ATTILA

Paul Claudel – Arthur Honegger: **Johanna a máglyán**

Rendező: Vidnyánszky ATTILA

William Shakespeare: **Ahogy tetszik**

Rendező: SILVIU PURCĂRETE

Petőfi Sándor: **János vitéz**

Rendező: Vidnyánszky ATTILA

Szenási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénárd Ödön szövegeiből:

Mesés férfiak szárnyakkal

Rendező: Vidnyánszky ATTILA

Juhász Ferenc: **Szarvassá változott fiú**

rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház vendégjátéka

GOBBI HILDA SZÍNPAD

premierek

Maxim Gorkij: **Éjjeli menedékhely**
rendező: VIKTOR RIZSAKOV
premier: 2014. november 8.

Petőfi Sándor: **A helység kalapácsa**
rendező: KINCSES ELEMÉR
premier: 2014. december 20.

Csiky Gergely: **Ingyenélők**
rendező: LENDVAI ZOLTÁN
premier: 2015. február

Zelei Miklós: **Zoltán újratemetve**
rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA
premier: az évad folyamán, később meghatározandó időpontban
a Nemzeti Színház, a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház
és a Zsámbéki Színházi Bázis közös produkciója

William Nicholson: **Árnyország**
rendező: DÉR ANDRÁS
premier: az évad folyamán, később meghatározandó időpontban
a kaposvári Csiky Gergely Színház és a Nemzeti Színház közös produkciója

továbbra is műsoron

Pilinszky János: **KZ-oratórium**
Rendező: Katona IMRE

Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert: **Boldogságlabirintus**
Rendező: Galambos PÉTER

Szergej Medvegyev: **Fodrásznő**
Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

A. P. Csehov: **Három nővér**
rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA
a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház vendégjátéka

Szigligeti Ede: **Liliomfi**
rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA
a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház vendégjátéka

Örkény István: **Tóték**
rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA
a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház vendégjátéka

KASZÁS ATTILA TEREM

premierek

Henrik Ibsen: **Brand**
rendező: ZSÓTÉR SÁNDOR
premier: 2015. február

Márai Sándor: **Családi kérdés, Befejezetlen szimfónia**
rendező: ÁRKOSI ÁRPÁD
premier: 2015. április
(két egyfelvonásos)

továbbra is műsoron

Földes László Hobo: **Ballada a két sebzett hattyúról**
Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **Tudod, hogy nincs bocsánat**
Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **A föltámadás szomorúsága**
Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

A. P. Csehov: **Egyfelvonásos komédiák**
rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA
a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház vendégjátéka

angol nyelvű előadás – Gobbi Hilda Színpad/ Kaszás Attila Terem

Long-Singer-Borgeson:

The Complete Works of William Shakespeare (abridged) | SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve)

Madhouse Theatre Company

Fior mester – TRILL ZSOLT

Himaláj hercegné – BÁNSÁGI ILDIKÓ

Charme gróf – SZATORY DÁVID

Firulet báró – FARKAS DÉNES

Witold Gombrowicz

OPERETT

Hufnágel gróf – FEHÉR TIBOR

Egy igaz operett – zenével, táncal, ahogyan az dukál. Pontosan – hogy félreértés ne essék – az operett paródiája. Egy igazi közép-kelet-európai abszurd. Himaláj hercegek kastélyukba várják Fior mestert, a divatdiktátort, hogy alkossa újjá a női és a férfi sziluetteket. Charme gróf és Firulet báró a hódításai számával versenyeznek. Hufnágel, az elcsapott szolgáló forradalmat szít a lakájok segítségével az üresfejű arisztokraták estélyén...

„Az operett monumentális idiotizmusa, mely a történelem monumentális pátoszával párosul, az operettmaszk, mely mögött az emberiség nevetséges,

fájdalomtól eltorzult arca vérzik – ez lenne talán az *Operett* legjobb megvalósulása színpadon” – írta utolsó drámai alkotásáról, az *Operett*ről a szerző. Witold Gombrowicz (1904–1969) a lengyel irodalom fenegyereke volt már a két világháború között. A második világhégés előtt Argentínába utazott, a hatvanas évektől Franciaországban élt, hazájába nem tért vissza. Magyarországon is ismertek legjelentősebb színdarabjai, az *Esküvő* és az *Yvonne, burgundi hercegnő*.

„Az *Operett*ben összedőlnek a formák, mert már a saját súlyukat sem bírják el. A helyüket törve-zúzva elfoglaló modern, agresszív divatok – a náciizmus és a sztálinizmus – mindent elpusztítanak, olyannyira, hogy végül már csak egyetlen olyan forma marad – a meztelen, fiatal női testé –, melyhez, minthogy

nem divat szülte, még fűződhet valamiféle új fejlődés reménye. Gombrowicz a divat és a konvenció beteges tüneteit egyértelműen a férfivilág számlájára írja. A lány vetkőzni szeretne, de udvarlói egyre csak öltöztetnék...” – írta a darabról a verseket fordító Eörsi István.

„Senki se hinné, mennyi erőfeszítést emésztett fel e badarság drámai felépítése. Elrejtteni bizonyos szenvedélyt, bizonyos drámát, bizonyos pátoszt az operettben, nem bolygatva meg annak ostobaságát...” – fogalmazott a munkáról Gombrowicz.

A történelem „operettjének” színjátékában az erőszak fölfalja önmagát, s az erőszak haláli játékába belefáradt emberi lélek mélyén megszületik az erőszakmentesség utáni vágy...Gombrowicz és az ő világhírű operett-abszurdja – úgy tűnik máig aktuális.

Witold Gombrowicz: **Operett**

Fior mester – TRILL ZSOLT ■ Himaláj herceg – INCZE JÓZSEF m. v. ■ Himaláj hercegné – BÁNSÁGI ILDIKÓ ■ Charme gróf – SZATORY DÁVID ■ Firulet báró – FARKAS DÉNES ■ Albertinka – HASENFRATZ-SZEGVÁRI JÚLIA e. h. ■ Albertinka mamája – SZABADOS ZSUZSA m. v. ■ Albertinka papája – REVICZKY GÁBOR ■ Csirkefogó I. – MÁTYÁSSY BENCE ■ Csirkefogó II. – BORDÁS ROLAND e. h. ■ Plébános – VARGA JÓZSEF ■ Elnök – BAKOS-KISS GÁBOR ■ Márkiz – SZÜCS NELLI ■ Tábornok – MÉSZÁROS TIBOR m. v. ■ Professzor – SCHNELL ÁDÁM ■ Hufnágel gróf – FEHÉR TIBOR ■ Wladyslaw – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Stanislaw – KOVÁCS ANDRÁS e. h. ■ Tábornok szolgálója – STEFÁNSZKY ISTVÁN e. h. ■ A plébános házvezetőnöje – BARTA ÁGNES e. h. ■ Lakájok – FÜLÖP TAMÁS e. h., KRAUSZ GERGŐ e. h., KRÁNICZ RICHÁRD e. h.

Közreműködik az Óbudai Danubia Zenekar | Vezényel: Bíró Péter / Báthory Lóránt/Piotr Salaber

Rendező: Andrzej Bubień

mikor? hol? PREMIER: 2014. szeptember. 5. – Nagyszínpad

Az Operett próbáján Bányási Ildikó, Horváth Lajos Ottó, Trill Zsolt, Incze József, lent balra: Farkas Dénes, jobbra: Szatory Dávid | fotó: Eörsi Szabó Zsolt

Theseus/ Oberon –
HORVÁTH LAJOS OTTÓ

Vackor – REVICZKY GÁBOR

Gyalu/Oroszlán – KRISTÁN ATTILA

Heléna – TOMPOS KÁTYA

William Shakespeare

SZENTIVÁNÉJI ÁLOM

Tündérmese a szerelemről. A szerelem útjában álló akadályok legyőzéséről, a viszálykodó szerelmesek megbékéléséről, a szerelmet korlátozó tilalmak és a beteljesülésre fenekedő veszélyek elhárításáról.

A nyári napforduló, Szent Iván éjjele az év leg-
rövidebb éjszakája. A hiedelem szerint varázslatok,
szerelmek ideje, amikor szinte bármi megtör-
ténhet, a legtitkosabb kívánságok teljesülhetnek.
Shakespeare műve az angol reneszánsz színműiro-
dalom egyik legszebb darabja – a klasszikus mito-
lógia, a néphit, a vallás, a polgári gondolkodás, és
lényegében a reneszánszkor filozófia naiv elemeit
forrasztja csodálatos egységbe. A vígjátékban mit-
ológiai istenalakok, tündérek, egy királyi pár, ifjú
szerelmesek, athéni kézművesek keverednek össze
egy bolondos éjszaka játékosan szövvényes bonyo-
dalmaiban, mely végső soron a szerelem mindent
legyőző szépségét, az ember örök létszeretétét
hirdeti.

Úgy tartják, minden, ami a *Szentivánéji álomban*
benne van, „hozott anyag”, de attól lett zseniális a
mű, hogy ezeket Shakespeare „hordta egybe”, s ő
gyúrt belőlük naivul groteszk tündérvíjátékot.

„A Szentivánéji álom folytatása és egyben paró-
diája is a Romeo és Júliának. Ugyanazt mutatja be,
de máshogy: kifordítva és megsokszorozva. Nem
a párkapcsolatban megjelenő személyiség drámája,
hanem látomásos mozgóképmutatvány, melyben
jelenséggént mutatkozik meg a személytelen társas
ösztön. Kívülnézetben összeurópai tündérmese,
belülnézetben csoportos mélylélektan” – írja a mű-
ről a tudós, az egyik legjelesebb magyar Shakes-
peare-ismerő, Géher István.

A *Midsummer Night's Dream* a 450 éve született
mester legnépszerűbb darabja – legalábbis magyar
nyelvterületen ezt állították színre a legtöbbször
(a Nemzetiben a *Lear király* vezet). A Nemzetiben
játszották először magyar nyelven: Arany János az
1864-es Shakespeare-jubileumra, az „avoni hatyú”
születésének 300. évfordulójára készítette el a for-
dítását.

Később olyan nagy színészek arattak sikert a da-
rabban, mint Blaha Lujza, Bajor Gizi, Mészáros Ági,
Bara Margit, Ungvári László, Ladányi Ferenc, Kál-
lai Ferenc, Bessenyei Ferenc... Titánia és Oberon,
Lysander és Demetrius, Vackor és Zuboly, Puck
és Hermina – mind-mind a színészek szerepálmai
közé tartozik ma is...

David Doiasvili, a fiatal grúz rendező Shakes-
peare műveinek kiváló ismerője, a *Szentivánéji álom*
friss, a mai korhoz, fiatalokhoz szóló igazi színpadi
álomként ajánlja a nézőknek.

Zuboly – SZARVAS JÓZSEF

William Shakespeare

Szentivánéji álom

Theseus/Oberon – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Hippolyta/Titánia – NAGY-KÁLÓZY
ESZTER ■ Puck/Philostat – FARKAS DÉNES ■ Egéus – TÓTH LÁSZLÓ ■ Lysander
– FEHÉR TIBOR ■ Demetrius – MÁTYÁSSY BENCE ■ Hermia – FÁTYOL KAMILLA m.
v. ■ Heléna – TOMPOS KÁTYA ■ Vackor – REVICZKY GÁBOR ■ Gyalu/Oroszlán – KRISTÁN
ATTILA ■ Zuboly – SZARVAS JÓZSEF ■ Dudás/Thisbe – SCHNELL ÁDÁM ■ Orrondi –
VARGA JÓZSEF ■ Ösztövér/Hold – RÁCZ JÓZSEF

Rendező: David Doiasvili

a Nemzeti Színház és a Gyulai Várszínház közös produkciója

mikor? hol?

PREMIER:

2014. július 3. – Gyula, Nemzetközi Shakespeare Fesztivál

2014. szeptember 19. Nemzeti Színház

NAGY-KÁLÓZY ESZTER

SÖPTEI ANDREA

BÉRES ILONA

OLT TAMÁS

Molnár Ferenc

A FEHÉR FELHŐ

A *Liliom*, a *Játék a kastélyban*, *A testőr*, *Az ördög* és sok más remekmű világhíru szerzője 1914–15-ben haditudósító volt a galíciai fronton. Élményeiből darabot írt, *A fehér felhőt*, amelyet 1916-ban mutattak be a Nemzeti Színházban, az egyik főszerepben Bajor Gizivel. „Amíg ez a megpróbáltatás tart, lehet-e hozzá tollal érni? Viszont amíg tart, lehet-e egyébről írni? – fogalmazott a világháborús darabról és annak aktualitásáról a Nyugat kritikus Ignótus, Kosztolányi pedig azt írta *A fehér felhőről*: „csitító morfium a fájdalomra”. Molnár, a vérbeli hírlapíró-tudósító megírta újságokba amit látott, és Molnár, a vérbeli színházi szerző, megírta színpadra is, amit gondolt és érzett.

Az első világháború kitörésének 100. évfordulója jó alkalom arra, hogy ezt az elfeledett kincset, Molnár Ferenc „ismeretlen” művét újralássuk a Nemzeti színpadán. Vidnyánszky Attila és alkotótársai emléket állítanak a mű színrevitelével, és a felejtés ellen is tesznek. Az előadásban résztvevő színinövendékek saját családjuk emlékeit, történeteiket, legendáit is felkutatták, előkerültek régi levelek, naplók, amelyek – ha csak egy-egy mondat erejéig, egy-egy motívumként is – a produkció részévé válnak. Kiderült, hogy a múltnak mélységes kútjából még előbányászhatók a családi emlékek a 20. század első nagy iszonyatából, az első világháborúból...

A fehér felhő, amely a Nemzetiben készül, generációk találkozása: leendő színészek, fiatal és a középgenerációhoz tartozó művészek és a szakma idősebb nagy alakjai – mint például Béres Ilona – együtt játszanak Molnár Ferenc álmodarabjában.

Történik 1915-ben. Valahol Galíciában. Magyar huszárok éjszakáznak sorsukra várva. Az elkövetkező ellenséges támadás a legsötétebb forgatókönyv szerint zajlik. Otthon asszonyaik virrasztanak nagy gonddal megírt leveleik fölött, melyek közül néhány még életben talál egy-egy katonát. A többi asszony már csak a férj halálhírét kapja válaszul, aki a lövészárkok mocskáiban, idegen földön, lerongyolódva, ki tudja miféle hatalmakért harcolva pusztult el.

A gyerekek elindulnak felfele, a falu határában lévő hegyre, ahol – így képzelik – apjuk, a mindenkori közlegény, tizedes, hadnagy vár rájuk... a fehér felhőn.

Molnár Ferenc

A fehér felhő

NAGY-KÁLÓZY ESZTER ■ SÖPTEI ANDREA ■
BÉRES ILONA m. v. ■ BLASKÓ PÉTER ■ RUBOLD
ÖDÖN m. v. ■ OLT TAMÁS ■ BEREZCS ISTVÁN m. v.

Közreműködnek a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének III. éves színművész hallgatói és a Színház- és Filmművészeti Egyetem V. éves hallgatói

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

PREMIER: 2014. szeptember 26.,
Nagyszínpad

Olvasópróbán | fotó: Eöri Szabó Zsolt

Luka – TÖRŐCSIK MARI

Medvegyev – SZARVAS JÓZSEF

Szatyin – KRISTÁN ATTILA

Színész – TRILL ZSOLT

Makszim Gorkij

ÉJJELI MENEDÉKHELY

„Azoknak a megfigyeléseimnek az összegzése ez a darab, amelyeket csaknem húsz esztendőn át a »lecsúszott emberek« világában tettem. Nemcsak a csavargókat, az éjjeli menedékhelyek lakóit s általában a lumpenproletariátust számítom ide, hanem az értelmiségiek egy részét is, akiket megzavart, megcsalt, megsértett és megalázott az élet sok balsikere” – írta Makszim Gorkij az 1902-ben megjelent *Éjjeli menedékhelyről*. Gorkij 1900-ban a Krím-félszigeten elmondta Sztanyiszlavszkijnek egy tervezett darabja tartalmát, amelyet egy négy részből álló ciklus befejező részének képzelt: „És lesz még egy: a mezítlások. Tatár, zsidó, színész, az éjjeli menedékhely gazdasszonya, tolvajok, nyomozó, prostituáltak. Csupa szörnyűség. Terveim már készen állnak, már magam előtt látom az arcokat, az alakokat, hallom hangjukat, beszédüket – cselekedeteik oka már világos előttem, minden világos...”

A mű *Na dnye – A mélyben* címmel jelent meg 1902-ben könyv alakban, és nagy sikert aratott. Még ebben az évben maga a szerző olvasta fel a darabot a Sztanyiszlavszkij által vezetett Művész Színház színészeinek, de 1905-ig – nem hivatalos tilalom miatt – nem adhatták elő. Idegen nyelvekre azonban azonnal lefordították, és játszani is kezdték szerte Európában: Magyarországon például már 1903-ban bemutatta a Fővárosi Nyári Színkör a budai Horváth kertben.

A lét perifériájára sodródott, lepusztult emberek egy földalatti pincéhelyiségben, egy „éjjeli menedékhelyen” tengetik életüket – a világirodalom ismert figurái ök: Klescs, Szatyin, a Színész, Vaszka Pepel, a Báró, Luka és a többiek...

Az éjjeli menedékhely – ma úgy mondanánk: hajléktalanszálló – egyúttal a zsákutcába került emberiség sajátos szimbóluma. Egy olyan emberiség,

amely elveszítette hitét Istenben, a létezés magasabb rendű értelmében, ugyanakkor önmaga küldetését sem képes felismerni, így nem marad más számára, mint az önpusztítás. Ebben a reménytelen, testet és lelket megnyomorító közegbe érkezik egy különös vándor, Luka – a Nemzeti előadásában Törőcsik Mari alakítja majd –, aki egy egészen másfajta igazságot képvisel. Az élet ürességének, értelmetlenségének nyers hangoztatásával szemben ő az ember iránti részvét és szánalom útját járja. Az éjjeli menedékhely lakóinak pesszimizmusával a reményt állítja szembe, mivel filozófiája szerint a magasabb rendű létbe vetett hit fölötté áll a földi élet kegyetlen igazságának.

A Nemzeti Színház előadását a kortárs orosz színházi élet egyik emblemikus alkotója, a Sztanyiszlavszkij által alapított moszkvai MHAT (Művész Színház) rendezője és színésszpedagógusa, a Mejerhold Művészeti Központ igazgatója – Viktor Rizsakov rendezi.

Vaszilisa Karpovna – SZŰCS NELLI

Makszim Gorkij

Éjjeli menedékhely

Mihail Kosztiljov – TÓTH LÁSZLÓ ■ Vaszilisa Karpovna – SZŰCS NELLI ■ Natasa – TROKÁN NÓRA m. v. ■ Medvegyev – SZARVAS JÓZSEF ■ Vaszka Pepel – PÁL ANDRÁS m. v. ■ Andrej Mitrics Klescs – IVASKOVICS VIKTOR m. v. ■ Anna – HUSZÁRIK KATA m. v. ■ Nasztya – TOMPOS KÁTYA ■ Kvasnya – TÓTH AUGUSZTA ■ Bubnov – VARGA JÓZSEF ■ Báró – RÁCZ JÓZSEF ■ Szatyin – KRISTÁN ATTILA ■ Színész – TRILL ZSOLT ■ Luka – TÖRŐCSIK MARI ■ Aljoska – IFJ. VIDNYÁNSZKY ATTILA e. h.

rendező: Viktor Rizsakov

mikor? hol?

PREMIER: 2014. november 8. – Gobbi Hilda Színpad

Attila, nagyúr – MÁTRAY LÁSZLÓ

BÁNSÁGI ILDIKÓ

Bánffy Miklós

A NAGYÚR

„Tudom, Nektek barbár mind, kit nem ismertek.”

idézet *A nagyúrból*

SINKÓ LÁSZLÓ

REVICZKY GÁBOR

„Ha végignézzünk a jelenen, azt látjuk, hogy a világban oda-vissza hullámvásban mozognak egész népek, hiszen vendégmunkások milliói özönlenek egyik földrészről, országból a másikba. Háborúk, polgárháborúk, éhínségek miatt emberek százai kénytelenek elmenekülni hazájukból, új hazát, menedéket keresve. A „Kelet” és a „Nyugat” drámai találkozásának történelmi dimenzióját éljük – megint.

Ebben a keveredésben meg tudjuk-e őrizni a lényegünket, a gyökereinket vagy az eljövendő világ rákényszerít majd bennünket, hogy az együttélés érdekében feladjuk nemzeti identitásunkat? És nem csak mi, mások is. Izgalmas kérdés, hogy meg tudjuk-e őrizni – nem csak mi, mások is – a csak ránk (rájuk) jellemzőt, és lehet-e megértés a kultúrák között” – fogalmaz Vidnyánszky Attila, az előadás rendezője, akit a kultúrák keveredésében az etnikai identitás megőrzésének kérdése is foglalkoztat.

Ezekhez a gondolatokhoz keresett olyan művet, amely nem a máról szól, hanem történelmi távlatokban képes láttatni ezt a kérdést, és azt, hogy a személyiség, a hős milyen szerepet játszik a történelemben. Így esett a választása a 20. század első felének egyik jelentős alakjának, Bánffy Miklósnak a drámájára, a hun Attiláról szóló *A nagyúr*-ra, amely a népvándorlás korát idézi.

„Ahogy olvasom a »Nagy Úr«-at, megújul a kor, melynél mozgalmasabbat és a helyét kereső emberiségre jellemzőbbet nem látott a világ” – írta Bánffy 1912-es darabjáról Tamási Áron.

A történetben Miklót gót hercegnőt Attila tudta nélkül ejtik foglyul alattvalói, rejtgetnék is előle, „mert szép a lány”, de a két királyi jellemnek egy végső nagy ütközetben, „hőjában” egymásra kell lennie...

A szerző Bánffy Miklós (1874–1950), a politikus erdélyi gróf korának egyik legkiválóbb államférfija (rövid ideig külügyminiszter is) volt, színházi rendező és operaházi intendáns, harcolt Bartók Béla műveinek bemutatásáért, képzőművészként is alkotott, írt drámákat is. Fő műve a nemrégiben újra kiadott és – már külföldön is – nagy sikert aratott regénytrilógiája, az *Erdélyi történet*. 1950-ben Budapesten halt meg nyomorban. 2014-ben ünnepeljük Bánffy Miklós születésének 140. évfordulóját – a Nemzeti az elfeledett dráma, *A nagyúr* bemutatójával.

Bánffy Miklós

A nagyúr

Attila, nagyúr – MÁTRAY LÁSZLÓ m. v. ■ TROKÁN ANNA m. v. ■ BÁNSÁGI ILDIKÓ ■ REVICZKY GÁBOR ■ SINKÓ LÁSZLÓ ■ További szereplők: Básti Juli, Bodrogi Gyula, Farkas Dénes, Fehér Tibor, Horváth Lajos Ottó, Szatory Dávid, Janka Barnabás, Bakos-Kiss Gábor, Olt Tamás

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

PREMIER: 2014. december 19. – Nagyszínpad

TOVÁBBRA IS MŰSORON!

Tamási Áron

Vitéz lélek

Játsszák: TRILL ZSOLT ■ HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ MÉCS KÁROLY m. v. ■ REVICZKY GÁBOR ■ NAGY ANNA m. v. ■ TÓTH LÁSZLÓ ■ TROKÁN NÓRA m. v. ■ TÓTH AUGUSZTA ■ VARGA JÓZSEF ■ ÚJVÁRI ZOLTÁN

Rendező: Vidnyánszky Attila

Fejenagy – EPERJES KÁROLY

Szemérmeter Erzsók –
UDVAROS DOROTTYA

Harangláb – SCHNELL ÁDÁM

Márta – NAGY MARI

Petőfi Sándor

A HELYSÉG KALAPÁCSA

*Ti, kik erős lélekkel bírván
Meg nem szeppehtek a harci morajtól,
Halljátok szavamát!
De ti, a kiknek szíve
Keményebb dolgoknál
A test alsó részébe hanyatlik,
Oh ti kerüljétek szavamát!*

– ajánlja művét olvasóinak figyelmébe Petőfi Sándor. És aligha akarjuk „kerülni” szavait. Mert már a szereplők nevén is nevetni kell, és ha hozzáképzeltük az őket alakító színészeket, csak tovább fokozódik a jókedvünk. Szemérmeter Erzsók ötvenöt éves bájaival – Udvaros Dorottya. Fejenagy, a kovács, vagy „mint őt a dús képzeletű nép költőileg elnevezé: a helység kalapácsa” – Eperjes Károly. Harangláb, a fondor lelkületű egyházi – Schnell Ádám. Bagarja, a béke barátja – Újvári Zoltán. Vitéz Csepü Palkó, a tiszteletes két pej csikájának Jókedvű abraolója – Kristán Attila. A lágyszívű kántor – Szarvas József, és „amazontermészetű” felesége, Márta – Nagy Mari...

A helység kalapácsa 1844-ben, három hónappal a *János vitéz* előtt született. Petőfi definíciójában hősköltemény, valójában komikus eposz, eposzparódia. Az irodalomtörténetnek máig nem sikerült megfejtene, hogy ez a vérbő humorral megírt eposz-paródia miért nem aratott sikert a maga korában. Meglehet, hogy nemcsak a „fentebb stílt” kultiváló pályatársak, de a nagyközönség is nehezen állta a pesti segédszerkesztővé avanzsált huszonegy éves borzas fejű ifjú éles humorát, aki ezzel a művével pimasz módon tükröt tartott a bécsi biedermeier ízlés felé kacsingató úgynevezett „nemzeti karakter”-nek is.

Ha őszinték vagyunk magunkhoz, bármennyire is élvezzük a magyar észjárás antik hexameterbe gyömöszölt nyelvi fordulatait, dinamikáját, szószaporító sziporkáit, abba a bizonyos tükörbe ma se szívesen nézünk bele. Az az egykori tükör ugyanis ma is hiteles karikatúrát adja az egymással folyvást civakodó magyaroknak. Talán ez az oka, hogy bár ez a mű kétségkívül színpadért kiált, és folyamatosan jelen is van az utcaszínházak műsorán, a hivatásos kőszínházakban mégsem lett ál-

landó repertoár-darab. Győzött az operett: a *János vitéz* sem mint dramatizált tündérmese, hanem mint dalmű aratott sikert a hazai színpadokon.

A Nemzeti Színház Petőfi *János vitéze* után tűzi műsorára *A helység kalapácsát*, amelyet a Marosvásárhelyen alkotó, UNITER-díjas Kincses Elemér állít színpadra vérbő, életerős komédiaként.

Petőfi Sándor

A helység kalapácsa

Petőfi Sándor – RÁCZ JÓZSEF I Szemérmeter Erzsók – UDVAROS DOROTTYA I Fejenagy – EPERJES KÁROLY I Lágyszívű kántor – SZARVAS JÓZSEF I Márta – NAGY MARI I Harangláb – SCHNELL ÁDÁM I Bagarja – ÚJVÁRI ZOLTÁN I Bölcs bíró – BLASKÓ PÉTER I Csepü Palkó – KRISTÁN ATTILA I Kisbíró – MÁTYÁSSY BENCE

Rendező: Kincses Elemér

mikor? hol?

PREMIER: 2014. december 20.

Gobbi Hilda Színpad

TOVÁBBRA IS MŰSORON!

Paul Claudel – Arthur Honegger

Johanna a máglyán

Játsszák: TOMPOS KÁTYA I BLASKÓ PÉTER I UDVAROS DOROTTYA I BODROGI GYULA I NAGY MARI I BAKOS-KISS GÁBOR I HUSZÁRIK KATA m. v. I VIDA GÁBOR m. v. I NOVÁK MILÁN AMBRUS I Énekes szereplők: KISS B. ATTILA / TÓBISZ TITUSZ I DENK VIKTÓRIA I BÁTORI ÉVA / HEITE MELINDA I GÉMES KATALIN / BAKOS KORNÉLIA I HAJDÚ ANDRÁS I KRISTÓF ISTVÁN I DÉKÁN JENŐ

Közreműködők: MÁV Szimfonikus Zenekar // Budapesti Stúdió Kórus // Honvéd Férfikar // a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola gyermekkara // Bozsik Yvette Társulat

Rendező: Vidnyánszky Attila

Henrik Ibsen:

BRAND

Brand anyja – TÖRŐCSIK MARI

Brand – TRILL ZSOLT

Ejnar – MÁTYÁSSY BENCE

Henrik Ibsen 1828-ban született Skinben. Patikusnak tanult, de hamar írni kezdett. Főleg színdarabokat. Új és új formákkal kísérletezett. A színpadot szószéknek, sőt ítélőszéknek tekintette. Radikálisan gondolkozott, a maga területén forradalmár volt. Vele kezdődött a modern dráma. Színházi tapasztalatokat szerzett a Bergeni Norvég Színház dramaturgjaként, később a Krisztianiai (ma Oslo) Norvég Színház művészeti vezetőjeként. 1864-ben nehezen kicsikart állami ösztöndíjjal Rómába utazott. 1890-ig külföldön élt. A *Brand* (1866) és a *Peer Gynt* (1867) hozta meg számára az igazi sikert. De nem ült a babérjain. Az ezután született darabjait (*A társadalom támaszai*, *Nóra*, *Kísértetek*, *A nép ellensége*, *A vadkacsa*, *Hedda Gabler*, *Solness építőmester*, *John Gabriel Borkmann*, *Ha mi, boltiak feltámadunk* stb.) szigorúbb formákba kényszerítette. A hőseivel is szigorú. Megértette, de nem bírta a hazugságot. 1900-ban enyhébb szélütés érte. 1906. május 23-án halt meg. Alighogy Ibsen kiszabadult Norvégiából, megírta a *Brandot*. Letisztult, tökéletes, érett mű, mégis olyan, mintha egy fiatalember írta volna.

Olyan tüzes, olyan kegyetlen és fájdalmas. De már majdnem negyven éves. „*Hogy Brand éppen pap, az nem lényeges; a mindent vagy semmit követelés az élet minden más területén is fennáll, szerelemben, művészetben, stb. Brand én magam vagyok legkülönb pillanataimban...*” – írta művéről Ibsen.

Brand, Istent szolgálja, de nem a szelíd nagyapónak képzelte szeretet és megbocsátás istenét, hanem egy fiatal, erős, megalkuvást nem ismerő, kérlelhetetlenül szigorú istent. Ahhoz, hogy az emberek méltók legyenek az ő istenére, hogy az életük és a hitük ne két dolog legyen, ahhoz teljesen meg kellene változniuk. Szülőfalujában, ahol éhínség dúl, felkérlik, legyen a papjuk.

Brand nem követel többet az emberektől, mint saját magától, de az túl sok. Túl nehéz az élet. Híveit pofátlan hazugságokkal elfordítják tőle. A mindent vagy semmit jegyében élt. Ő mindent odaadott. És nem ért el semmit. Nem lehet hazugságok, megalkuvások nélkül élni? Valószínűleg nem. De kell, hogy legyenek Brandok, akikhez mérhetjük magunkat.

Zsótér Sándor nem az ismert és sokat játszott Ibsen-darabok közül választott egyet, hogy azt új értelmezésben vigye színre, hanem az életmű egyik fontos és nagyszerű drámáját, a *Brandot*, amelyet magyar színpadokon eddig még nem játszottak.

Henrik Ibsen

Brand

Brand – TRILL ZSOLT ■ Brand anyja – TÖRŐCSIK MARI ■ Ejnar – MÁTYÁSSY BENCE ■ Agnes – TROKÁN NÓRA m. v. ■ További szereplők: Horváth Lajos Ottó, Szatory Dávid, Kristán Attila, Molnár Erika m. v., Szűcs Péter Pál m. v.

Rendező: Zsótér Sándor

mikor? hol?

PREMIER: 2015. február

Kaszás Attila Terem

TOVÁBBRA IS MŰSORON!

William Shakespeare

Ahogy tetszik

Játsszák: ÚJVÁRI ZOLTÁN ■ TRILL ZSOLT ■ UDVAROS DOROTTYA ■ KRISTÁN ATTILA ■ FEHÉR TIBOR ■ SCHNELL ÁDÁM ■ REVICZKY GÁBOR ■ TÓTH LÁSZLÓ ■ SZATORY DÁVID ■ BODROGI GYULA ■ SZARVAS JÓZSEF ■ RÁCZ JÓZSEF ■ FARKAS DÉNES ■ EPERJES KÁROLY ■ KÖLESÉRI SÁNDOR m. v. ■ HORVÁTH ATTILA m. v.

Rendező: Silviu Purcărete

KÖRHINTA

„Repülünk, Mari!”

Szerelem, föld, házasság, érdekek. Vajon melyik a fontos? A fiatalok boldogsága, vagy hogy – évszázadok paraszti törvénye szerint – egyesüljenek a birtokok, amelyek majd megélhetést jelentenek egy új család számára. Szerelem? Lehet-e a pillanat boldogságára jövőt építeni? Erősebb a társadalom törvénye, a józan ész, mint két ember egymás-akarása?

A *Körhinta* története az ötvenes évek Magyarországon játszódik, ahol a közös földművelői sorsot „felkaroló” termelőszövetkezetek jelentik az új társadalmi rendet. De nem mindenkinek. A szövetkezetből ki akar lépni Pataki István, és a lányát – földgyesítés okán – egy egyéni termelőhöz kívánja feleségül adni. A lány, Mari azonban mást szeret, Mátét, aki

Pataki István – EPERJES KÁROLY

Patakiné – SZÜCS NELLI

viszont a szövetkezetben keresi és találja meg a boldogulását. Mari szembeszáll az apjával, aki a szóváltás csúcsán baltával támad a gyerekeire, mire a lány elmenekül otthonról és összetalálkozik Mátéval.

A Sarkadi-novella alapján készült *Körhinta* a magyar filmtörténet egyik klasszikusa. Fábri Zoltán rendezése 1956-ban a cannes-i filmfesztiválon Arany Palma jelölést kapott. Két főszereplője, Töröcsik Mari és a nem sokkal később tragikus körülmények között elhunyt Soós Imre a korszak meghatározó csillagai voltak. A vásári körhinta szédítő forgásában Soós Imre odakiáltja Töröcsik Marinak: „Repülünk, Mari!”. Ez a két szó ma is a fiatalok igazságát, a szerelem és a szabadság szédítő mámorát hirdeti.

Vidnyánszky Attila számára a történet személyes és társadalmi szála közül elsősorban a személyes a fontos. A szerelem ereje, hatalma, és a beteljesülő szerelemben a jövő lehetősége... Mindazok, akik látták a *János vitéz* és a *Johanna a máglyán* rendezését, megtapasztalhatták, hogy az érzelmek sodró erejét grandiózus színpadi kompozíciókban viszi

Farkas Sándor – FARKAS DÉNES

színre. A nagyszerű szereposztás mellett a produkció dinamizmusáért a Honvéd Táncegyüttes felel... Újra műfajokat átívelő, a prózát, a táncot, a zenét egyesítő költői színházi előadás születik a Nemzetiben.

Körhinta

Pataki István – EPERJES KÁROLY I
Patakiné – SZÜCS NELLI I Bíró Máté –
IFJ. VIDNYÁNSZKY ATTILA e. h. I Farkas
Sándor – FARKAS DÉNES

közreműködik a Honvéd Táncszínház

Sarkadi Imre A kútban című novellája
a Fábri Zoltán és Nádaszy László által írt
forgatókönyv alapján

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

PREMIER: 2015. február – Nagyszínpad

TOVÁBBRA IS MŰSORON!

Petőfi Sándor

János vitéz

Játsszák: MÁTRAY LÁSZLÓ m. v. I
SZÜCS NELLI I VARGA JÓZSEF

Közreműködnek a Színház- és Filmmű-
vészeti Egyetem és a Kaposvári Egyetem
Színházi Intézetének hallgatói

Rendező: Vidnyánszky Attila

Szenderváry Kamilla – BÁSTI JULI

Darvas Károly – FEHÉR TIBOR

Zátónyi Bence – TÓTH LÁSZLÓ

Bankó Béni – ÚJVÁRI ZOLTÁN

Csiky Gergely:

INGYENÉLŐK

Hazafias érzelmekkel manipuláló szélhámosok, őket múltjukkal zsaroló csalók, naiv fiatalok és őket szégyentelenül kihasználó felnőttek. Boldogság, vagy legalább boldoguláskeresés. Kis magyar valóság. Az évszám az 1870-es évek. A helyszín: Pest-Buda. A műfaj: vígjáték. A szerző a kor egyik legizgalmasabb drámaírója, (nem) melleleg katolikus pap, teológiai professzor: Csiky Gergely. A darab, mely a Nemzeti Színházban debütált 1880-ban, most visszatér születése helyszínére.

„A valódi drámaíró csak saját korának tükrére lehet, utat kell törnie, korának ízlését kell szolgálnia, finomítva és nemesítve azt, korának mozgó eszméit, bajait és erényeit kell feltárnia” – fogalmazta meg Csiky Gergely ars poeticáját, amit annnyival kell kiegészítenünk, hogy a valódi dráma túléli szerzőjét, és az utókorhoz is szól, mert évtizedek, évszázadok múlva is aktuális.

Csiky Gergely 1874-től a Nemzeti Színház házi szerzője volt, a drámaírói technika és formaérzék már kezdetektől fogva jellemző

volt a fiatal pap munkáira. A Nemzeti akkori igazgatója, Szigligeti Ede támogatta, meglátta benne az új, termékeny tehetséget, aki eredeti magyar színművekkel látta el évtizedekig a magyar színházakat. Szigligeti Ede halála után a Nemzeti szintén legendás igazgatója, Paulay Ede segítette színpadra Csiky Gergely munkásságának legjavát. Minél nagyobb sikere volt íróként, minél több szállal kötődött a színházhoz, annál nehezebb volt megfelelnie egyházi előjárói elvárásainak. Ezért 1880-ban kilépett az egyházi rendből, később áttért az evangélikus vallásra és megnősült. Abban az évben mutatták be a Nemzeti Színházban *A proletárok* című színjátékát, amelyet később *Ingyenélők* címmel játszottak többnyire. A főszereplő Prielle Kornélia a premier napján kijelentette, hogy nem lép fel, mert úgyis megbukik a darab. Másnap viszont a lapok óriási sikerről számolhattak be: „Siker... lelkesedés... zajos tapsvihár... A szerző a hazai talajból merítette most tárgyát, a talaj nagyon hálásnak bizonyult neki.” Csiky Gergely, aki-

nek ezt a darabját csak a Nemzetiben 137-szer játszották, ezzel a belépővel a magyar színpad első igazi sikerszerzője lett...

Mikszáth Kálmán írta a szerzőről: „...mérés kézzel, éles megfigyeléssel nyúlt be az élő magyar társadalomba, egy sereg pompásan kidomborított, vérből és húsból való alakot vonultatott fel a színpadra.”

Csiky Gergely

Ingyenélők

Szenderváry Kamilla – BÁSTI JULI I
 Irén – TOMPOS KÁTYA I Zátónyi Bence –
 TÓTH LÁSZLÓ I Mosolygó Menyhért –
 BODROGI GYULA I Timót Pál – SZARVAS
 JÓZSEF I Darvas Károly – FEHÉR TIBOR I
 Bankó Béni – ÚJVÁRI ZOLTÁN I Elza –
 SÖPTEI ANDREA I Tulipán – SCHNELL
 ÁDÁM I Tulipánné – TÓTH AUGUSZTA I
 Ordas Péter – VARGA JÓZSEF I Mákonyné
 – NAGY MARI

Rendező: Lendvai Zoltán

mikor? hol?

PREMIER: 2015. február
 Gobbi Hilda Színpad

TOVÁBBRA IS MŰSORON!

Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénárd Ödön
 szövegeiből

Mesés férfiak szárnyakkal

Játsszák: VARGA JÓZSEF I RÁCKEVEI ANNA I
 TRILL ZSOLT I SZÜCS NELLI I
 IFJ. VIDNYÁNSZKY ATTILA e. h. I
 KRISTÁN ATTILA I TÓTH LÁSZLÓ I
 MERCS JÁNOS I BAKOTA ÁRPÁD I
 RÁCZ JÓZSEF I IVASKOVICS VIKTOR I
 PÁL LAJOS I PÁL ESZTER

Rendező: Vidnyánszky Attila

DON QUIJOTE

Cervantes regénye és Mihail Bulgakov
színpadi adaptációja nyomán

Bolond? Ütődött? Nevetséges figura? Első ránézésre talán igen. Hiszen ki az, aki egy szélmalomban el-lenséget lát, és nekiront? Szélmalomharc – sokszor mondjuk ezt kilátástalan küzdelmekre. Ám, aki a szél-malomharcot vállalja, tiszteletet vált ki a jobbjárású emberekből.

– Az újkori Európa egyik hőroza Don Quijote (a másík három: Hamlet, Don Juan és Faust) – mondja Vidnyánszky Attila. – Mindegyik alaknak megvan a maga „aktualitása”, de mindközül a „búsképű lovagot” tartom a legmaibbnak. Talán furcsán hangzik ez, hiszen a lovagregények világába visszarévedő alak sokak számára inkább tűnhet az anakronizmus, az idejétmúltóság szimbólumának. Én ezt másként látom. Kétféle életérzés jellemzi életünket – én legalábbis így élem meg ezt a kort, amiben létezem. Az egyik élet-érzést Csehov írta meg száz éve a *Cseresznyészkertben*:

Cervantes – Mihail Bulgakov

Don Quijote

Don Quijote – REVICZKY GÁBOR I Sancho Panza – BODROGI GYULA I Dulcinea – UDVAROS DOROTTYA I Antónia – TOMPOS KÁTYA I Pero Perez – HORVÁTH LAJOS OTTÓ I Nicolas – TÓTH LÁSZLÓ I Palomek – SZARVAS JÓZSEF I További szerepekben: Sinkó László, Kristán Attila, Rácz József, Bakos-Kiss Gábor, Janka Barnabás e. h.

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

PREMIER: 2015. május
Nagyszínpad

Sancho Panza – BODROGI GYULA

Dulcinea – UDVAROS DOROTTYA

Don Quijote – REVICZKY GÁBOR

Antónia – TOMPOS KÁTYA

azt érezzük, hogy vágiák körülöttünk a gyümölcsoöt. Azt a talán sosemvolt paradicsomkertünket, amelyből egy boldog jövőt reméltünk sarjadni. Jó esetben ész-re vesszük, hogy ez folyik körülöttünk, mégis tétlenek vagyunk... Ám ha az ember körül néz – és elég csak a közvetlen környezetét figyelnie –, a „donkihótizmus” megannyi gyönyörű megnyilvánulását is látja. Embereket, akik nekifeszülnek a lehetetlennek is, mert arra vannak ítélve, hogy cselekedjenek. Belső, titkos erő hajtja őket, mert tenni, használni akarnak. Cervantes regényalakja, Don Quijote a végtelenségig, a nevet-ségességig ragaszkodik egy régen leírt értékrendhez, és nekimegy a „szélmalmoknak”, vagyis a korának... Ugyanakkor Don Quijote „művész” is, sőt: „színész”, hiszen sosem volt alakokból egy valóságosat hoz létre, a búsképű lovagét, és a végletekig, a nevet-ségességig azonosul a szerepével... Szánandó, nevetséges figura? Én inkább azt mondom: irigylésre méltóan erős igaz-ság birtokosa.

„La Mancha egyik falujában élt nemrég egy nemes-ember, aki lovagregények olvasásával foglalkozott... annyira belegabalyodott az olvasásba, hogy reggeltől estig, estétől reggelig mindig csak olvasott... Olvasmá-nyai árasztották el képzeletét; varázslat, párbaj, csatá-rozás, kihívások, sebesülések, ömlengések, szerelmek, sorscsapások s több ily soha meg nem történt balgaság. Annyira fejébe vette, hogy a kitalált históriák elolvasott zagyvaléka igaz valóság, hogy számára hihetőbb törté-net nem is volt a világ...”

TOVÁBBRA IS MŰSORON!

Juhász Ferenc

Szarvassá változott fiú

Játsszák: TÓTH LÁSZLÓ I RÁCS JÓZSEF I
KRISTÁN ATTILA I KACSUR ANDRÁS
I KACSUR ANDREA I FERENCI ATTILA
I SÓTÉR ISTVÁN I OROSZ IBOLYA I
OROSZ MELINDA I BÉRES ILDIKÓ
I VASS MAGDOLNA I TÖRŐCSIK MARI I
TRILL ZSOLT I SZÜCS NELLI I VARGA JÓZSEF I
IVASKOVICS VIKTOR I SZABÓ IMRE
I KRÉMER SÁNDOR I GÁL NATÁLIA I
TARPAI VIKTÓRIA

Rendező: Vidnyánszky Attila

a Beregszászi Illyés Gyula Nemzeti Színház és
a Gyulai Várszínház közös produkciója – vendégjáték

Lajos – BLASKÓ PÉTER

Alice – NAGY-KÁLÓZY ESZTER

Edit –TÓTH AUGUSZTA

Eszter – SÖPTEI ANDREA

Flóra – BÁNSÁGI ILDIKÓ

Márai Sándor:

KÉT EGYFELVONÁSOS

CSALÁDI KÉRDÉS, BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA

„Úgy látszik, nem tudod, hogy azt is lehet szeretni,
aki nem érdemli meg, hogy szeressék.”

Családi kérdés

„Mert mindenki várja,
hogy Európa megint mond valamit...”

Befejezetlen szimfónia

Márai Sándor elégikus és fájdalmas hangulatú műveinek meghatározó témái a polgárság, a műveltség, a kultúra hanyatlása, a pusztulás fájdalmas számbavétele és szemlélése, de ugyanígy izgatja a művészlét, az öregezés kérdése, a férfi-nő viszony bonyolult szövevénye...

Akár nagy kérdéseket boncolgat, akár a hétköznapi élet zugaiba tekint be, regényeit, novelláit, színműveit átlengi a jól ismert csehovi életérzés, és mindig lappang történeteiben valami élettítok is. Könyveiben nagyszerű stílusérzékkel tudott feszültséget megteremteni. A színházban – a nézők és az alkotók számára – a tét az, hogy megteremtődnek-e az irodalmi szövegekből hűsvér alakok és valódi, izzó színházi helyzetek. Kísérlet ez az előadás arra is, hogy a „szalon-Márai” ismert hangulatain túl az író „drámai” arcát is felfedezzük.

A két egyfelvonásos más és más távlatból tekint az életre: nagy eszmék körül forog a *Befejezetlen szimfónia* története, a kis életek kérdéseit kutatja a *Családi kérdés*. Mindkét történetben ott van a Márai-életműben nagyon gyakran előforduló „felállás”: egy szerelmi háromszög, amelynek egyik szereplője egy idősödő férfi.

A *Befejezetlen szimfónia* egy amerikai és egy európai nő találkozása, valamikor a második világháború után. A két nő egymással összefonódó sorsának hátterében ott áll a zseniális zeneszerző, aki a világ által várt Európa-szimfónia megkomponálását tervezi. A háború utáni években, a jövőbe vetett remény idején, a kibontakozni látszó „közös” Európa szimbóluma a megkomponálandó zenemű. De vajon megírható ez a mű? Másként fogalmazva: létrejöhet a „közös” Euró-

pa? Más történelmi helyzetben, de ma is hasonló kétségek fogalmazódnak meg bennünk ez ügyben, mint az egykor kiábrándultságának hangot adó Máraiban...

A *Családi kérdés* egy öregező férfi és egykori szerelmének a végrendelkezése, feltehetőleg utolsó találkozója. Ez az elmagányosodó nő egy árvát fogad magához, mert vágyik szeretetet adni (és kapni), és ez a lépése vezet ahhoz, hogy sor kerül régi, elfojtott vágyaik kimondására. „Mindenkinek joga van egyszer az életében kimondani az igazat” – írja Márai, aki ebben a darabjában azt is megfogalmazza, hogy két ember közös élete a szeretet gesztusával kiteljesedve is véget érhet...

A két eltérő távlatú egyfelvonásost a tervek szerint egy Márai-szövegekből készülő keretjáték tesz kerek egészé, megidézve az író alakját is.

Márai Sándor

Családi kérdés, Befejezetlen szimfónia

két egyfelvonásos

Családi kérdés

Lajos – BLASKÓ PÉTER ■ Eszter – SÖPTEI ANDREA ■
Flóra – BÁNSÁGI ILDIKÓ

Befejezetlen szimfónia

Alice – NAGY-KÁLÓZY ESZTER ■
Edit – TÓTH AUGUSZTA**mikor? hol?**PREMIER: 2014. április
Kaszás Attila Terem

Franz Kafka

A PER

Josef K. – TRILL ZSOLT

K. anyja – NAGY MARI

Albert bácsi – ÚJVÁRI ZOLTÁN

„Valaki megrágalmazhatta Josef K.-t, mert noha semmi rosszat sem tett, egy reggel letartóztatták” – ezzel a baljós mondattal kezdődik Kafka regénye, *A per*, amelynek utolsó mondata sem hoz megnyugvást: „De már a torkára fonódott az egyik úr keze, a másik pedig mélyen a szívébe döfte s kétszer megforgatta a kést. K. szeme megtört, de még látta, hogy a két úr szorosan az arca előtt összedugja a fejét, s az ő végvonaglását figyeli. – Akár egy kutya! – mondta K., s úgy érezte, szégyene talán még túléli őt.”

A rágalmazás és a végítélet között játszódik a 20. századi ember szorongásáról, félelméről és rettegéséről,

a látszólagos rend teljes abszurdításáról és az alságos rendszerben vergődő ember életérzéséről írt egyik legdöbbentesebb történet, *A per*. Szerzője, Franz Kafka az európai irodalom egyik legtitokzatosabb írója, 100 évvel ezelőtt, 1914-ben írta meg regényét, amely azonban csak a halála után, 1925-ben jelenhetett meg.

Josef K.-t ártatlanul letartóztatják, egy irracionális, titokzatos pert indítanak ellene, amelyről sohasem derül ki semmi. Mi Joseph K. bűne? Miért kell bűnhődni? Milyen törvény alapján ítélik el? Kik ítélik el? Mi a Törvény? Kik alkotják a Bíróságot? A megvádolt ember egyre szövevényesebb és érthetlenebb helyzetekbe kerül. Ügye sosem jut el a felsőbb bíróságokig, végül mégis elítélik és kivégzik. A legmeggrázóbb talán éppen az Joseph K. történetében, hogy végül beletörődik mindebbe, mert felismeri, hogy a hazugság vált világrenddé. Ellene pedig tehetetlen.

*A per*t Andrej Mogucsij állítja színpadra a Nemzetiben. Mogucsij Formális Színház nevű társulatával robbant be az 1990-es években az orosz és a nemzetközi színházi világba. Előadásai több díjat is nyertek a legrangosabb orosz fesztiválon, az Aranyaszkon. Éveken át Oroszország elsőszámú teátrumának, a szentpétervári Alexandrinszkij Színháznak volt a rendezője, most a pétervári Nagy Drámai Színházat vezeti. Az idén tavasszal rendezett I. Madách Nemzetközi Színházi Találkozón, a MITEM-en hatalmas közönségsikert aratott a „vizuális poétaként” aposztrofált Mogucsij *Alice* című előadása.

Büstner kisasszony – NAGY-KÁLÓZY ESZTER

Felügyelő – SCHNELL ÁDÁM

Franz Kafka

A per

Josef K. – TRILL ZSOLT ■ K. anyja – NAGY MARI ■ Albert bácsi – ÚJVÁRI ZOLTÁN ■ Büstner kisasszony – NAGY-KÁLÓZY ESZTER ■ Felügyelő – SCHNELL ÁDÁM ■ Franz 1 – FARKAS DÉNES ■ Franz 2 – FEHÉR TIBOR ■ Leni – SÖPTEI ANDREA ■ Titorelli, a festő – VARGA JÓZSEF ■ A bankigazgató helyettese – SZATORY DÁVID ■ Kereskedő – MÁTYÁSSY BENCE

Rendező: Andrej Mogucsij

mikor? hol?

PREMIER: 2015. június

Nagyszínpad

TOVÁBBRA IS MŰSORON!

Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert

Boldogságlabirintus

Játsszák: HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ SZARVAS JÓZSEF ■ MARTINOVICS DORINA m. v. ■ KRISTÁN ATTILA ■ TENKI DALMA e. h. ■ FARKAS DÉNES ■ TOMPOS KÁTYA ■ SZATORY DÁVID ■ MÁTYÁSSY BENCE ■ GERŐ BOTOND / GERŐ SOMA ■ A Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének IV. éves hallgatói: Hartai Petra, Ruscsák Péter, Jámbor Nándor, Hasenfratz-Szegvári Júlia, Kenderes Csaba

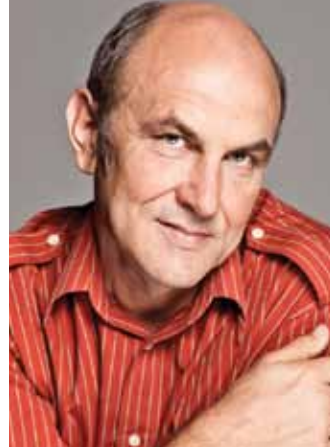
Rendező: Galambos Péter

RÁCZ JÓZSEF

TÓTH LÁSZLÓ

VARGA JÓZSEF

Zelei Miklós

ZOLTÁN ÚJRATEMETVE

„Ahol mi lakunk, ott a sötétben minden világos.”

Lőrincz Csaba emlékére

Romeo és Júlia a vasfüggöny két oldalán: egy beteljesületlen, tragikus szerelem groteszk története két felvonásban a Szovjetunió nyugati határán a II. világháború végén és a birodalom fennállásának utolsó nagy telén; majd felbomlása után, midőn Kelet vasfüggönyéből Nyugat aranyfüggönye lesz.

A Szovjetunió nyugati vasfüggönyének tövében járunk: a szovjet–csehszlovák, majd ugyanitt, de már ukrán–szlovák határon, a világhírré jutott kettézárt falu színpadi országhatárán. Szereplői: a rokonság az ikerfaluból, a távol-északi főlzabadult fogolytáborból és Amerikából, valamint szovjet határőrök és hivatalosságok...

Az elhunyt szovjet állampolgárságú magyart, Zoltán Zoltánovics Zoltán kiváló borjúgondozót végakarátának megfelelően családjá a határ túloldalán, Csehszlovákiában lévő temetőben, néhai menyasszonya, Kapusi Júlia mellé szeretné eltemetni, aki abba pusztult bele, hogy vőlegényét a gulágra vitték. A temetési menet számára nem nyílik meg sem a vasfüggöny, sem a hivatalos határátkelő. A halottat a határvédelmi szervek letartóztatják (!), s a helyőrség udvarán temetik el. A rendszerváltáskor innen hantolja ki a család, hogy menyasszonya mellett újratemetse, ami ezúttal sem sikerül... Hogy hogyan nem és miért nem, azt mutatja meg a fekete humorban bővelkedő, az elmulasztott lehetőségekre is rámutató groteszk játék.

A darab szerzője, Zelei Miklós 1994 óta kutatja Kisszelmenc és Nagyszelmenc történetét (amit meg is írt *A kettézárt falu* című kötetben). Az ikerfal a magyar királyság szerves része volt 1920-ig, ekkor

Jelenet a zsámbéki előadásból | fotó: thatre.hu – Illovszky Béla

Csehszlovákiához került. Az első bécsi döntés után újra Magyarországhoz tartozott. A második világháborút követően, amikor a Szovjetunió nyugatra tolta határait s bekebelezte Kárpátalját, az ikerfalú kisszelmenci része a Szovjetunióhoz, Nagyszelmenc újra Csehszlovákiának jutott, a határt pedig a falu főutcáján húzták meg.

A szerzőnek is jelentős szerepe volt abban, hogy a kettézárt falu ügye nemzetközi visszhangot kapott, és Szelmenc főutcáján végül elbontották a még a rendszerváltás után is álló vasfüggönyt, és 2005. december 23-án megnyitották a határátkelőt.

A *Zoltán újratemetve* című tragigroteszkben Zelei Miklós az idestova húsz éve folyó különös határkutatás tapasztalatait összegzi. Egzisztencializmusa – „Azért vagyunk a világon, hogy otthon is idegenben legyünk benne.” – a humanizmust ébreszti föl bennünk. Ennek köszönhetően a darab a sajátosan magyar problémát az emberi egyetemesség világába emeli. Az előadás különlegessége és egyben hitelének záloga, hogy olyan társulat – a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház – előadásában látható majd a Nemzetiben, amelynek tagjai a darabbeli határhelyzetet mindennapjaik részeként élik meg.

A Nemzeti Színház, a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház és a Zsámbéki Színházi Bázis közös produkciója.

Zelei Miklós

Zoltán újratemetve

Játsszák: Krémer Sándor, Rác József, Tarpai Viktória, Szabó Imre, Béres Ildikó, Kacsur András, Vass Magdolna, Ferenci Attila, Gál Natália, Kacsur Andrea, Varga József, Tóth László, Orosz Melinda, Ivaskovics Viktor, Domareckájá Júlia, Sötér István, Orosz Ibolya

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

az évad folyamán később meghatározandó időpontban
Gobbi Hilda Színpad

Ratkó József

SEGÍTS A KIRÁLYT!

KUBIK ANNA

SZALMA TAMÁS

Meghalt Imre herceg, a trón várományosa, egy vadkan felöklelte. Az öregedő István királyt az egyéni tragédián túl a nemzete jövője iránti felelősség és az aggodalom is nyomasztja. Két korszak határán vagyunk – le kellett számolni a kalandozásokkal, de még itt lüktet a múlt: „embernek ének őrzi az időt”, de fennmaradásunk érdekében, nagy áldozatok árán be kell tagozódnunk a keresztény Európába. A trónörökös halála azonban kérdésessé teszi a jövőt. Az istváni, történelmi dilemma ez: merre menjünk, hová álljunk? A visszahúzókhöz vagy a haladókhöz? Hogyan lehet megőrizni a múltat, cselekedni a jelenben? A megmaradás esélyét

mérlegre téve merre kell indulni? „Egyszerre műveld a három időt, múltat, jelent, jövőt egyszerre láss” – hangzik el a műben.

Sok egyéni érdeket ütköztető, torzalkodásban, hatalmi harcban, ideológiai vitákban éleződő helyzetekben kell döntenie Istvánnak az ország, a haza érdekében. Ilyen kiélezett helyzetekre számos analógiát találunk történelmünk fordulóin: amikor sorskérdésekben kellett döntenie, hiszen nemzeti fennmaradásunk volt a tét.

Ratkó József *Segítsd a királyt!* című verses drámájában a szemlélődés optikáját tágra nyitja: ezer évet fog át. Történelmünk távoli és jelenünkben mutatkozó problémáit tárja fel, a múlt- és a jelenbeli események közötti összefüggéseket keresi. „Nem a hatalom és az ember viszonyát vizsgálja a mű – írta Ratkó. – Ugyanis a szereplők nem engedelmeskedtek az írói szándékának. Inkább a megmaradás áráról beszélnek, arról, hogy vajon nem fizettünk-e többet megmaradásunkért, ittmaradásunkért, mint amennyit Európa elvárt tőlünk.”

A darab ősbemutatója 1985-ben Nyíregyházán volt, még abban az évben az Év drámájának választották, szerzője Szép Ernő-díjat kapott. A darab most a Csokonai Színház és a Nemzeti Színház színpadán kel újra életre.

A két teátrum ezzel a bemutatóval emlékezik meg Ratkó József halálának negyedszázados évfordulójáról.

GARAY NAGY TAMÁS

BAKOTA ÁRPÁD

Ratkó József

Segítsd a királyt!

Főbb szereplők: Szalma Tamás, Kubik Anna, Garay Nagy Tamás, Bakota Árpád, Bicskei István

Rendező: Csikos Sándor

a debreceni Csokonai Nemzeti Színház és a Nemzeti Színház közös produkciója

mikor? hol?

PREMIER: az évad folyamán,
később meghatározandó időpontban
Nagyszínpad

TOVÁBBRA IS MŰSORON!

Szergej Medvegyev

Fodrásznő

Játsszák: SZÜCS NELLI I

TRILL ZSOLT I TÓTH LÁSZLÓ I

KRISTÁN ATTILA

Rendező: Viktor Rizsakov

TÓTH AUGUSZTINA

NYÁRI OSZKÁR

William Nicholson

ÁrnyországC. S. Lewis – RÁTÓTI ZOLTÁN I Joy Davidman – TÓTH AUGUSZTINA I
További szerepekben: Hunyadkürti György, Nyári Oszkár, Zalányi Gyula

Rendező: Dér András

a kaposvári Csiky Gergely Színház és Nemzeti Színház közös produkciója

mikor? hol?PREMIER: az évad folyamán, később meghatározandó időpontban
Kaszás Attila Terem

RÁTÓTI ZOLTÁN

William Nicholson:

ÁRNYORSZÁG

C. S. Lewis cambridge-i professzor, gyermekmesék, fantasztikus regények, irodalomtörténeti és teológiai munkák világhírű szerzője megrögzött agglegény volt, *A Gyűrűk Ura* szerzőjének, Tolkiennek a baráti köréhez tartozott. Joy Davidman zsidó származású amerikai költő, kommunista volt és elvált asszony. E két rendkívüli és különös ember találkozását, egymásra találását, tragikus szerelmét mutatja be a dráma, amelyből nagysikerű, díjnyertes film is készült Richard Attenborough rendezésében, Anthony Hopkins és Debra Winger főszereplésével.

A darab hiteles története szerint Lewis élete főművén dolgozik – melynek címe „Az öröm vonzásában” (*Surprised by Joy*) –, amikor megismerkedik egy nővel, akit történetesen Joy-nak hívnak. A férfi számára a gyermekkorában elvesztett édesanya után Joy az első nő, aki érzelmeiket kelt benne.

Lewis konzervatív és merev figura, miközben írásában maró gúnnyal tárgyalja a hipokrita, konzervatív és merev oktatói kart, baráti társaságát és ezeken keresztül az angol társadalmat. A professzor előadásokat tart a fájdalomról, azt kutatva, vajon Isten kegyetlenségéből mér-e annyi szenvedést az emberre. Gondosan felépített védel-

mi rendszerét, melyet Lewis életfilozófiának nevez, szét-dúlja a konvenciókra és etiketre fittyet hányó Joy őszinte kíváncsisága és kíméletlen szókimondása.

A gyermekmeséket író Lewis-nak nincs gyereke, egyesek szerint „gyereket közelről még nem is látott”, ugyanakkor nem felejtette el, hogy egykor ő is volt gyerek. Joy magával hozza kisfiát, Duncant. A gyerek azt a padláson porosodó szekrényt keresi, ahonnan a gyermekkor csodálatos mesefigurái előbukkannak és életre kelnek Lewis könyveiben. Édesanyja pedig azt a férfit keresi, aki választ tud adni a szenvedésre. Mindketten csalódnak. A boldogságot máshogy értelmezi a valóság, mint ahogy az álmainkban él.

Megváltozhat-e az ember az ötödik x után? Hogyan? Ha feladja az elveit? Vagy most talál rájuk igazán? Megértő otthont rejt a szekrény sötétje? Vagy valami szörnyűségcsé bukkan elő onnan?

E kései szerelem tragikus fordulatot vesz. Nem az irigyen gúnyolódó külvilág szakítja szét a különös pár furcsa kapcsolatát, hanem a nő halálos betegsége tesz pontot a történet végére.

De vége van-e valóban? Vagy ez a fájdalom záloga egy valamikori boldogságnak?

William Nicholson *Árnyország* című drámájának szereplői valóságos személyek. Érzelmeiket, gondolataikat, tépelődéseiket, kétségeiket színészek keltik életre egy absztrakt térben. A rendezőt, Dér Andrást a motívációk érdeklik – konkrét és elvont formában. A szabadság megtalálásának titkát kutatja, amikor a legkilátástalabb helyzetben is megpillanthatjuk Isten tekintetét.

TOVÁBBRA IS MŰSORON!

A. P. Csehov

Három nővér

Játsszák: KRISTÁN ATTILA I SZÜCS NELLI I
KACSUR ANDREA I GÁL NATÁLIA I
OROSZ IBOLYA I VASS MAGDOLNA I
KACSUR ANDRÁS I TÓTH LÁSZLÓ I
IVASKOVICS VIKTOR I TRILL ZSOLT I
VARGA JÓZSEF I RÁCZ JÓZSEF I
SZABÓ IMRE I SÓTÉR ISTVÁN I
OROSZ MELINDA / BÉRES ILDIKÓ I
KATKÓ FERENC I FERENCI ATTILA

Rendező: Vidnyánszky Attila

a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház vendégjátéka

Urbán Gyula:

EGEREK

Képzeliük el, hogy Romeo és Julia egy fehér és egy szürke egércsalád gyermeke, és a két család vetélkedése egy sajtóműhelyben zajlik. A konfliktusforrás az egerek között természetesen a szőrszín különbözősége, más-sága. „Ezek olyan... amolyanok!” – mondja a fehér egér mama a szürkékről. A két család gyermekei, Soma és Fruzsina azonban – mint Shakespeare drámájában – első látásra egymásba szeretnek, és elkezdődik a konfliktusok sora...

Urbán Gyula története egy állatmese, tele kérdésekkel és igazságokkal, amelyek észrevétlenül nevelik a gyerekeket a jóra, a békés egymás mellett élésre, a kölcsönös tiszteletre, a „másilyenek” elfogadására is.

A Nemzeti Színház kiemelten kezeli a romák és nem romák együttélésének kérdését, a hátrányos helyzetű gyerekek színházba járását, a kulturális javakhoz való hozzáférés javítását. Ennek jegyében születik a kisiskolásoknak szóló előadás a Karaván Színházzal koprodukcióban és a Karaván társulatának előadásában.

A Karaván Művészeti Alapítvány színi stúdióként indult 2000-ben. A műhelyt Nyári Oszkár színművész álmodta meg és hozta létre, hogy tehetséges, hátrányos helyzetű – elsősorban cigány – gyerekek számára tandíjmentes színészképző stúdiót működtessen Budapesten.

2002-ben a színi növendékek első vizsgamunkájaként mutatták be a Piccolo Színházban az Urbán Gyula bábjátéka nyomán színpadra alkalmazott *Minden egér szereti a sajtot* című zenés mesejátékot – amelynek nagyszínpadra átdolgozott verzióját mutatja be a 2014/2015-ös évadban a Nemzeti. A *Minden egér...* nyolc éven át ment nagy sikerrel, többször látható volt a Magyar Televízióban is. Bár voltak a Karaván Színháznak más, hasonlóan színvonalas és sikeres produkciói, ez lett a társulat emblematikus előadása. A

közönség nyitott és érzékeny volt az előítéletességet kritikusan bemutató mondanivalóra, amit tehetséges cigány és nem cigány színinövendékek hitelesen tudtak felmutatni.

A Nemzeti Színház Nagyszínpadára tervezett előadás óriásdíszeleteinek köszönhetően a közönség egérleptékből nézheti majd Fruzsina és Soma történetét, amelyben a Karaván Színház hivatásos színészei és tanítványai együtt játszanak majd ebben a látványos, zenés élményt kínáló produkcióban.

Urbán Gyula

Egerek

a Karaván Művészeti Alapítvány produkciója

Rendező: Tóth Géza

mikor? hol?

PREMIER: az évad folyamán, később meghatározandó időpontban Nagyszínpad

TOVÁBBRA IS MŰSORON!

ÚJ vendégjáték

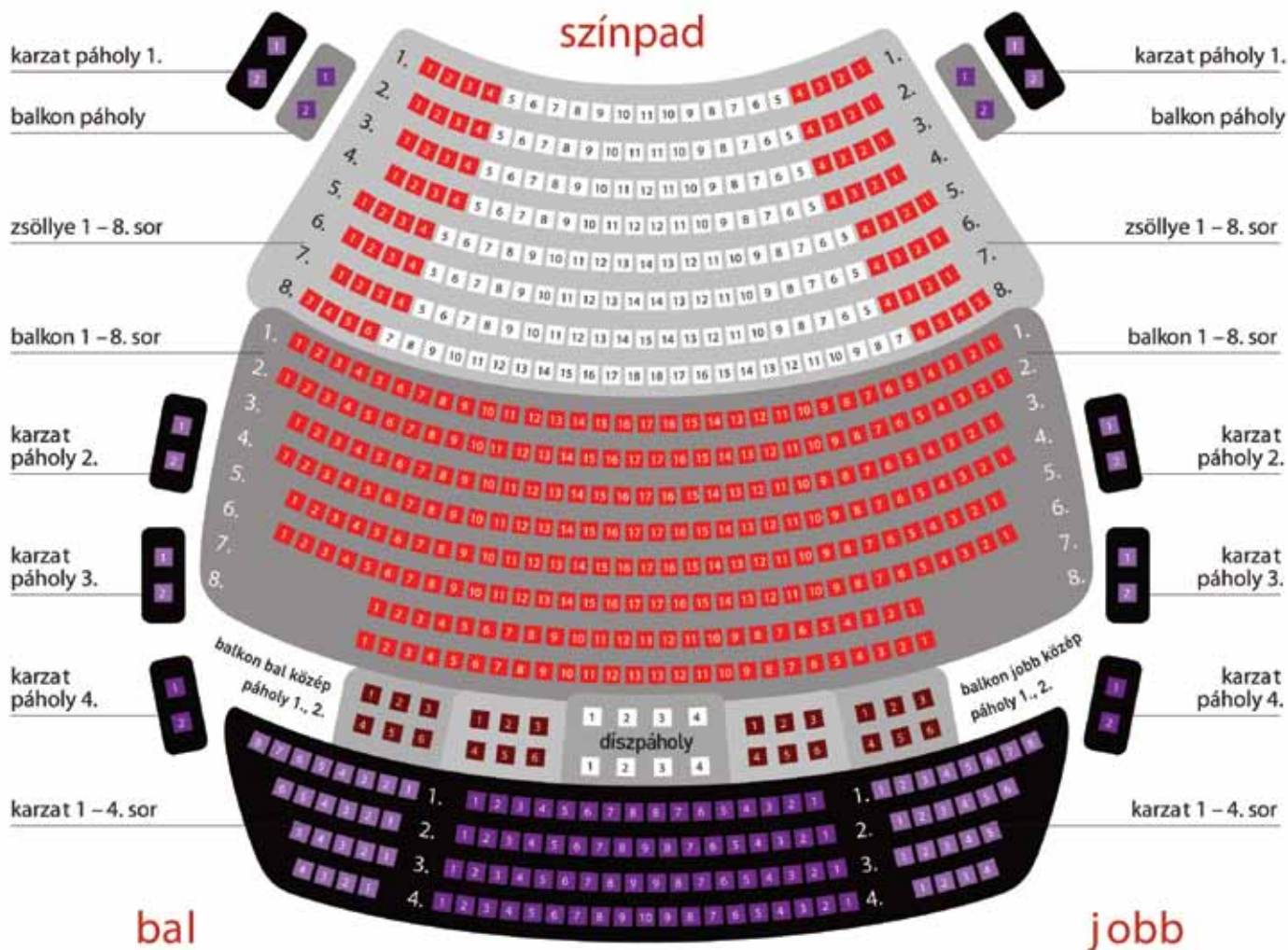
Örkény István

Tóték

Játsszák: TRILL ZSOLT I TÓTH LÁSZLÓ I
SZÜCS NELLI I OROSZ MELINDA I
RÁCZ JÓZSEF I SÓTÉR ISTVÁN
I KACSUR ANDRÁS I BÉRES ILDIKÓ I
VARGA JÓZSEF I SZABÓ IMRE
I IVASKOVICS VIKTOR I FERENCI ATTILA I
KRISTÁN ATTILA I GÁL NATÁLIA
I VASS MAGDOLNA I OROSZ IBOLYA

Rendező: Vidnyánszky Attila

a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház és
a Gyulai Várszínház közös produkciója

Nagyszínpad jegy

☐ 1. Árkategória
 ☐ 2. Árkategória
 ☐ 3. Árkategória
 ☐ 4. Árkategória

Bővebb jegy- és bérletinformációk:

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1. | telefon: (+36 1) 476 6868

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28. | telefon: (+36 1) 373 0963, 373 0964, 373 0995, 373 0996, fax: 331-2837

NYÁRI NYITVA TARTÁS

Jegypénztár a Nemzeti Színházban:

június 15-ig: H–P 10–18 óra, Szo–V 14–18 óra

június 16–augusztus 19.: zárva

augusztus 21–augusztus 31.: H–P 10–18 óra, Szo–V zárva

Andrássy úti jegyiroda:

június 15-ig: H–P 10–18 óra, Szo–V 11–19 óra

június 16–augusztus 19.: H–P 10–18 óra, Szo–V zárva

augusztus 21–augusztus 31.: H–P 10–18 óra, Szo–V zárva

BÉRLETTEL A PREMIERRE!

MECÉNÁS BÉRLET

27 000 Ft

5+1 előadásra érvényes, a nagyszínpadi bemutatókra (fix dátumok) és egy szabadon választott stúdiószínpadi előadásra:

OPERETT (bemutató: 2014. szeptember 5.), **SZENTIVÁNÉJI ÁLOM** (bemutató: 2014. szeptember 19.), **A NAGYÚR** (bemutató: 2014. december 19.), **KÖRHINTA** (bemutató*: 2015. február), **DON QUIJOTE** (bemutató*: 2015. április) + 1 szabadon választott stúdiószínpadi előadás (* tervezett dátumok)

A MECÉNÁS bérletből a Nemzeti Színház mindössze 50 darabot bocsát ki! Az öt nagyszínpadi premier mellett a stúdiószínházi alkalom nem premierre szól. A bérlet a zsöllye középüléseire váltható be, stúdiószínpadi előadásnál a bérleteseknek előre kijelölt, kiemelt helyre szól. A MECÉNÁS bérlettel rendelkező nézőinket szeretettel várjuk a bemutatót követő zártkörű premier bankettre.

» A jegyek a stúdiószínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a Madách Imre Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) előadásaira, A per című előadásra, ill. a premierekre (kivéve a korlátozott számban váltható MECÉNÁS) bérletet.

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évre érvényesek és csak a megadott előadásokon használhatók fel.

» Diákberlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» A bérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le és vegyék át jegyeiket. A jegyek a bérletszelvény ellenében a Nemzeti Színház jegypénztárában, vagy a jegyirodában vehetők át.

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

VÁLTSON BÉRLETET A 2014/15-ÖS ÉVADRA!

Válasszon bérleteink közül előadások és ülőhelyek alapján! Újdonságunk a szabadbérlet és a „félszabad” bérlet: Ön válogathatja össze a bérlet mindegyik előadását, vagy azok egy részét. További újdonság a vegyes bérlet, amelyben nagyszínpadi és stúdiósínpadi előadások „vegyesen” szerepelnek. Korlátozott számban kapható a premierekre szóló Mecénás bérlet.

STÚDIÓSÍNPADI BÉRLETEK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, rendhagyó nagyszínpadi nézőtér):

LUKÁCS MARGIT bérlet szabadbérlet, 3 előadásra

Bármely repertoáron lévő stúdiósínpadi előadásra érvényes
5 400 Ft

NÉMETH ANTAL bérlet 3 előadásra

BOLDOGSÁGLABIRINTUS, MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL + 1 db szabadon választott előadás
6 200 Ft

HEVESI SÁNDOR bérlet 5 előadásra

CSEHOV EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁI, FODRÁSNŐ, BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL + 2 db szabadon választott előadás
10 400 Ft

DIÁKBÉRLETEK

BUBIK ISTVÁN diákbérlet 3 előadásra

3 000 Ft

KASZÁS ATTILA diákbérlet 4 előadásra

3 600 Ft

A diákbérletek bármely előadásra beválthatók, a nagyszínpadi előadások esetében a karzatra szólnak. (Kivéve az első ötven jelentkezőt, akik a zsöllye szélső helyeire is kérhetik jegyüket!)

Pedagógusok és diákok figyelmébe ajánljuk!

A 2014/2015-ös évadban megújítjuk diákbérleteinket. Így nem csupán az előadások dátumát, de az előadásokat is Önök választhatják ki. Diákbérletet továbbra is nagyon kedvező áron kínálunk:

3 előadásra 3000 Ft-ért, 4 előadásra 3600 Ft-ért.

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD: Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**, Arthur Honegger – Paul Claudel: **JOHANNA A MÁGLYÁN**, W. Shakespeare: **AHOGY TETSIK**, Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**, Witold Gombrowicz: **OPERETT**, W. Shakespeare: **SENTIVÁNEJI ÁLOM**, Molnár Ferenc: **A FEHÉR FELHŐ**, Bánffy Miklós: **A NAGYÚR**, Sarkadi István – Fábri Zoltán – Nádaszy László: **KÖRHINTA**, Cervantes – Mihail Bulgakov: **DON QUIJOTE**, Ratkó József: **SEGÍTSD A KIRÁLYT!**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok

STÚDIÓSÍNPADOK (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon)
Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert: **BOLDOGSÁGLABIRINTUS**, Szergej Medvedyev **FODRÁSNŐ**, Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgeson: **SÖR – SHAKESPEARE ÖSSZES RÖVIDÍTVE** (angol nyelven), Földes László Hobo: **BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL**, Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**, Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA**, A. P. Csehov: **HÁROM NŐVÉR**, A. P.

Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK**, Juhász Ferenc: **SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ**, Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénard **ÖDÖN**: **MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL**, Örkény István: **TÓTÉK**, William Nicholson: **ÁRNYORSZÁG**, Zelei Miklós: **ZOLTÁN ÚJRATETMETVE**, Makszim Gorkij: **ÉJJELI MENEDÉKHELY**, Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA**, Csiky Gergely: **INGYENÉLŐK**, Henrik Ibsen: **BRAND**, Márai Sándor: **CSALÁDI KÉRDÉS – BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok

NAGYSZÍNPADI BÉRLETEK

I. árkatégória: zsöllye közép

II. árkatégória: balkon közép (a bérletek esetében ebbe a kategóriába nem tartozik bele a zsöllye jobb és bal oldala; a bérletek értékesítését a balkon középső részéről kezdjük)

III. árkatégória: karzat közép

TOLNAY KLÁRI bérlet szabadbérlet, 5 előadásra

Bármely repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	15 000 Ft
II. kategória	11 200 Ft
III. kategória	8 200 Ft

EGRESSY GÁBOR bérlet 4 előadásra

AHOGY TETSIK, Szentivánéji Álom + 2 szabadon választott előadás

I. kategória	10 800 Ft
II. kategória	8 400 Ft
III. kategória	6 300 Ft

SZIGLIGETI EDE bérlet 6 előadásra

VITÉZ LÉLEK, JÁNOS VITÉZ, KÖRHINTA + 3 szabadon választott előadás

I. kategória	15 500 Ft
II. kategória	12 600 Ft
III. kategória	9 400 Ft

VEGYES BÉRLETEK

MÉSZÁROS ÁGI bérlet szabadbérlet, 7 előadásra

Bármely repertoáron lévő 4 nagyszínpadi és 3 stúdiósínpadi előadásra érvényes

I. kategória	16 100 Ft
II. kategória	13 800 Ft
III. kategória	11 300 Ft

JÁSZAI MARI bérlet 4 előadásra

JOHANNA A MÁGLYÁN, BOLDOGSÁGLABIRINTUS + 1 db szabadon választott nagyszínpadi és 1 db szabadon választott stúdió előadás

I. kategória	8 900 Ft
II. kategória	7 800 Ft
III. kategória	6 500 Ft

SINKOVITS IMRE bérlet 6 előadásra

VITÉZ LÉLEK, A NAGYÚR, SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ + 2 db szabadon választott nagyszínpadi és 1 db szabadon választott stúdió előadás

I. kategória	13 800 Ft
II. kategória	11 900 Ft
III. kategória	9 500 Ft

TÉNYEK, ADATOK

Ami a színpadokon történt

Premierek

Tamási Áron:

Vitéz lélek

Ion Luca Caragiale:

Zűrzavaros éjszaka

Paul Claudel – Arthur Honegger:

Johanna a máglyán

Pilinszky János:

KZ-oratórium

William Shakespeare:

Ahogy tetszik

Petőfi Sándor:

János vitéz

Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert:

Boldogságlabirintus

Ady Endre:

A föltámadás szomorúsága

(Földes László Hobo önálló estje)

A Nemzeti Színház új repertoár kialakítását tűzte ki célul a 2013/2014-es évad elején. A teátrum **8** premiért tartott, amelyeket az évad során összesen **126**-szor láthatott a közönség. Emellett **12** címet vett fel a műsorára a Nemzeti, amely produkciókat **141** alkalommal játszotta. A kínálatot **25** vidéki és határon túli vendégjáték gazdagította. Az I. Madách Nemzetközi Színházi Találkozó (MITM) **13** országból érkezett rangos társulatok **22** előadást hoztak el Budapestre. A Nemzeti **3** előadásával **13** turnén vett részt. A teátrumban összesen **358** alkalommal volt előadás az évad **9** hónapja alatt.

Repertoár-előadások

Georges Feydeau: **Bolha a fülbe**

Oleg Zsukovszkij – Szénási Miklós –

Lénárd Ödön: **Mesés férfiak**

szárnyakkal

Földes László Hobo: **Ballada**

a két sebzett hattyúról

Szergej Medvedyev: **Fodrásznő**

József Attila: **Tudod, hogy nincs**

bocsánat

Molière: **Scapin, a szemfényvesztő**

Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgeson:

SÖR – Shakespeare Összes

Rövidítve

(a Madhouse Company angol nyelvű előadása)

A beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház előadásai a Nemzeti Színház programján

Szigligeti Ede: **Liliomfi**

A. P. Csehov: **Egyfelvonásos komédiák**

Juhász Ferenc: **Szarvassá változott fiú**

Csehov: **Három nővér**

Csokonai Vitéz Mihály: **Karnyóné**

Vendégjátékok

Mihail Bulgakov: **Mester és Margarita**
(a nagyszebeni Radu Stanca Nemzeti Színház és a budapesti Maladype Színház koprodukciója)

Szarka Tamás: **Mária**
(debreceni Csokonai Nemzeti Színház)

Brestyánszki Boros Rozália: **Csörte**
(békéscsabai Jókai Színház)

Miroslav Krleža: **Agónia**
(Veszprémi Petőfi Színház)

Schwajda György: **Csoda**
(kaposvári Csiky Gergely Színház)

Háy János: **A Gézagyerek**
(Miskolci Nemzeti Színház)

Szakonyi Károly: **Adáshiba**
(Veszprémi Petőfi Színház)

Szőcs Artúr:
Cigánytábor az égbe megy
(kaposvári Csiky Gergely Színház)

Réczei Tamás: **Hangyabolydulás**
(kecskeméti Katona József Színház)

Szabó Magda: **Régimódi történet**
(debreceni Csokonai Nemzeti Színház)

Tennessee Williams: **A vágy villamosa**
(Miskolci Nemzeti Színház)

Henrik Ibsen: **Nóra**
(atabányai Jászai Mari Színház)

Selmeczi György – Béres Attila: **Szigligeti**
(nagyváradai Szigligeti Színház, Románia)

Bornemissza Péter: **Magyar Elektra**
(soproni Petőfi Színház)

Opera Ultima
(Újvidéki Színház, Szerbia)

Móricz Zsigmond nyomán: **Pillangó**
(székesfehérvári Vörösmarty Színház)

Kocsis István: **A fény éjszakája**
(egri Gárdonyi Géza Színház)

Picasso: **A világ teremtése**
(Baltázár Színház)

Móricz Zsigmond: **Naplók**
(nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház)

Arthur Miller: **Salemi boszorkányok**
(Győri Nemzeti Színház)

Hamucipőcske
(kecskeméti Katona József Színház)

Négy évszak
(kecskeméti Katona József Színház)

Peter Buckman: **Most mindenki együtt!**
(kecskeméti Katona József Színház)

Eugene O'Neill: **Hosszú út az éjszakába**
(kecskeméti Katona József Színház)

MITEM – I. Madách Nemzetközi Színházi Találkozó

Moszkva és Újvidék, Szentpétervár és Bukarest, Tbiliszi és Vilnius, Kazán és Oslo, Riga és Ankara, Bukarest és Bagdad – többek között ezen városok jelentős színházaiból érkeztek előadások az I. Madách Nemzetközi Színházi Találkozóra, a MITEM-re (Madách International Theatre Meeting). Március 26. és április 7. között 13 ország 20 előadása volt látható a Nemzetiben. Olyan rendezőegyenységek fogadták el a MITEM meghívását, mint a litván Rimas Tuminas, az orosz Valerij Fokin. A találkozón nagy sikert adatott előadások rendezői, a szintén orosz Viktor Rizsakov és Andrej Mogucsij a 2014/2015-ös évadban a Nemzeti Színházban dolgoznak majd. Az idei találkozó díszvendége Oroszország volt, a 2015-re tervezett MITEM-en Franciaország színházművészete kap kiemelt figyelmet.

A képen: Elátkozottak és meggyilkoltak – Moszkvai Művész Színház

Az előadásokon túl...

Költészeti események:

Költők másképpen – versek szódával

(a Magyar Írószövességgel együttműködésben. Vendégek voltak: Kányádi Sándor, Oravecz Péter, Muszka Sándor, Szálinger Balázs, Csukás István, Szentmártoni János, Kiss Judit Ágnes, Bereményi Géza, Lackfi János)

Frankofón versünnep – A költők tavasza

Balladaünnep – gála

„Valaki jár a fák hegyén”

A Kaláka köszönti a 85 éves Kányádi Sándort a Költészet Napján

Versünnep döntő a Költészet Napján

Utazó Nemzeti

Fodrásznő – GOGOL FEST, Kijev

Vitéz lélek – Szatmárnémeti, Ungvár, Munkács, Beregszász, Debrecen, Révkomárom, Székelykeresztúr, Nagyvárad, Nagykanizsa, Vasvár

Ahogy tetszik – Nemzetközi Shakespeare Fesztivál, Craiova

Berecz András estjei:

Angyalfütyi | Szerelmes gerázdaságok | Nagy verekedés | Szegen csengő

Felolvasószínház:

Paul Claudel: **Délforduló** | Ingeborg Bachmann: **A manhattani Jóisten** | Maria Tryti Vennerød: **Országos felmérő** | Tore Vagn Lid: **Pusztíts el mindent!** | Szöllősi Máttyás: **Lassan visszatartva**

Koncertek:

„Ha a föld Isten kalapja” | Jeanne d’Arc (filmkoncert) –

a Nemzeti Színház és az Óbudai Danubia Zenekar közös hangversenyei

Irodalom birodalom – Hobo verskoncertje a Költészet Napján

Kövek és testek – Szirtes Edina Mókusz és a Nemzeti Színház művészeinek közös koncertje

Hív a Hold – Christian Paccoud

Kisebbségi színjátszás eseményei:

200 éves a magyarországi szerb színjátszás, 20 éves a Magyarországi Szerb Színház

Radoslav Zlatan Dorić: **Csoda a rondel-lában** (előadás) | **Plakátkiállítás és konferencia**

40 éves az Újvidéki Színház
Opera ultima (előadás) | **Akik bennünket néznek, azoknak a szeme tükör...** (dokumentumfilm) | Kiállítás
Baráth József plakátjai és Léphaft Pál karikatúrái

Nemzetiségi Színházi Fórum

A Nemzeti Színházban rendezték meg első alkalommal a hazai kisebbségi színjátszás aktuális kérdéseivel foglalkozó fórumot.

... és még ez is volt...

Nyílt nap a Magyar Dráma Napján

A Színház a szent és profán mezsgyéjén (kerekasztal: Valère Novarina, Jelenits István, Sepsik Enikő, Vidnyánszky Attila)

Adventi Mesevároda 2013 négy adventi vasárnapján

Magyar Kultúra Napja gála

EGYMÁSRA IS REAGÁLVA

Osztovits Ágnes és Lévai Balázs évadértékelője

Megnézték és megírták. Osztovits Ágnes és Lévai Balázs hónapról hónapra véleményt mondott a Nemzeti Színház előadásairól a magazin hasábjain. Két szerzőnkkel egy évad tapasztalatairól beszélgettünk – alkalmat adva arra, hogy egymás gondolataira is reagáljanak.

Megérte? Kötelességszerűen színházba járni akár terhes is lehet.

OSZTOVITS ÁGNES: Nagyszerű élményeket nyújtottak a korábbi években látott Vidnyánszky-előadások, kíváncsi voltam tehát, hogy ezt a vonalat a Nemzeti élén hogyan viszi tovább. Bevallom, ebben a borzasztó közéleti-politikai ellenszélben kifejezetten szurkoltam neki és az új társulatnak.

LÉVAI BALÁZS: Izgalmas szellemi kaland volt végigkövetni az új Nemzeti első évadát.

Hányas osztályzatot érdemel az első évad?

O. Á.: Két jegyet adnék. Jelest az évad megszervezésére: arra, hogy havonta változatos és érdekes műsort kínáltak, hogy rendszeresen láthatók voltak vidéki színházak előadásai, hogy sikerült megrendezni egy rangos nemzetközi fesztivált. A produkcókat illetően már nem vagyok ennyire elégedett, az osztályzatom hármas: voltak jó, ígéretes, de eltolt előadások is...

L. B.: Én nem szívesen adok jegyet. Úgy képelem, egy új társulat, műsorpolitika kialakítása több évre szóló tervezés, építkezés. Amikor Mourinho a Real Madridhoz került, időt kért, hogy a sztárokból csa-

patot faragjon, és nem is nyert bajnokságot az első évben... Voltak szép előadások, és volt olyan, ami nem ütötte meg azt a szintet, amit elvár az ember a Nemzétitől. Merthogy az ember a Nemzeti Színháztól sokat vár! Most a csapatépítés ideje van, de már látszik, milyen taktikai formációkkal operálnak...

Nos, mi látszik kívülről?

L. B.: Vágtak egy ösvényt: figyeljete, erre megyünk, gyertek utánunk! Egy jó színház mindig markánsan valamilyen. Nyilván a politikailag zaklatott körülmények is közrejátszottak abban, hogy az első bemutatóval nagyon meg kellett mutatni: kik vagyunk és kik nem. Tamási Áron példázata, a *Vitéz lélek* egyértelműen morális zászlóbontás volt. Más tekintetben is jól látható új irányt alakítottak ki. Nagyon leegyszerűsítve azt mondanám, hogy a hagyományos – például erősen irodalom- és szöveggözpontú – magyar színházértelmezéshez képest költőibb, látványközpontúbb alkotói csapat költözött a Nemzetibe.

O. Á.: Az évadra teljes egészében Vidnyánszky Attila nyomta rá a bélyegét. És ezzel rögtön van is egy problémám. Az az érzésem ugyanis, mintha az igazgató nem szeretné a drámát. A színész, a rendező és a

Osztovits Ágnes: „...ebben az összevissza, kapaszkodók nélküli világban, úgy érzem, talán csak kisebb lépésekben lehet közel vinni az emberekhez az élet nagy, súlyos kérdéseit.”

Lévai Balázs: „...az erős ellenszenv csak lassan lankad. Én a Facebookon kaptam a pofámra, hogy miért írok a Nemzeti lapjába. Viszont a Nemzeti most sokat tehet azért, hogy ez a feszültség oldódjon.”

drámaíró hármasából most úgy látom, ez utóbbi háttérbe szorult. Megértem, hogy bizonyos rendezői víziókat egy verses vagy egy epikus mű adaptációján, egy oratóriumon keresztül hatásosabban lehet bemutatni, de a Nemzetinek feladata, hogy a világ és a magyar irodalom legjobb darabjait is megszólaltassa. Lehet, hogy őskonzervatív vagyok, de nekem hiányzik az úgynevezett színdarab, és a szó.

L. B.: Ugyanakkor, ha a *Johanna a máglyán* előadásra gondolok, nem tudom, hogy láttam-e magyar színpadon ennyire erős látványvilágú, a különböző színházi hatásokkal ennyire átgondoltan és hatásosan operáló produkciót. Mondom ezt azzal együtt, hogy éppen a rendezés alapgondolatával, politikai üzenetével egyébként nem értettem egyet. A látvány, a koreográfia, az ötletparádé a *János vitéz* esetében is vitán felüli minőségű volt, ám mindez szerintem összességében a Petőfi-szöveg rovására ment.

Lévai Balásznak is hiányzott a dráma?

L. B.: Hiányzott, és megkockáztatom, hogy a színészeknek is. A jó színház elengedhetetlen „kelléke” az elégedett színész, az pedig ott terem, ahol nemcsak egy kompozíció részeként kell működnie, hanem a maga teljességében kibontakozhat – nagy szerepekben.

O. Á.: Ilyen remek társulata egyetlen másik színháznak sincs. De Básti Julit csak egy szerepben láttuk remekelni, Tompos Kátya, aki korosztályának igazi sztárja, és nézőket hozhatna, nagyszerűen alakította Johannát, majd egy kidolgozatlan szerepben – a *Boldogságlabirintusban* – feszengett. Udvaros Dorottya az egyik legnőiesebb magyar színész az évadban egyetlen nagy alakításában volt látható, és abban is férfiszerepet játszott, az *Abogy tetszik* méla Jaques-ját.

L. B.: A nézőknek jó, ha tíz százalékát érdeklí, hogy ki a rendező. Amikor értelmiségi barátaimtól hallok, hogy jártak mondjuk a Vigben, azt

Ezt írták ők

Vitéz lélek

O. Á.: Vidnyánszky Attila minden előadásában alapkérdéseket kíván tisztázni: mi végre vagyunk a világon, miként tudunk teljes életet élni, hogyan teremthetünk harmóniát magunk körül, megbékélhetünk-e a jelenvalóval, képesek vagyunk-e túllépni önös érdekeinken, van-e gyógyír szívünk és lelkünk nyugtalanságára, felelősek vagyunk-e a ránk bízott vagy mellénk rendelt közösségért? A válaszokat egy-egy katartikus erejű előadásban fogalmazza meg, ahol a pusztá látvány, a mindig hangsúlyos zene, a minden apró részletében kidolgozott mozgás, a szereplők pontos, árnyalt játéka egyforma súllyal esik a latba.

L. B.: Vidnyánszky a helyzethez választott színdarabot. Jobban mondván üzenetet. A Vitéz lélek nem csupán az évad első előadása, hanem egy új korszak nyitánya. Hitvallás és ars poetica, morális zászlóbontás az új Nemzeti Színházban. Jobbról-balról árgus szemek figyelik az új igazgatót, hogy ebben a súlyosan átpolitizált helyzetben mit tesz le először a színpadra.

Johanna a máglyán

L. B.: A legtöbb kritika szinten megpendítette az előadás magas színvonalát és egyedi látványvilágát, de a cikkek túlnyomó része a produkció politikai vetületével foglalkozott. A legtöbben porba döngölték a rendezőt, s kikértek maguknak az egyes részletekben felfedezett politikai jelentéstartalmakat.

Ennek kapcsán újfent kiderült, semmiféle konszenzus nincs a hazai művészeti diskurzusban erről a témáról: Lehet-e politizálni a színházban vagy sem? Megjelenhet-e aktuálpolitika a színpadokon? Ha megjelenhet, milyen formában, hogyan? A kritikus cikkeket olvasva úgy tűnik, van olyan színházi alkotó, akitől szinte elvárás, hogy politizáljon a rendezéseiben, míg mások esetében ez felháborító skandalum.

»»»

Lévai Balázs (1968) televíziós szerkesztő, rendező, műsorvezető. Olyan népszerű tévéműsorok fűződnek a nevéhez, mint a Bestseller, a Dob+Basszus, a Mindentudás Egyeteme vagy a Barabási-Albert Lászlóval együtt készített Behálózva című sorozat. A Könyvhétre jelenik meg a Lovasi – Idáig tudom a történetet című portrékötete.

említik elsőként, hogy játszott benne Eszenyi, de azt már nem biztos, hogy vágják, ki volt a rendező. A szakmában mégoly jól csengő nevek, mint Purcărete vagy Rîzșakov sokaknak semmit nem mond. Udvaros, Reviczky, Nagy-Kálózy, Blaskó, Trill és a többiek – rájuk jön be a néző.

A következő évad bevallottan színészcentrikus lesz. Vidnyánszky Attila azt nyilatkozta, hogy még soha ennyire nem figyelt arra: olyan darabokat tűzzön műsorra, amelyek jelentős alakításokra adnak lehetőséget.

O. Á.: Ez jó hír! Nekem a rendező és a színész egyaránt fontos. A rendezőnek dolga az is, hogy maximálisan engedje érvényesülni a színészt. Csupa víziót látni szinte elviselhetetlen.

Sokan szemére vetik Vidnyánszky Attilának, hogy túlságosan komoly, nehéz repertoárt erőltet – így tett a debreceni Csokonai Színházban és így tesz a Nemzetiben is.

O. Á.: Jeles költőnk, Orbán Ottó írta még a nyolcvanas évek legvégén: „Hol vannak a nagy koreszmék?” A *Johanna a máglyán* és a *Vitéz lélek* – vagy a korábbi, de a Nemzetiben is látható munkái, mint a *Szarvassá változott fiú*, a *Három nővér*, a *Mesés férfiak szárnyakkal* minden kétséget kizáróan nagy eszmékről szólnak – hitről, hazaszeretetről, elszakadásról és visszatalálásról, hűségről, önfeláldozásról... De ebben az összevissza, kapaszkodók nélküli világban, úgy érzem, talán csak kisebb lépésekben lehet közel vinni az emberekhez az élet nagy, súlyos kérdéseit. Egy kedves tanítványom azt mondta a *Johanna* és a *János vitéz* után is, hogy úgy zúdult rá a mű és az előadás, hogy a végén már semmit sem értett. Vidnyánszky képes a végtelenségig fokozni színpadi megoldásait, rendkívüli módon próbára teszi a néző figyelmét, érzelmi teherbírást. A közönség számára ezek mind nagyon nehéz előadások.

L. B.: Vidnyánszky nem a könnyebbik utat választotta. Komoly repertoárt épít. Láthatóan progresszív, európai színvonalat céloz meg,

Lévai Balázs: „Vidnyánszky nem a könnyebbik utat választotta. Láthatóan progresszív, európai színvonalat céloz meg, a nemzeti jellegzetességeket a darabválasztással, a rendezések milyenségével kívánja hangsúlyozni. Határozottan politizál is...”

Osztoivits Ágnes: „Időbe telik egy olyan közönség kinevelése, amely megszereti ezt a világot, és megtanulják a bonyolult színpadi történések befogadását, élvezetét is.”

a nemzeti jellegzetességeket a darabválasztással, a rendezések milyenségével kívánja hangsúlyozni. Határozottan politizál is, a *Bolha a fülbe* és a *Johanna* előadásban – nem tudok jobb szót – rendesen cseszteti az Európai Uniót. Ez így együtt, valamint a Vidnyánszkyra jellemző sokszólamú stílus számos néző számára sok és befogadhatatlan... Mások számára pedig éppen ez az érdekes! Én kifejezetten szeretem, ha hatások sokaságával bombáznak, és feladatok elé állítanak.

Mit tapasztaltak, milyenek voltak a közönség reakciói? Az eladások és a nézők egymásra találhatnak?

L. B.: Ez mindig nagy kérdés: milyen módon tudja kinevelni a közönséget egy társulat. Az erős, határozott elképzeléseket megvalósító színház mindig megosztja a közönséget, ahogy a mostani Nemzeti is. A *János vitéz*en két idősebb hölgy ült mellettem, akik kikérték maguknak az előadást, teátrálisan nem tapsoltak a végén, miközben a közönség nagy része hallhatóan szerette.

O. Á.: Velem az *Ahogy tetszik*en történt hasonló.

Az Ahogy tetszik szünetében két tanácstalan nézői társaság végül abban állapodott meg, hogy Purcărete rendezése tulajdonképpen: „speciális”.

O. Á.: Valljuk be, Vidnyánszky sokaknak csalódást okozott. Akik az évad legelején tüntetésszerűen kint voltak a Vörösmarty téren, és jelenlétükkel, jegyvásárlásukkal szavaztak a Nemzeti végre „nemzeti” új igazgatója mellett, azok valójában nem tudták, hogy egy alternatív rendezőre szavaznak. Mert nem ismerték. Én tudtam, hogy az egyszerű néző be lesz csapva, mert ezek jó bonyolult előadások. Sokan hitték, remélték, hogy a Nemzeti ettől fogva egy olyan pódium lesz, ahonnan szép eszméket, politikai álmokat fognak hirdetni. Időbe telik egy olyan közönség kinevelése, amely megszereti ezt a világot, és megtanulják a bonyolult színpadi történések befogadását, élvezetét is.

Osztovits Ágnes (1948) újságíró, szerkesztő, a Pázmány Péter Katolikus egyetem oktatója. Pályáját irodalmi szerkesztőként kezdte a Magvető Kiadóban. 1991-től a Magyar Nemzetnél dolgozott. Volt a Helikon Kiadó irodalmi szerkesztője, a Heti Válasz főszerkesztője, a könyvrovat vezetője.

Vajon csitult a Nemzeti körüli harci zaj?

L. B.: Szerintem igen, de az erős ellenszenv csak lassan lankad. Én a Facebookon kaptam a pofámra, hogy miért írok a Nemzeti lapjába. Viszont a Nemzeti most sokat tehet azért, hogy ez a feszültség oldódjon. Például azzal, hogy meghív olyan rendezőket, akik nem feltétlenül sorolhatók a jobb oldalhoz, de elsőrangú művészek. Két kezünkön meg tudjuk ugyanis számolni, hány igazán jelentős magyar rendező van. Fontos, hogy több megjelenjen itt, mindenkinek ez az érdeke, színháznak és nézőnek is.

O. Á.: Elég hozzá egy kéz is. Zsótér például rendezni fog jövőre. Ez egy jó lépés.

L. B.: Ennek az az üzenete, hogy itt a teljesítmény, a minőség, a produkció a fontos. Gesztusokat kell tenni! Nagy szükség van erre, mert éppen az egymás felé tett szimbolikus gesztusok tekintetében nagyon gyengén áll ez az ország, és ez minden oldalra igaz. Azt is tapasztaltam, hogy a „másik” oldalhoz tartozó féltucatnyi kritikuson kívül a „másik” oldali értelmiség nem igazán mutatott érdeklődést az új Nemzeti iránt. Kár. A Nemzetinek viszont azt is figyelembe kell venni, hogy a bal oldali értelmiség hálás színházlátogató, megtölti a széksorokat, ha minőségi produkciókat kap.

O. Á.: Én jártam Alföldi idején is a Nemzetibe, mert egyszerűen kíváncsi voltam. A nemzetközi fesztivál, a MITEM alatt úgy éreztem, hogy a szakma jelen volt, nézték az előadásokat, és ez nyilván oldott a feszültségen. Nem lehet megosztó a kulturális élet, a Nemzeti sem – nem művészi, hanem politikai értelemben.

KORNYA ISTVÁN

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

»»»

O. Á.: Tompos Kátya valamennyi színpadi pillanata lenyűgöz. A haláltól reszkető, de hitet, elveit fel nem adó fiatal lány szinte eseng a megértésért. Mert szép, ha az embert felülről vezérlik (Maria, Margit, Katalin), ha onnan segítik, de megtört, megcsalatott emberként földi segítség is kellene. Tompos ritkán látható alázattal és hittel formálja meg az erős, mégis törékeny Johannát.

Ahogy tetszik

L. B.: Purcáreténél valóban színház az egész világ, guruló ruhaállványok rengetege között indul az előadás, az öltözködő, sminkelő színészek a szövegüket gyakorolják a félhomályban. Mintha egy vándortársulat készülne az esti fellépésre. Két-két sminkasztal keretezi a játéktér, gyakran odaülnek a szereplők és bele-belenéznek a tükröbe: Ki is vagyok én? A Nemzeti színpadán minden a melankolikus játékokat szolgálja: a gyönyörű látvány, a szinte végig szóló finom muzsika, a nőket játszó férfiak és a férfit játszó nő. Fegyverek sülnek el, emberek halnak meg, majd kelnek fel és élnek tovább. Színház az egész, mondja Purcárete, színház.

O. Á.: Az önmagában nem meglepetés, hogy Udvaros Dorottyát kapta a melankolikus Jaques szerepét. A Purcárete-féle felfogásban ez szinte várható volt. Az ő jelenléte köré szerveződik az előadás, az ő okos-szomorú bohócarca figyelmeztet arra, hogy minden tragédia mögött komédia is rejlik, és a komédián is néha sírni kell. Udvaros intenzív jelenléte az előadás nagy nyeresége, még akkor is, ha híres monológja – „Színház az egész világ” – Purcárete-féle értelmezésének nyitján több héttel a bemutató után is törjük a fejünket.

János vitéz

L. B.: Vidnyánszky gyönyörű kivitelezésű előadásával az a legfőbb bajom, hogy nem bízik eléggé a szövegben. Mindent bedob, hogy megnyerje a nézőt, de ennek ára sokszor a költemény elvesztése. Pedig láthatóan fontos szerepet kap a könyv mint tárgy, a három kisgyerek szereplő végig azt hurcolja és olvasgatja a színpadon. Ebbe zárták bele azt a sok-sok varázslatot, ami itt most megelevenedik.

O. Á.: Ha Vidnyánszky pusztán a szerelem megdicsőüléséről akarna beszélni, ha a serdületlen és épp csak serdülő fiatalokat akarna szerelem pártivá tenni, akkor egyszerű narrációval beérné. Valaki elmondja, a színészek pedig eljátszák a felidézett történetet. Itt ennél többről van szó: apró gyerekeket és két színi növendék osztályt is belevon az elbeszélésbe, jelezve, hogy a *János vitéz* nemzedékek közös ügye. ...el kell ismernünk, hogy Vidnyánszky rátalált az új idők János vitézére. Az erdélyi Mátray László pillanatnyilag minden bizonnyal a legdaliásabb művész a magyar nyelvterületen. Igazi hős, remekül mozog, gyönyörűen beszél, s ha lehetőséget kap, igazi drámát képes izgatni. (Milyen jó lenne igazi drámai szerepben látni a Nemzeti színpadán!)

Ferge Anna, a Mórícz Zsigmond Gimnázium magyartanára | fotók: Eöri Szabó Zsolt

A SZÍNHÁZAT (IS) SZERETŐ EMBEREKET NEVEL

Minél több diáknak szeretném megmutatni, milyen remek dolog is a színház. Ez a legfontosabb célom – mondja Ferge Anna. A budapesti Mórícz Zsigmond Gimnázium magyartanára tíz éve rendszeresen jár osztályaival és iskolája csoportjaival a Nemzeti Színház előadásaira is.

Amikor még a „másik” oldalon volt, diákkorából milyen színházi emlékeket őriz?

– Emlékszem egy botrányos, dögunalmas *Bánk bán*-ra a Magyar Színházból. Nem is tudom, később hogy lettem színházszerető néző és tanár. Abból az időből az maradt meg bennem, hogy a színház unalmas.

Ma mégis a Mórícz Gimnázium színházfelelőse.

– Tíz éve volt egy remek osztályom, velük kezdődött minden. Havonta egyszer elmentünk színházba és a Művész moziba. Mikor már végzősök lettek, az előadások után beültünk valahova megbeszélni a látottakat, filozofálni. Van Radnótinak egy sora az „*A' la recherche...*” című versben: „Hova tűntek a bölcs borozások?” Erre mi azt találtuk ki, hogy van a buta borozás, amikor az emberek csak simán berúgnak, de mi a költő nyomán bölcs borozás közben elmélkedünk, művészekről beszélgetünk majd. Mindebből mára a gyakori színházba járás maradt. Sokan öt-nyolc évvel a ballagásuk után is velünk tartanak, kérik, szóljunk nekik is, ha megyünk. Lehet, hogy nagyképpen hangzik, de az én diákjaim szeretnek színházba járni. Büszkeségem, hogy szép

számú színház szerető embert neveltem. Általában húszan, de van, hogy negyvenen is összegyűlünk, nemrég egy víg színházas előadáson nyolcvan voltunk...

Kikből áll össze a csapata?

– Azokban az osztályokban, ahol tanítok, gyakran meghirdetetek egy-egy színházlátogatási lehetőséget. Van egy saját, 9-edikes osztályom, valamint egy 11-edikes és egy végzős, 12-edikes magyar fakultációm. A sajátjaimmal már tavaly elkezdődött az építkezés, elmentünk a Nemzetibe *A főszenyire*, épp akkor tanultuk a Molière-darabot.

Milyen szempontjai vannak az előadások kiválasztásában?

– Bizonyos darabokra nem szervezek kisebbeket, mert esetleg unalmasnak találják. Ez pedig elvonná a kedvüket az egész színházba járástól. A nagyobbakkal jobban lehet kísérletezni. Most voltunk az Ódry Színpadon a *Hamlet*-et megnézni, készülünk a *Három nővér* gyakorlatokra. Az új Nemzetiből még viszonylag kevés előadást láttunk – *János vitéz*, *Fodrásznő*, *Scapin*, a *szemfényvesztő* –, hiszen most épül a repertoár.

„A János vitézt a kisebbekkel is megnéztük”

„A gyerekek körében a *Fodrásznő* tarolt” | fotó: Máthé András

Várom az *Éjjeli menedékhelyet*, gyanítom, arra el lehet majd vinni a végzősöket. A *János vitézt* a kisebbekkel, a kilencedikesekkel is megnéztük. Reklámozom az előadásokat a kollégáimnak is, beírom a tanári üzenőfalunkra, hogy szerintem mire érdemes elvinniük az osztályukat. Van is egy-két kolléga, aki odafigyel az ajánlásaimra.

Milyen célt fogalmaz meg önmagának a színházba járással?

– Ebben a gimnáziumban mindenki tovább akar tanulni, de az értelmiségi lét szerintem nem ott kezdődik, hogy az embernek megvan a diplomája, hanem ott, hogy érdeklődik a kulturális események iránt is, vagyis a színházba járás a mindennapok része. Ehhez a legjobb, ha egy-egy jó előadás élményét tudom megosztani másokkal. Szeretném megmutatni minél több diáknak, milyen remek dolog is a színház. Ez a legfontosabb célom. Irodalomtanárként természetesen örülök, ha olyan darabot nézünk meg, amiről tanulunk is.

Ez azt is jelenti, hogy megnéz egy-egy előadást akár többször is?

Először „felméri”, majd elviszi a diákjait is?

– Előfordul ilyen is. A Nemzetinek szimpatikus kezdeményezése a „Nemzeti újragondolva” program, amelynek keretében meghívják a pedagógusokat, hogy felmérjék, kit mi érdekelhet, és a jegyár nagyon kedvezményes, mindössze ötszáz forint. Ezzel a lehetőséggel sok kollégám is élt, így láttuk a *Fodrásznőt*, az *Abogy tetsziket*. Örülök, hogy a *Johanna a máglyán* előadásra is eljutottam, és eldöntöttem, erre nem hoznék diákokat, mert még nekem is nehéz volt, és a gyereket biztos, hogy nem tudnám megfogni vele.

Van a diákoknak kívánságlistájuk?

– Elsősorban én ajánlok előadásokat. Minden csoportommal létrehoztunk egy elektronikus levelezőlistát, ahol megosztjuk egymással az olvasmányainkat, ötleteket adunk könyvekre, ide teszem fel a szín-

házi ajánlataimat is. Olykor szokták kérni, menjünk zenés, szórakoztató előadásokra is. Ebből a szempontból sznob vagyok, én komolyabb színházakhoz szeretném szoktatni őket: hogy lássák, az is lehet olyan élmény, mint egy szórakoztató darab, sőt!

A Nemzeti Színház jelenlegi repertoárjából mi az, amit mindenképpen ajánlani tud a középiskolásoknak?

– A *János vitéz* lenyűgözött. Előtte nem jó kritikát olvastam róla az interneten, és megijesztett az is, hogy háromórás. Egy kolléganőm pont a „Nemzeti újragondolva” program keretében látta és lelkesedve beszélt róla, ezért én is megnéztem. Egy magyartanár kolléganőm azt mondta, habár ő nincs oda irodalmi műként a *János vitéz*ért, az előadás nagy hatást gyakorolt rá. Rengeteg ötlet van a produkcióban. Az említett kritika hiányolta a nagy színészi teljesítményeket. Én azt gondolom, ezt nem is lehet számon kérni ebben az esetben, hiszen Petőfi elbeszélő költeményt írt, nem drámai művet. Vagyis leginkább illusztrálni lehet a történetet a színpadon. Nehéz dolog lehet nem drámai művet színre vinni – ebben az esetben ez sikerült. A narrációs forma könnyen unalmassá válhat, de Vidnyánszky Attila rendezése ügyesen váltogatta a megszólalási módokat. A gyerekek körében a *Fodrásznő* tarolt. Amiről szól, az nem vicces, de ahogy megjelenítik, az mégis humoros. Tiszteletre méltó a játszóké fizikai teljesítménye, már-már mozgásszínháznak is beillik a produkció némely része, és lenyűgöző, ahogy a színészek a szerepeiket váltogatják.

Van kedve ahhoz, hogy néha egyedül is elmenjen színházba?

– Igen, bár akkor is igyekszem a diákok szemével is nézni az előadást: vajon tetszene nekik? Ha pedig már megyek, miért ne vinném magammal őket is.

CSICSÉLY ZOLTÁN

CSEHOV KILINCSE

Bánsági Ildikó kegyelmi pillanatokról,
a semmilyenségről és a lubickolásról

Mindig büszke voltam, ha valami új feladatra hívtak. Soha nem érzem, hogy itt a plafon, hanem inkább azt, hogy szeretnék minél több mindent kipróbálni – mondja Bánsági Ildikó. Az egyik legismertebb magyar színésznő valaha orvos szeretetett volna lenni – de sokan örülünk annak, hogy inkább a színpadot választotta.

Bár kacérkodott az orvosi pályával, végül színész lett. Miért? Versmondó alkat volt?

– Jaj, dehogyan! Verset a mai napig nem merek mondani, ellenben ötödikes koromtól színjátszó szakkörös voltam. De a színészet nem tartozott a jövőképemhez, egyszerűen csak tetszett, az volt az álmom, hogy szív- vagy agysebész leszek. Csakhogy nem tanultam jól. Úgy gondoltam, ettől még lehetnék laboráns, dolgozhatnék szülészetben... Aztán a felvételi kérelmek beadása előtti este belém hasított, hogy színésznő szeretnék lenni! Másnap közöltem anyámmal is, aki beleegyezett.

Meglehetősen hihetetlenül hangzik.

– Később tudtam meg, hogy valaha ő is színésznő szeretett volna lenni. Hársing Lajos meghallgatott a felvételi előtt, és azt mondta: maga nagyon tehetséges, de úgysem fogják felvenni, mert hülye! Nem tudom, mit értett ezen, ha csak azt nem, ahogy verseket mondtam neki: felnéztem az égre és ordítva szavaltam. Persze, nem vettek fel. Aztán jelentkeztem a Nemzeti Stúdiójába, ahová szintén nem vettek fel, ám egy ügyelő szólt Major Tamáséknak, hogy bár nem tudja, tehetséges vagyok-e, de miután kispasztikával foglalkozik, úgy látja, színpadra termettem. A Stúdióban nem éreztem jól magam, mert nem tudtam verset mondani, de közben otthon, a cserépkályha tövében monológokat gyakoroltam: Júliát, *Az üvegcipő* Irmáját, Andromachét... Amikor bejelentettem, hogy otthagynom a Stúdiót, Bodnár Sándor azt mondta: rendben, de szeretne négy szemközt meghallgatni. Este visszamentem, a házi színpadon elmondtam neki a Júlia-monológot, és ő azt kérdezte: Ildikó, maga eddig miért nem csinált? Mert nem kérték – feleltem. Na, attól fogva az egyik kedvence lettem.

Ennek ellenére másodszorra sem vették fel a Színművészeti Főiskolára.

– Harmadszor viszont, mielőtt bementem a harmadik rostára, hihetetlen nyugalom szállt meg, arra gondoltam: bent ülnek a nagy igazgatók, mind engem néznek majd. Magabiztosság öntött el, úgyhogy amikor azt kérték, hogy szavaljam el ezt és azt a verset, egyszerűen azt mondtam: nem szeretném. Erre megélnéültek. Mondtak még néhány címet, és mindre azt feleltem: nem szeretném. Aztán elmondtam néhány monológot, sőt, énekeltem is...

Ha akkor sem sikerül, nekifutott volna újra?

– Már tárgyaltam egy vidéki színházzal, hogy elszerződök szubrettnak, még szépséggötytyöt is rajzoltam magamnak, hogy tényleg szub-

rettes legyek. De felvettek! Nagyon boldog voltam, ma is megvan a kis naplóm, benne nagy betűkkel, hogy FH.

A Színművészetiről milyen emlékeket őriz?

– Eufóriában éltem, igyekeztem mindent úgy csinálni, ahogy kérték, de hiányzott, hogy a sajátom, a személyiségem része legyen ez az egész. Aztán az egyik félévben Szinetár Miklós tartott órákat, és akkor átszakadt a gát, szárnyalni kezdtem. Nem is skatulyáztak be egyetlen műfajba se. Pedig Simon Zsuzsa mindenkinek megmondta, hogy milyen típus, ám amikor megkérdeztem, hogy én mi vagyok, azt felelte: te mindent fogsz játszani. Igaza lett! A grotesztól a tragédiáig mindent csinálhattam, filmen és színpadon is. És közben mindig azt kértem a Jóistenről, hogy adja meg azt a kicsike pluszt, amitől az adott színpadi vagy filmes jelenet valóban olyan lesz, amilyennek lennie kell. Hogy kiszakadjon belőlem. Nem tudhatjuk, hogy meglesz-e ez a kegyelmi pillanat. Jó esetben igen, és akkor az ember reggelig ül otthon, megiszik egy-két sört, és azt hajtogatja, hogy Istenem, megcsináltam, köszönöm. A színházban több idő van rá, mint egy forgatáson, hogy a próbák alatt megszülethessen valami. És azok a legszebb pillanatok, amikor megérezem, hogy rátaláltam egy útra, amin el lehet indulni.

Azért a rendező partner ebben, nem?

– Jó esetben igen, de a személyesség megtalálása a legfontosabb. A szerepet át kell csöppögtetni a lelkemen. Ha nem érzem helyénvalónak a rendezői instrukciót, akkor is fontos, hogy megtaláljam benne, ami tovább vihet. Az egyetlen, ami nem segít, a görcs. De az jön, főleg, ha nem érzem magam biztonságban.

Mitől nyugszik meg?

– A gyakorlástól, a partnerek segítségétől, a közönségtől. Azzal szoktam bízni magam, hogy az emberek azért jönnek el a színházba, mert szeretnek, mert látni akarnak.

Rengeteg színházban megfordult. Fontos, hogy társulathoz tartozzon, de ugyanilyen fontosnak tűnik a váltás is. Mitől függ, hogy mikor?

– Amikor érzem, hogy elég. A József Attila Színházba azért szerződtem, mert vonzottak a zenés darabok, megtanultam szaxofonozni, okarinázni, többféle hangszereken játszani. Akkoriban Kaposvár is vonzott, vonattal, majd Trabanttal jártam a premierekre, a kelléktár-

Kata a Bizalomban. Rendező: Szabó István (1979) | fotó: Jávor István

ban pedig zokogtam, hogy szeretnék oda tartozni. És amikor esetleg mehettem volna, Várkonyi Zoltán – aki addig Julikának, Katikának, Évikének szólított – egy *Szent Johanna* előadáson rám köszönt, hogy jó estét Ildikó, a szünetben pedig megkérdezte: miért nem vagyok a Vígszínház tagja. Mondtam, hogy azért, mert nem hívtak, és most épp Kaposvárra készülök, mire ő: ha meggondolná magát, szeretettel látom. A Vígszínháznál – ami különben a lelkem színháza volt és az is marad – tíz év után úgy éreztem, hogy jó lenne újítani. Váratlanul viszszaemtem a József Attilába, ahonnan három év múlva újra eljöttem, mert nem tetszett, hogy nem volt kellő a tisztelet a színpadon. Szerettem komolyan venni a munkát, és kezdtem úgy érezni, hogy szétesik a szakma. Szabadúszó lettem, majd jött a Művész Színház, a Kelemen László Színkör, az Új Színház. De közben szétesett az életem, elváltam, és újra kellett fogalmaznom magamat. Mindent elveszítettem, amiben addig kellemesen lubickoltam, és én is elvesztem. Az „Ildikó” egyszerűen csak nem volt schol.

Hogyan tudta újrafogalmazni magát?

– Túl voltam a váláson, vettem egy kis pomázi házat, ott volt a két gyerekem, és elmentem Zalaegerszegre dolgozni, mert Bereményi Géza hívott *Az ajtóba*. A próbák elején nagyon nem ment a dolog, de egyszer csak kibukott belőlem egy csomó ötlet, és talpra álltam. Nagy siker volt az előadás, én pedig utazgatni kezdtem az országban, a társulatok között. Kerestem az újat, a szokatlant.

Nyugtalan alkat, ezzel együtt adódik a kérdés: a színészi karrier tervezhető?

– Én nem tudom megtervezni. Nagy szerencsének tartom például, hogy megcsinálhattam a *Találkozást*. Lehet, hogy nem volt a csúcsock csúcsa, de a pályám egyik kiemelkedő pontjának tartom. Ahogy az *Erzsébet királynőt* is, amiért Londonig utaztam, hogy felkészülhessek rá.

Ezek a fontos pontok megegyeznek a kritikusok véleményével?

– Nem feltétlenül. Amíg a József Attilából el nem jöttem, ódákat zengtek rólam, a Vígszínházban pedig épp az volt az utolsó csepp, ami-

„Nem tudhatjuk, hogy meglesz-e ez a kegyelmi pillanat.

Jó esetben igen, és akkor az ember reggelig ül otthon, megiszik egy-két sört, és azt hajtogatja, hogy Istenem, megcsináltam, köszönöm.”

Bánsági Ildikó

Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművész. A Színművészeti Főiskola elvégzése után, 1972-ben Debrecenben kezdte pályáját, hamar a budapesti József Attila Színházba szerződött, a Vígszínháznak tíz évig volt tagja, rövid ideig megint a József Attilának, majd a Nemzeti, a Művész Színház, a Thália Társaság, a Kelemen László Színkör következett. 1998-tól az Új Színházban dolgozott, 2013 óta a Nemzeti társulatának tagja.

Megszámlálhatatlan színházi alakítása mellett 1971 óta rengeteg mozi- és tévéfilmben láthattuk. Dolgozott többek között az Oscar-díjas Szabó Istvánnal, Mészáros Mártával, Fehér Györggyel, Fábri Zoltánnal. Az ő hangján ismerjük többek között Helen Mirrent és Meryl Streepet. Első férje Jeles András filmrendező, második Gáspár Sándor színész volt. Gergely fia dobos, Kata lánya színésznő.

A Nemzeti Színház 2014/2015-ös évadában Bánsági Ildikó a *Operett*, a *Családi kérdés* és *A nagyúr* című drámában lép színpadra.

kor valaki azt írta, hogy Bánsági volt már olyan meg amolyan, de ilyen semmilyen még soha. És tudtam, hogy igaza van. Jeleztem, hogy azt a szerepet nem nekem kellene eljátszani – 16 éves spanyol szűzlányt 38 évesen –, de odaadták. Megcsináltam, aztán eljöttem. A tervezhetőséghez csak annyit, hogy azt gondoltam, ha leforgatok egy olyan filmet, mint a *Bizalom*, vagy eljátszok egy olyan Makrancost, ami többek szerint „színháztörténeti” volt, akkor annak lesz következménye, folytatása. De nem lett. Van olyan pályatársam, akinél megvolt a folytonosság, nálam nem. Mindig hosszabb-rövidebb kertiútakra kényszerültem.

Mások a fél életüket adták, ha egy olyan filmben játszhatnának, mint a Bizalom.

– De ezt akkor nem fogtam fel. A *Bizalom*, a *III. Richárd*, a *Szenvedély* – örülök, hogy vannak nagy filmek, amiket nem lehet elvenni tőlem.

És olyan szerepek is, amiket inkább elfelejtene?

– Ó, persze! Közben mindig büszke voltam, ha valami új feladatra hívtak. Soha nem érzem, hogy itt a plafon, hanem inkább azt, hogy

Az ajtó Bereményi Géza által átdolgozott és rendezett zalaegerszegi előadásában, Molnár Anna szerepében | fotó: Martincsák István

Nádas Péter: Találkozás című darabjában (Tivoli Színház, rendező Ilan Eldad, 2009) | fotó: Umberto Pezzetta

szeretnék minél több mindent kipróbálni – még most is. Boldogan jöttem a Nemzeti Színházba is, pedig nem ültem lapáton az Új Színházban sem. Velem csak úgy történnek a dolgok, és ez így jó. Mindig azt kértem a Jóistentől, hogy tudjak nyitott lenni.

Az is nyitottság, hogy nem bújok el, szívesen nyilatkozik. Mégsem vált bulvárhóssz.

– Miért ne kérdezhessenek az emberek, ha az utcán járok, vagy ha ki megyek a piacra? Miért ne álljak szóba velük? Persze, volt, hogy visszaéltek velem, hogy mindenkinék a rendelkezésére állok, és volt törekvés rá, hogy bulvárhóssz tegyenek. De a magánéletemben való kutakodást, az olcsó szenzációhajhászást kikérem magamnak. A válasomról sokáig nem cikkeztek, aztán egyszer megláttam egy bulvárlap címlapján. A főszerkesztőtől emberként, nőként kértem számon: hogy tehettem ilyet velem? Elnézést kért, de a tüske bennem maradt.

Rengeteg díjjal, elismeréssel jutalmazták. Fontosak ezek?

– Hogyne, hiszen ezek visszajelzések. Emlékszem, a Kossuth-díjnál nem hittem el, hogy igaz. És mekkora öröm volt a szüleimnek is, hogy ott lehettem velem a Parlamentben! Különösen jó, ha kollégáktól kapok elismerést, mert akkor érzem, hogy szeretnek, és jó helyen vagyok.

A színészet fény, csillogás, rajongás – kívülről legalábbis.

– Pedig a születés és a halál magánya is jelen van. Mert ha valami csoda megszületik egy előadáson, szárnyaim nőnek, repítenek. Aztán az előadás után beülök a kocsiba, ráborulok a volánra, és gyakran síró-görcsöt kapok. Egyrészt kiengedek, másrészt az is benne van, hogy egyedül élek. Persze, a gyerekeim ott vannak, de ők a saját életüket élik, így otthon csak a két kutyámnak és a cicámnak tudom elmondani a problémáimat.

Könnyű kilépni egy-egy szerepből?

– Változó. A *Bodnárné* után például mindig megkönnyebbülök, hogy túl vagyok rajta, igaz, előtte három napig arra készülök éjjel-nappal.

Inkább előtte nehéz, utána leesik az a nagy kő a szívemről. De a *KZ-oratórium*nál is be kell ugrani a mély vízbe. És utána olyan jó kijönni belőle.

Képes nemet mondani egy felkérésre?

– Sokáig nem mondtam nemet, ami baj volt. Pedig Fehér György figyelmeztetett, hogy ha nem figyelek, könnyen elmosolyogtatják a mosolyaimat, elsirattatják a könnyeimet, úgyhogy nem lehet mindent elvállalni. Én meg úgy gondoltam, hogy az igazgató, a rendező úgyis jobban tudja, hogy egy szerep nekem való-e vagy nem. Aztán rájöttem, hogy ez tévedés. Most már tudok szelektálni, csak azt meg nem feltétlenül fogadják el. Ráadásul, könnyen találnak mást a helyemre. Nem könnyű. Ha most lennék kezdő, hát, nem tudom...

Maradt még vágyott szerep?

– Azok már elmentek. Például Blanche *A vágy villamosában*. Vagy a Csehov-hósnők. Nem adták őket, kérni pedig soha nem kértem. Gondolom, vannak még nekem való szerepek, és megkeresnek velük. Régen lehetett tudni, hogy egy színész nő beérett egy-egy szerepkörre, most viszont már nem tudom, hol tartok, mert huszonévesen anyákat, harmincévesen dédnagyikat játszottam. Helen Mirrennek vagy Meryl Streepnek könnyebb, hiszen a rendezők ugyanúgy gondolnak rájuk most is, mint 30-40 évvel ezelőtt. Tudják, hogy akit az emberek megszerettek fiatalon, azt szeretni akarják 80 évesen is.

Ha meg kellene neveznie a legfontosabb embert a pályáján, ki lenne az?

– Horvai István. Érte a világ végére elmentem volna. Szerette volna a Vígben velem megcsinálni az összes Csehovot, de megszületett a fiam, aztán pedig ő beteg lett, és meghalt. Igaz, egyszer játszottam vele a *Platonov*ot, méghozzá Jaltában. Életem egyik legnagyobb élménye volt, hogy ott lehettem Csehov nyaralójában, foghattam a ház kilincset. Néha úgy érzem, még most is ott állok az ajtóban, és fogom azt a kilincset.

V. NAGY VIKTÓRIA

Az *Ahogy tetszik* díszletének makettje...

GONDOLAT, TÉR, ILLÚZIÓ

Helmut Stürmer díszlettervező a rendezők álmáról, korlátokról, szabadságról és a zseniális ötletek tulajdonjogáról

Szereti megdolgoztatni a nézőt. Helmut Stürmer díszlettervező azon alkotók közé tartozik, akiknek a színház a szembesítés és a felfedezés terepe. Szerinte a közönség téved, ha valami mást vár el a színháztól – legalábbis attól a fajtától, amit többek között Silviu Purcăretevel, a Nemzeti Színház *Ahogy tetszik* előadásának a rendezőjével művelnek. Az illúzió, a varázslat természetesen eleme a nézővel közös felfedező útnak, de egyáltalán nem olyan módon, hogy rózsaszín szemüvegen át láttatják, idealizálják a világot. A színház számukra: szembesítés önmagunkkal, az élettel, hogy valamilyen felismeréssel, az összefüggések mélyebb megértésével távozhasson a néző az előadásról.

Bonyolult személyiségek

A gondolat fizikai térré formálása – ez a díszlettervező feladata. A képzetben megteremtett világot látható anyaggá építi, amely minden milliméterével üzen.

– Ha elkezdéném megvalósítani a rendező látomását az előadásról, annak semmi eredménye nem lenne – szögezi le Stürmer. – Nekem valójában azt kell megfejtennem, mi az ő elképzelésének valódi, mély értelme. Hasonlít ez arra, amikor megpróbálsz a lehető legszemlélete-

sebben elmagyarázni egy álmodat. Abból soha nem tudsz filmet vagy rajzot készíteni. Éppen így van ez a színházban is.

A tervezőnek ahelyett, hogy a „rendező álmát” akarná megjeleníteni, azt a képi világot kell megtalálnia, ami megfelel a rendező által elgondoltnak. És ez igen összetett feladat. Ugyanis a tervező számára egyszerre fontos a rendezővel az egyeztetés, de a vele való küzdelem is.

– Ha őszintén fogalmazok – anélkül, hogy saját szerepem fontosságát túlbecsülném –, azt mondom: nem ismerek egyetlen rendezőt sem, aki konkrét és valóban jó elképzelésekkel állna elő. Hozzáteszem,

... és jelenet az előadásból – valódi szereplőkkel a valódi díszletben

az igazán nagyszerű rendezőket folyton kétségek gyötrik, mindig keresésben vannak. Igen bonyolult személyiségek! – mondja nevetve.

Rendkívül izgalmas és egyben a legnehezebb is a tervező számára az a folyamat, amikor ezt a bonyolultságot meg kell fejtenie és le kell fordítania egy díszlet „nyelvére”. Az alkotásban nincsenek receptek. Rendezőnként változó az együttműködés metódusa is. Stürmer esetében alapvetően a szöveg provokálja a létrehozandó teret.

– Hamlet monológját el lehet mondani egy kocsmában és egy virágos mezőn is. Ezzel teljesen más értelmet adunk annak a kiindulópontnak, amelyet szövegnek nevezünk. A díszlettervezőnek az a dolga, hogy ellentéteket teremtsen. Olyan tartalmakat, olyan értelmezést hozzon ki a szövegből, amely váratlan, vagy amelyet a közönség addig észre sem vett. De megteheted azt is, hogy a díszlettel alátámasztod a szöveget – magyarázza Stürmer, és egyből hozzát teszi, hogy az egyetlen dolog, ami nem működik: a szöveg illusztrációja. Abból ugyanis lapos, érdektelen megoldások születnek.

Kinek az ötlete?

Folyamatában mindez úgy történik, hogy elolvassa a darab szövegét Stürmer kialakítja saját térélképzelését. Egy keményfedeles, igényes papírú füzetbe kezdi rajzolni az ötleteit – minden előadásnak külön fülete van. Amikor elkészülnek az első vázlatok, esetleg a makett első verziója is, a rendezővel beszélgetni kezdenek róla: immár együtt „egyeztetik” a vázlatokat a szöveggel, hogy lássák, milyen viszonyban van vele az elképzelt tér.

Helmut Stürmer

1942-ben született a romániai Temesváron, Bukarestben tanult. 1968 és 1977 között a nagyszebeni, majd a bukaresti Bulandra Színházban dolgozott. 1977-ben Nyugat-Németországba disszidált. Pályafutása alatt több mint kétszáz színházi előadáshoz, számtalan operához, valamint nyolc játékfilmhez tervezett díszletet és jelmezt. Olyan világhírű rendezőkkel dolgozott, mint Liviu Ciulei, Lucian Pintilie, Vlad Mugur, Silviu Purcărete, Tompa Gábor. A tervek szerint jövő évadban ő lesz a Vidnyánszky Attila által rendezett Don Quijote előadás díszlet- és jelmeztervezője. Megkapta többek között a Fine Artists Union díját, a román színházi szövetség, az UNITER életműdíját, a kolozsvári TIFF nemzetközi filmfesztivál életműdíját is.

Ez az egyik legfontosabb lépés, amely után jó esetben meg is születik a kész terv. Kérdés, hogy mennyiben válik a közös munkában dominánssá a rendező elképzelése a térről, és milyen mozgásteret van a díszlettervezőnek.

– Teljes mértékben szabadnak érzem magam munka közben, nem vagyok korlátozva. Amikor olyan rendezőkkel dolgozom, akiknek a gondolkodásmódját már ismerem – ilyen Silviu Purcărete is –, tulajdonképpen kulcsom van hozzájuk: tisztában vagyok vele, miként építezhetem. Nem tudok mindent arról, hogy mit szeretne, de azt

**A gondolat fizikai
térre formálása –
ez a díszlettervező
feladata. A képzeletben
megteremtett világot
látható anyaggá
építi, amely minden
milliméterével üzen.**

A díszlettervező „a gondolat fizikai térre formálása” közben

igen, hogy mit nem. Persze a folyamat néha még így is küzdelmekkel teli, mire megtaláljuk az általunk legjobbnak tartott megoldásokat. Jó jel, amikor évek múlva eszembe jutnak bizonyos momentumok egy előadásból, és már nem tudom eldönteni, melyikünk ötlete volt. A rendezők egyébként általában olyanok, hogy ha valami nagyon jól javasolsz nekik, azonnal saját ötletükként kezdik kezelni. De ez rendben is van így, mert fontos, hogy magukénak érezzék, ami jó és működik. De ez fordítva is megtörténik, amikor én gondolom utólag, hogy az a bizonyos zseniális ötlet az enyém volt – teszi hozzá nevetve.

Mágikus kocsma

A Nemzeti Színház következő évadjában is látható *Abogy tetszik* Silviu Purcărete és Helmut Stürmer legutóbbi közös munkája. Az első makkett sokkal látványosabb volt, mint ami most látható az előadásban, de félretettük, mert túl szépnek találták. További különböző változatokat elvetve jutottak el a véglegeshez...

A tervező szerint ez az egyik legbonyolultabb Shakespeare-darab. A fő gondolat – amely a tér alakításában is meghatározó – se egyszerű: mi a szabadság, hol van szabadság? A szereplők ugyanis azt élik meg a darab során, hogy egy konvencionális közegből átlépnek egy szabadabb életbe. A legnagyobb nehézséget az okozza, magyarázza Stürmer, hogy nem tudjuk, mi a szabadság. Shakespeare-nél ezt egy szimbolikus tér, az erdő jelenti. Azzal a nehézséggel találták szembe magukat a rendezővel, hogy az erdő (gondoljunk Robin Hood erdejére) ma már nem bír azzal a jelentéssel, amit a szerző szánt neki.

– Kerestük, miként tudnánk megjeleníteni a szabadság, a szabadság, a kötöttségből való kilépés, a kitárgyalás érzetét, élményét. Így jutottunk el a színházból (egy színházi öltözőből indul az előadás) a kocsmába való kilépéshez, ahol felszabadultan, jól érzi magát az ember – avat be az ötlet kialakulásának folyamatába a tervező. – Anélkül, hogy sokat filozofáltunk volna, megszületett egy mágikus kocsma ötlete, amely a találkozások helyszíne. A teret kettéválasztottuk: bent, a

nézőtér felé van a kocsma, kint, a kirakat üvege mögött teremtettük meg a fantázia, a képzelet, álmaink világát. Egy idő után viszont ez a kettő összekeveredik. Nem nagy filozófia, de sokértelmű, és ez a megoldás számtalan játéklehetőséget nyújt.

Rátalálni az üzenetre

Amikor aztán megszületik egy döntés a díszletet illetően, Stürmer részt vesz a díszletgyártás folyamatában. Elsősorban persze azzal foglalkozik, ami látszik, a technikai megoldásokat a munkatársakra bízva. Nagyon fontosnak tartja az anyaghasználatot, és meggyőződése, hogy milliméterre le kell ellenőrizni, ami készül. Ugyanis egy gyönyörű rajzból is lehet nagyon ronda díszletet építeni, ha erre nem figyelnek oda kellőképpen.

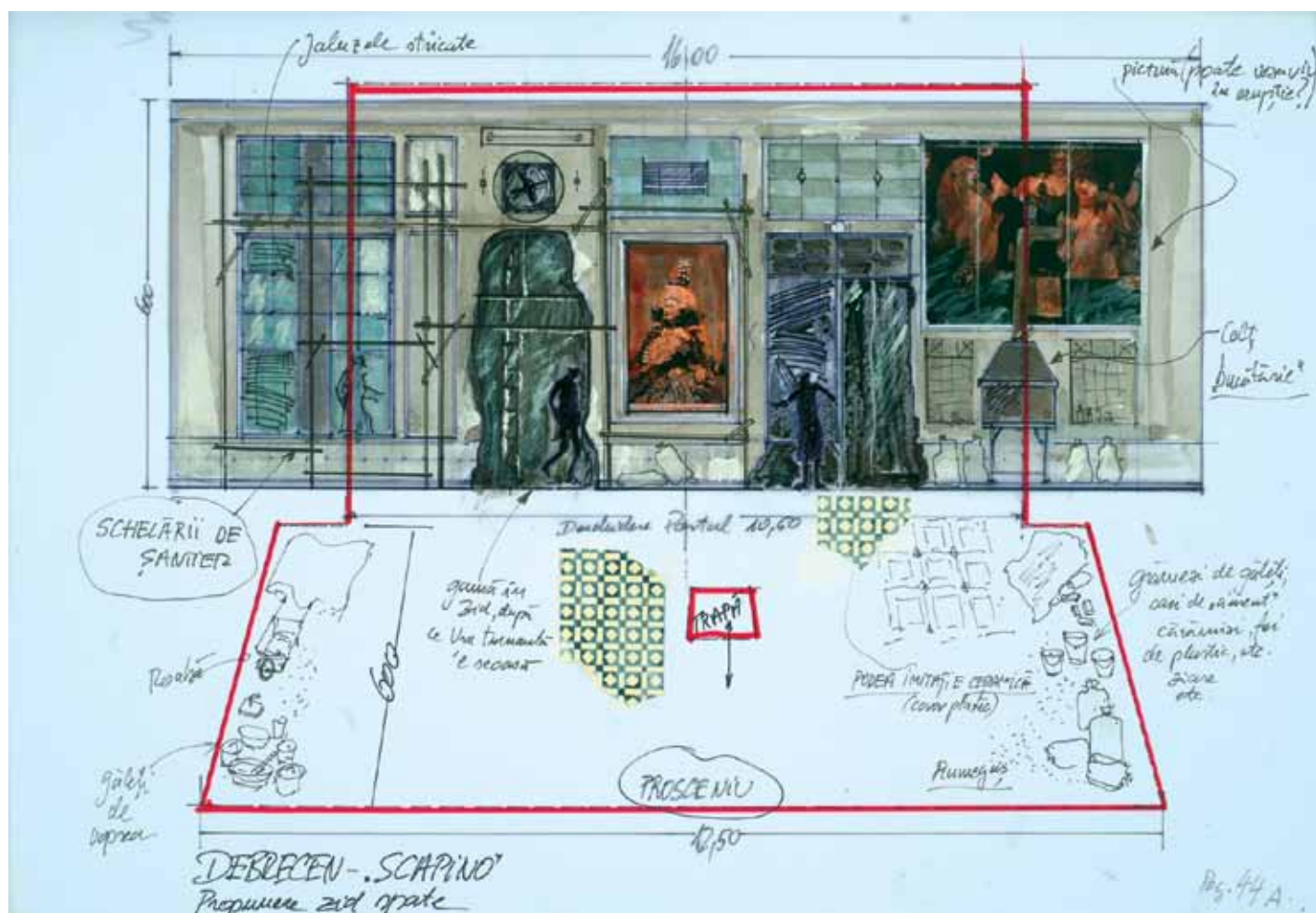
Hogy mi az, ami még mindig megdobogtatja a szívét ennyi év után is? A kérdésre kacintva azt válaszolja: a stáb-buli a kocsmában, premier után, de aztán komolyra fordítja a szót.

– A színházi díszlet- és tértervezésben a szabályok ugyanazok, mint a klasszikus architektúrában, az eszközök, az értelmezés módja is ugyanaz. De más a cél. Elsősorban nem a funkcióra koncentrálnak, hanem az üzenetre. Erre rátalálni mindig nagy izgalom. Abban a pillanatban, amikor egy teret elképzelsz, végiggondolja azt is, miképpen fogja megvilágítani a díszletet, mert a fény további jelentésekkel gazdagítja a színpad terét.

Búcsúzóul zsvány mosollyal mondja: az volna számára a legnagyobb siker, ha az *Abogy tetszik* után a nézők, akik remélhetőleg jól szórakoztak, azt a kérdést is feltennék maguknak: fiú vagyok-e vagy lány?

Ennek ugyan nincs köze a díszletekhez, de valóban az előadás egyik rejtélye: ki fiú, ki lány? Aki már látta az előadást, tudja, miért. Aki kíváncsi a válaszra, a következő évadban megnézheti az *Abogy tetsziket*...

BABARCZY VERONIKA

A debreceni Csokonai Nemzeti Színház Scapin, a szemfényvesztő című előadását a Nemzeti közönsége is láthatta. A darab rendező Silviu Purcărete, díszlettervezője Helmut Stürmer volt. Felül Stürmer egyik vázlata, alul egy jelenet a megvalósult díszletben.

Spiró György Honderű című darabjában Töröcsik Marival (Tivoli Színház, rendező: Valló Péter, 1999)

Vidnyánszky Attilával a Nemzeti Színház-beli köszöntés után

GERA ZOLTÁN A NEMZET SZÍNÉSZE

Az itt és most szakralitása

Az érdekelte mindig Gera Zoltánt, ami eleven, ami élni akar, ami teljes, aminek minden részlete egymáshoz illik. Úgy tartja most is, hogy a színpadon nemcsak a száznak, a megírt szövegnek, hanem az egész testnek beszélnie kell. A kilencvenedik évében járó művészt a Nemzet Színészei közé választása alkalmából köszöntjük ezzel az interjúval.

– Régebbi cikkeket olvasva meglepődtem azon, hogy mennyire foglalkoztatják a „szellemi” dolgok. Kik voltak önre nagy hatással?

– Hamvas Bélát akkor fedeztem fel, amikor még csak szamizdatban lehetett olvasni. Gyógyital, szellemi újjászületés volt számomra a látásmódja. Az ő gondolkodói attitűdje, egységre törekvése miatt nem lehetett egyházi szempontból elkötelezett, de engem mégis elsősorban az istenhitemben segített. Már nem látok jól, nem nagyon tudok olvasni, a feleségemet szoktam megkérni, hogy olvasson fel nekem. Márait, Balogh Béla könyveit, Dallos Szilviának a filmes szakmáról szóló A forgatások mosolya című könyvét olvasta fel nekem mostanában.

– Mit jelentett, hogy a buddhizmus, a zenbuddhizmus vagy éppen Hamvas szemszögéből tudott rátekinteni az életre és a magyar valóságra?

– Sokat segített abban, hogy elviseljem a megpróbáltatásokat, például a börtönt, és abban is, hogy önismeretre tegyek szert, ami a színészi munkához elengedhetetlen.

– A háború után a British Council könyvtárába járt, és ez lett az oka annak, hogy angol kémkedés gyanújába került, és így a Magyar Néphadsereg Színházában, a későbbi Vígyszínházban hosszú ideig csak jelentéktelen szerepeket kapott, ha kapott. Ezért megpályázott – már a hatvanas évek közepén – egy angliai Shakespeare-kurzust, amit természetesen itthon elutasítottak. Megírta Londonba, hogy miért, és emiatt tíz hónapot börtönben töltött.

– Más dolgok is bajjal jártak azokban az időkben! Már színművészeti főiskolásként pantomimmal kezdtem foglalkozni, mert tudtam, hogy a mesterség, a színpadi tudás szerves része az, hogy a testünkkel bänni, beszélni tudunk. Az akkori igazgatónő eltiltott ettől! Azt mondta, hogy

a pantomim elvonja a színész figyelmét, energiáját a természetes beszéd-től. Miközben a koncentrált színpadi mozgásnak sok évezredes múltja van. Ma is nagyon fontos, különösen a klasszikus darabok esetében.

Mi ennek az oka?

– Az, hogy a klasszikusok nyelve régies, és önmagában a mai néző számára nem feltétlenül érthető, de a test sokat tud „mondani”, és a kifejezőmódja közvetlen, mindenki számára érthető.

A British Council könyvtárába gondolom azért járt, mert ön is, mint ifjúsága idején a magyar értelmiség jelentős hányada, anglofón volt.

– Szerintem ez egy egészséges, szeretetteljes viszony volt Európához és az európai kultúrához, amelynek mi is részesei vagyunk.

Gera Zoltánt emlékezetes színházi és filmes epizód szerepek megformálójaként tartják számon – akire oda kell figyelni, akit mindig megjegyzünk magunknak, és aki nagyon hiányozna az egészsből.

– Nagyon szeretem a képeket, és nagyon fontos volt számomra, hogy a színpadon vagy filmben létrejövő produkciót kívülről is lássam. Ha úgy véltem, hogy tetszeni fog az összkép, akkor vállaltam a kisebb szerepet is.

Hosszú pályafutásából melyik színpadi munkáját emelné ki?

– A Radnóti Színházban játszottuk A hetvenkedő katonát Gáspár Sándorral, Eperjes Károllyal, Egri Katival. Az előadást Taub János rendezte, és négy évig ment telt házzal. De ezért meg kellett küzdenünk. Az egyik kolléga meg is jegyezte, hogy ha a rendező ennyire hajt minket, és ennyi munkát követel, akkor hol marad a játék öröme. Erre Taub

Plautus Hetvenkedő katona című darabjában
(Radnóti Színház, rendező: Taub János, 1988)

azt mondta, hogy a játék az a néző öröme kell, hogy legyen, és nekünk ezért kell megdolgoznunk. Emlékezetes gondolat, idézték is később sokszor és sokan. Az előadást meghívták a Kairói Nemzetközi Színház Fesztiválra, ahol első díjat kapott. Az utolsó előadáson Szamóca, vagyis Eperjes Károly elcsúszott a színpadon, véletlenül belerúgott egy szekrénybe, én pedig utána ugyanott hatalmasat estem. A színpad mögött hamarjában bekötötték a kifecamodott vállamat. Amikor visszamentem a színpadra, feldördült a taps, amiben benne volt az, hogy megszerettek minket, és nagyra értékelték, hogy folytattam az előadást.

Egy színésznek „hivatából” is beszélnie kell a hazaszeretetről. Önnek személyesen mit jelent ez?

– Amikor kisgyerek voltam, az iskolában olyanokat írtak ki a falújságra, hogy: „Nem! Nem! Soha!” Meghogy: „Csonka Magyarország nem ország”. Én ezeket nem értettem. És az olyan történelmet, ami csupa évszám meg csata, nem tudtam megszeretni, nem érdekelt. Mindig a jelen érdekelt. A feladat. Elcsodálkozom azon most is, hogy amikor bekapcsolom a rádiót vagy a tévét, mindenhol a múlttal foglalkoznak, és nem a jelennel, és nem azzal, ami élni akar. Pedig a jelennek, az „itt és most”-nak van szakralitása. Látja, most is, hogy a Nemzet Színésze lettem, folyton a múltról beszélek, arra gondolok, arról kérdeznak.

De az, hogy a kollégái egyhangúlag a Nemzet Színészenek választották, mégis a jelenhez tartozik.

– Igen, ezzel a díjjal most átölök a hazám, a nemzetem. Ez nagy boldogság nekem.

VARGA KLÁRA

Gera Zoltán

Kossuth-díjas, Érdemes és Kiváló Művész. 1923-ban született Szegeden. Fotósinasnak tanult, de 1939-ben már játszott a Belvárosi Színházban, ahol édesapja, Hosszú Zoltán színész a rendezője is volt. 1940-ben Inke Rezső vándortársulatával járta az országot. 1942–1944 között Rév István bábszínházában szerepelt. 1944-től Szegeden játszott a Városi Színházban, majd az Ifjúsági Színházban.

1947–1950 között végzett a Színház- és Filmművészeti Főiskolán, és a Magyar Néphadsereg Színházához (a későbbi Vígszínházba) szerződött. Az ötvenes

évek végén Frau Palucca drezdai Európa-hírű táncintézményében pantomimet tanult, s pantomimcsoporttal aratott sikereket az Irodalmi, majd az Egyetemi Színpadon. Angliába írt leveleit a postán felbontották, és 1964-ben izgatás vádjával 10 hónap börtönbüntetésre ítélték.

1966-ban a szolnoki Szigligeti Színházban játszott. 1967-ben a Mikroszkóp Színpad színésze lett. 1980–1987 között a Mafilm tagja volt. 1987–1992 között a Radnóti Miklós Színházban játszott, ezt követően szabadfoglalkozású színész lett.

A színpad mellett számtalan filmben szerepelt, többek között olyan híressé vált alkotásokban, mint a *Bakaruhában* (1957), a *Külvárosi legenda* (1957), a *Fűre lépni szabad* (1960), a *Két félidő a pokolban* (1961), a *Meztelen diplomata* (1963), *Bástyasétány hetvennégy* (1974), *A napfény íze* (1999), de sorozatokban is láthattuk. Népszerű szinkronszínészként ő volt többek között Lino Ventura és Walter Matthau magyar hangja.

2013-ban Kossuth-díjat kapott.

„Kismester. A mester a nyomatékos itt. Irodalmi párhuzammal szólva: novellista, de a Maupassant, az Anton Csehov, a Nagy Lajos bordájából. Minden színrelépése igazolja Sztanyiszlavszkij egykoron agyonidézt, mára elfeledett aranymondását, miszerint: nincs kis szerep, csak kis színész... Hányatott színészsors... nyugtalanul színházról színházra vándorol. Látszólag nem leli helyét, de csak a színpadon kívül. Amint színre lép: elhelyezkedik idegen jellemzőkben. Nagy emberi tudással életet teremt maga körül. Zokszó nélkül szolgálja hivatását. Titokzatos prófétája a magyar színészetnek. Titkok tudója. Emberi talányok színes színpadra fogalmazója.”
(Molnár Gál Péter)

A Nemzet Színészei

A Nemzeti Színésze címet 2000-ben alapították, és mindig tizenketten viselhetik. Jelenleg AVAR ISTVÁN, BEREK KATI, BOD-ROGI GYULA, GERA ZOLTÁN, HAUMANN PÉTER, KIRÁLY LEVENTE, MÁTHÉ ERZSI, MOLNÁR PIROSKA, PSOTA IRÉN, SZTANKAY ISTVÁN, TORDY GÉZA és TÖRÖCSIK MARI viseli a címet. Ha a cím egy viselője elhalálozik, a megüresedett helyre a cím többi birtokosa egyhangú szavazással tehet javaslatot. Így választották az áprilisban elhunyt SZABÓ GYULA helyére GERA ZOLTÁNT.

A Nemzet Színésze cím korábbi, már elhunyt birtokosai: AGÁRDY GÁBOR, BESSENYEI FERENC, DARVAS IVÁN, GARAS DEZSŐ, KÁLLAI FERENC, KOMLÓS JUCI, LUKÁCS MARGIT, RAKSÁNYI GELLÉRT, SINKOVITS IMRE, SZABÓ GYULA és ZENTHE FERENC.

Német mintára indított hetilapot első osztályú szerzőgárdával Bárdos Artúr 1910-ben, aki az indító számban meghirdette a színházért való színház eszméjét. A Színjáték elméleti orgánium volt, másfél évig élt, halálát a sokkal népszerűbb hangvételő konkurencia okozta: a korszak legsikeresebb színházi lapvállalkozói által kiadott Színházi Hét és utóda, a Színházi Élet.

Gajdó Tamás

OLVASMÁNYOS, ESZTÉTIKUS, „DE” ELMÉLETI

Bárdos Artúr hetilapja: Színjáték

Bárdos Artúr 1908-ban Németországban tett tanulmányutat, s – ahogy emlékezésében leírja – akár német rendező is válhatott volna belőle. A magyarországi szellemi élet friss pezsgése azonban itthon marasztalta, s Színjáték címen a német Schaubühne mintájára lapot alapított.

1910 februárjában Bárdos új hetilapjáról több újság is híradást adott. Az Egyetértésben kiemelték, hogy ez lesz „az egyetlen magyar színházi hetilap; és ez lesz az első magyar színházi revü, mely a drámával, a rendezéssel, a színésszel, a dekorációval és főként mindeme részletek teljességével: a mostanában forradalmi korát élő új színpadművészettel komolyan és szakszerűen foglalkozik.”

Lenyűgöző az előzetesben olvasható, majd a folyóirat címlapján is szereplő munkatársak névsora; több mint negyven név. A színikritikusok, elméletírók közül: Ambrus Zoltán, Alexander Bernát, Salgó Ernő, Sebestyén Károly, Szini Gyula, Váradi Antal. A rendezőket Hevesi Sándor, Márkus László, Nagy Endre, Jób Dániel képviselték. Az írók, drámaírók, szerkesztők lajstroma sem szegényesebb: Bíró Lajos, Csáth Géza, Lengyel Menyhért, Füst Milán, Hatvany Lajos, Ignótus, Osvát Ernő, Fenyő Miksa, Kosztolányi Dezső, Révész Béla neve áll itt.

A legelső szám 1910. március 2-án jelent meg. Bárdos programadó cikke – *Színházi illúziók* címmel – meghirdette a „színházért való szin-

ház” eszméjét, melyben egyúttal azt is leszögezte, hogy „a drámának is minő nagyszerű gazdagodását ígéri ez a színházi színház...” Majd sietve tette hozzá: „A drámát is, mely azonban csak egyik, a többinél nem fontosabb tényezője az új színpadművészetnek”. Szini Gyula *Tánc és haláltánc* című tanulmánya a társzművészetet képviselte. Részlet jelent meg Edmond Rostand *Chanteclair* című darabjából, melyet Kosztolányi Dezső fordított *Kikiriki* címen. Náda Pál novelláját, Balázs Béla versét is közölték. Hevesi vidám jelenetet írt egy színiiskolai óráról (*A katedra komédiái*).

A Szemle rovatban Siklós Albert hangversenyéről tudósított, Füst Milán pedig Heltai Jenő *A masamód* című darabjáról – február 25-én mutatta be a Vigszínház – írt kritikát. A beharangozáshoz híven a Krónika külföldi bemutatókról, vendégszereplésekről, a színházak műsoráról tájékoztatta az olvasókat. Az Arcok és álarcok rovat legelső vendége, Varsányi Irénnek a portréját Szini Gyula készítette el. Nagy Endre minden művészi áhítatot félretéve arról értekezett, milyen összefüggés van a színházak látogatottsága és a közönség anyagi helyzete között.

Az első szám színvonalát nem érte el a többi – kivéve a Reinhardt-szám, melyet a Deutsches Theater budapesti vendégjátékára adtak ki –; bár mindvégig sokszínű, érdekes és színvonalas írások láttak napvi-

Bárdos Artúr

1882. április 2-án Budapesten született. Jogot végzett, újságíróként kezdte pályáját. 1908-tól Berlinben Max Reinhardt asszisztense, majd Hamburgban és Lipcsében rendező és dramaturg volt. 1910-ben Budapesten megalapította a Színjáték című folyóiratot. 1912-től számos színházat és társulatot vezetett: Új Színpad, Modern Színpad, Belvárosi Színház, Andrássy úti Színház, Renaissance Színház. 1926–1930 között Berlinben élt. 1930 őszén-telén a Magyar Színház művészeti vezetőjeként dolgozott. 1932 februárjában Művész Színház néven alapított társulatot. 1939-ben száműzték a színházi életből. 1945-ben ismét a Belvárosi Színház élére került. 1948-ban kinevezték a Pázmány Péter Tudományegyetem magántanárává. 1948-ban az Amerikai Egyesült Államokba emigrált. 1974. augusztus 10-én hunyt el Buffalo-ban.

lágót a Színjáték hasábjain. Lukács György például az angol lírikusok drámáiról írt tanulmányt, Szini Gyula a történelmi drámáról értekezett. Bródy Miksa Frank Wedekindet mutatta be a magyar olvasóknak. Több írás foglalkozott az évad nagy sikerével, Bíró Lajos *Sárga liliumjával*.

Portré jelent meg Forgács Rózsiról, Pethes Imréről, Góthné Kertész Elláról, Medgyaszay Vilmárról, Nagy Imréről, T. Halmi Margitról; Bródy Sándor pedig *Góth, Rózsabegyi, Szerény* címmel írt cikket a rovatba. Tudósítás jelent meg a londoni és párizsi színpadokról. A scenográfiát Kémény Jenő sorozata (*A jövő színpada*) és Adolf Hildebrand német szobrásznak az a tanulmánya képviselte, amelyet a müncheni Künstlertheater „problémájával kapcsolatban” írt. A lap részletes tudósításban számolt be az Operaház válságáról, s magyar operafordítások részleteit közölte.

A szerkesztőség kétszáz koronás pályadíjjal drámapályázatot írt ki egyfelvonásos művekre. A beérkezett művek között azonban nem akadt figyelemreméltó. Ez a pályázat jelzi, hogy Bárdos a Színjátékot

A Deutsches Theater budapesti vendégjátékára Reinhardt-szám jelent meg.

Az olvasók megismerkedhettek a német rendező képzőművész munkatársainak – Benno Berneis, Edward Munch és Emil Orlik – alkotásaival. A képen Orlik vázlatai láthatók.

nem kizárólag elméleti orgánumnak szánta; az egyfelvonásos-pályázat után csakhamar matinét tervezett színházi törekvéseinek népszerűsítésére.

1910 karácsony másnapjának délelőttjén a Zeneakadémia termében rendezték meg a Színjáték matinéjét. A szerkesztőségen kívül jelen volt és fellépett Góth Sándor és felesége, Kertész Ella, Szini Gyula és Siklós Albert. A Színjáték előfizetőinek a délelőtti találkozón először Bárdos Artúr „csevegett” a jövő színpadáról. A lap arculatához illően Siklós Albert fiatal zeneszerző, a zene „jeles teoretikusa”, a Zeneművészeti Főiskola tanára következett, aki a modern zenéről tartott előadást. Ezután az akkor ismert és sikeres francia drámaíró, Pierre Wolff *Az ingovány* című színművének egy részletét láthatták az érdeklődők. A drámát 1907-ben, Góth Sándor és felesége főszereplésével mutatták be a Vigszínházban. A matiné programját a Wolff-darabot fordító Szini Gyula zárta: saját novelláját olvasta fel.

A Színjáték gyors megszűnésének okát – mintegy másfél évig jelent meg hetente – nem kifulladásában kell keresnünk, hanem abban a körülményben, melyet Bárdos Artúr is említett: a konkurencia megölte a lapot. Harsányi Zsolt és Incze Sándor 1910-ben megindított hetilapja, a Színházi Hét, mely a Színházi Élet elődje volt, messzemenően kielégítette a színházlátogatók igényeit. A Színjáték pedig – noha olvasmányos formában, esztétikus kivitelben, számos érdekes hírrel jelent meg – mégiscsak elméleti orgánumnak számított.

A cikk eredetileg a Zsölyge c. színházi lap 2003. decemberi számában jelent meg.

A színházi lapok történetéről szóló korábbi cikkek a Nemzeti Magazinban:

„A komédiások élete – nem színház” – *Színház és Élet* (2014. április)

Első, modern, színház – A Színház (2014. január)

Direktori csel (2013. december)

A képek forrása: Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet

...azért kapta gúnynevét Székely, mert egyszer önbizalomtól telve kijelentette: „A világirodalom sártengeréből két gyémántsziget emelkedik ki: Sekszpir Vilmos és Petőfi Sándor. Én mint rhodusi kolosszus állok rajtok.”

Cserna-Szabó András

Sekszpir József vagyis Székely József (1825–1895) portréja Barabás Miklós 1855. évi rajza után | forrás: Országos Széchényi Könyvtár

DUMAS SÁNDOR ÉS SEKSZPIR JÓSKA

Brillat-Savarin majdnem két évszázaddal ezelőtt négy csoportba osztotta azokat, kiket foglalkozásuk tesz ingyencé. Úgymint: pénzemberek, orvosok, írók és egyházi férfiak. Ezt mondja az írókról: „XIV. Lajos uralkodása alatt az írók, a divathoz alkalmazkodva, iszákosak voltak; az ebből a korból való emlékiratokban sok olyan épületes dolgot olvashatunk, ami mind ezt bizonyítja. Ma az írók ingyencek; ez pedig már határozott javulás. (...) Az írókat meghívják először a tehetségük iránt való tiszteletből, aztán mert társalgásukban van valami különösen érdekes, és azért is, mert egy idő óta szabály az, hogy minden társaságnak meglegyen a maga írója. Ezek az urak mindig egy kicsit későn érkeznek; de azért annyiival szívesebben fogadják őket, mert vártak rájuk; a legjobb falatokat kínálják nekik, hogy máskor is eljöjjenek, a legjobb italokat töltik a poharukba, hogy sziporkázzanak és az elmésségüket csillogtassák; ők ezt nagyon természetesnek találják, hozzászoknak, ingyencekké válnak és azok is maradnak.”

Vizsgáljunk meg közelebbről két 19. századi író-ingyencet, egy franciát és egy magyart.

Kezdjük a híres idősebb Dumas-val, aki talán még a belley-i bírónál is nagyobb gasztronómiai alapvetést hagyott hátra: a *Nagy konyhaszótár*at (*Le grand dictionnaire de cuisine*, 1873). Ezt a művét – talán éppen grandiózus méretei miatt – a mai napig nem fordították magyarra. (Apropó színház és gasztronómia! Brillat-Savarin könyvét, a *Physiologie du Goût*-t maga Ambrus Zoltán magyarította – Gizella

lányával – 1912-ben. Ambrus nemcsak prózaírónak volt elsőrangú – gondoljunk csak a *Bob, az oroszlán* című híres novellájára vagy a *Midás király* című regényére –, de a múlt századfordulón az új színikritika megteremtője, sőt 1917 és 1922 között a Nemzeti Színház igazgatója volt. Nem csoda, ha *Az ízlés fízziológiájának* minden magyar mondata zenélő ékszerdoboz.)

Alexandre Dumas-t ma elsősorban regényíróként (*A három testőr*, *Monte Cristo grófja*) ismerjük, színházi sikerei mára már jórészt feledésbe merültek. De Hegedűs Géza nem felejtkezik el róluk: „a romantikus dráma sikere nem Hugóval, hanem Dumas-val kezdődött. Ő megírta a várt, vadromantikus történelmi tragédiát, a *III. Henrik és udvarát*. Ez 1829-ben történt, ő is, Hugo is 27 éves volt ekkor. A siker váratlanul nagy volt...”

Dumas Sándor (ahogy a korabeli magyar sajtó hívta) keresztül-kasul bejárta Európát, hogy felejthetetlen gasztronómiai élményekben részesüljön, majd ezen élményeket betűrend szerint beilleszthesse kulináris szótárába. Magyarországot is meglátogatta 1865-ben, és nemcsak színészekkel bulizott együtt id. Marchal József Nemzeti Kaszinójában (Marchal-máj!), de Jókaival és a drámáit fordító Szigligeti Edével is barátkozott – majd Velence felé vette az irányt. Receptet is vitt magával Pestről: a bárány magyar módra ízlés neki a legjobban, leírása megtalálható főművében (mert a konyhaszótárt tartotta fő művének, nem irodalmi munkásságát).

Brillat-Savarin (1755–1826) egyik aforizmája *Az ízlés fiziológiájából*:
„Az állat fal; az ember eszik; de csak az okos ember tud enni.”

Dumas a regénykotyvasztó – korabeli karikatúra

Alexandre Dumas (1802–1870)

Jöjjön egy kevésbé ismert szerző: Sekszpir Jóska. Rexa Dezső *A kisbírótól a vicispánig és vissza* című könyvéből (1936) értesülhetünk arról, hogy a székelygulyás valójában nem székely, inkább Székely-gulyás (vagy Székely-káposzta). Nevét Székely József-ről kapta, aki korának egyik legnagyobb irodalmi tehetségeként indult. A kor legnépszerűbb tárcáírója, a Porzó néven publikáló Ágai Adolf szerint Tóth Kálmán (színműveit sikerrel játszotta a Nemzeti Színház!) keresztelte el Székelyt Sekszpir Jóskának az Arany Ökörben. „Mind várták, hogy egyszer, valamely fényes nap, csak előáll azzal a nagy színjátékkal, amely folytatása lesz a nagy brit örök drámáinak.” Tóth Béla (az előbbi Tóth fia) szerint azért kapta gúnynevét Székely, mert egyszer önbizalomtól telve kijelentette: „A világirodalom sártengeréből két gyémánsziget emelkedik ki: Sekszpir Vilmos és Petőfi Sándor. Én mint rhodusi kolosszus állok rajtuk.”

A nagyreményű Jóska végül nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket: mindössze egyetlen drámát írt (*Kármán és Fanni*), ám ez sem került színpadra. Írt viszont beszédet, röpiratot, verset, tárcát, cikket, regényt (*Liliputfalvi Liliputi Tobiás*), fordított napóleoni életképet (*Hortenzia királynő*), és főbb művei listájában több színházi tárgyút is találunk: *Magyar Játékszín. A nemzeti színház félévszázados ünnepélye alkalmából; Magyar színészek Bécsben; Szigligeti és a budai társaság; Shakespeare* stb.

Székely romantikus fickó romantikus életúttal: a pozsonyi országgyűlésen az ifjúság elnöke, a szabadságharc alatt honvédszázados lesz, később íróvá és hírlapíróvá avanzsál, élemedett korában Pest vármegye levéltárnokaként működik. A híres káposzta feltalálása állítólag az Újvilág utcai Arany Sasban történt. Egyes illúziórombolók szerint Jóska összeöntötte a maradék pörköltet a káposztával, de Rexa

nem így tudja: „...összeállott az Aranysas gazdjával és elmondta, hogy kigondolt valami jót: a paprikás, tejfölös lében főtt sertéshusos káposzta valami felségesen nagyszerű lenne! A gazda maga is jó szakács és gourmet – házisapkás fejével ráütött és azt mondta: – Holnap!”

Hogy Székelynek ilyen ötletei voltak: igazán szép dolog. A magyar írók közül ekkor már egyik-másik (pl. Jókai) ingyenc, de főzni még egyik se tud, az asszonyi dolog. Krúdyék vendéglőben, kocsmában, kávéházban élnek, mindent tudnak az ételekről, borokról, alapanyagokról – de egyikük sem főz, ha csak nem fejben. Kivétel csupán kettő akadt, és mindkettő a Margitszigeten. Az öreg Arany János főzögetett, mert sajnálta a pénzt vendéglőre. Bródy Sándor pedig ebben is a „bálványdöntők s a tűzgyújtók fajtájából való volt”: ő már úttörő konyhaművész, bográcsban készíti a sáfrányos gulyást. Már ha lehet Krúdynak hinni.

„HA VAN TÜNDÉR A VILÁGON...”

Száz éve született Mészáros Ági

A filmek még őrzik arcát, játékát a száz éve született Mészáros Áginak. Színházi szerepeire már egyre kevesebben emlékeznek – születésnapj összeállításunkban ezeken keresztül idézzük fel a Nemzeti Színház művészenek pályáját.

Mészáros Ági 1914. május 24-én született Budapesten. Édesanyja három hónapos korában lelenházba adta. Horváth Károly, a debreceni színház szabója fogadta örökbe öt gyermeke mellé, hatodiknak. Három nővére színésznő lett, Horváth Nusival később együtt is játszott a Nemzeti Színházban.

1932-ben Kiskunfélegyházán, Deák Lőrinc társulatában lépett első alkalommal színpadra. 1936-ban szerződtette Sziklai Jenő, a szegedi színház igazgatója, itt a *Ludas Matyi*-ben együtt játszott Jávor Pállal, aki néhány évvel később elintézte egy pesti beugrást a szegedi színésznőnek – így került Mészáros Ági 1939-ben a budapesti Nemzeti Színházba.

1943-ban ment férjhez Voith Lajos katonatiszthez, a következő esztendőben pedig megszületett gyermeke, Voith Ági.

Az '50-es évek nagy sikereket hoztak számára. A korszak olyan sikerfilmjeiben szerepelt, mint a *Talpalatnyi föld*, a *Mágnás Miska*, a *Simon Menyhért születése*. Színházban kortárs darabok mellett Shakespeare- és Molière-figurák sorát alakította. 1950-ben lett Érdemes művész és Kossuth-díjat kapott, 1953-ban Kiváló művész lett, majd 1954-ben ismét Kossuth-díjban részesült. Mindent elért, amit abban az időben egy színésznő elérhetett. Lehetőségeivel azonban nem élt vissza, inkább segített, akin tudott. Kitelepített családokat hozatott vissza, anyagilag is támogatott embereket.

1956 után pályája leszálló ágba került. Ebben közrejátszott 1956-os szerepváltása, a szerepkör-váltás számos nehézsége, és kedves rendezőjének, Gellért Endrének tragikus halála is. Anyaszínházában, a Nemzeti-ben alig kapott szerepet, filmhez sem hívták. A pályáról való kiszorulását nehezen dolgozta fel, 1977 februárjában infarktust, majd több alkalommal agyembóliát kapott. 1989. március 8-án hunyt el otthonában.

Összeállította: LAKATOSNÉ IRCSIK TERÉZ
| fotók: Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet

DÍVA, SZÍNÉSZ, NŐ

Lukács Margit, Mészáros Ági, Tolnay Klári – mindhárom felejthetetlen színésznő 1914-ben, vagyis száz éve született. Életpályájukat mutatja be a Bajor Gizi Színész-múzeumban (Budapest, XII. Stromfeld Aurél u. 16.) 2014. augusztus 31-éig látogatható tárlat.

Emblematikus alakítása volt 1948-ban Puck Shakespeare Szentivánéji álom című darabjában, melyről Lukács Margit, a kedves barát és pályatárs ezt mondta: „Ha van tündér a világon, az volt Mészáros Ági Puck szerepében.”

1952-ben rendezte meg Gellért Endre Csehov Ványa bácsi című darabját. Az előadást a közönség, a kritikusok és maguk a színészek is a kor egyik legjobbjának tartották. Ványa bácsit Makláry Zoltán, Asztrovot Bessenyei Ferenc és Major Tamás, Jelenát Lukács Margit és Szörényi Éva játszotta felváltva. Szonyát Mészáros Ági alakította belülről fakadó erővel és tisztasággal. Érdekessége az előadásnak, hogy 1960-ban a Csehov-centenárium alkalmából felújították. A fotón az 1960-as előadásban látható Mészáros Ági Makláry Zoltán partnereként.

Kisebb-nagyobb szerepek eljátszása után a sikert Dario Niccodemi Tacsó című darabjának címszerepe hozta meg számára 1943-ban.

1947-ben Gorkij *Jegor Bulicsov és a többiek* című darabjában Surát alakította a Major Tamás által rendezett előadásban. Így beszélt erről a Színház című lapnak nyilatkozva: „Számomra ebben a szerepben talán az a legizgalmasabb, hogy együtt játszhatom – most először – Somlay Arturral, a magyar színjátszás klasszikusával. Nekem van a legtöbb és leghosszabb együttes jelenetem vele. Figyelhetem minden mozdulatát, csodálhatom és egyben tanulhatok tőle. Különben az első olyan szerepem ez, amelyben nem naivát játszom. Drámai hősnőnek is nevezhetném magam ebben a darabban.” (1947., Várkonyi László fotója)

Mészáros Ági '56-ról „Hont Ferenc hívott, hogy menjek el vele a Parlamentbe, berendeztek ott egy ideiglenes rádióstúdiót, beszéljek az ország népéhez, szavaljak, vagy mondjak valamit, amit akarok. Engem szeretnek, hallgatnak rám. Hát elmentem. Óriási felfordulás volt, szaladgálás, a szomszéd helyiségben tanácskoztak a politikusok. A stúdióban néhány soha nem látott arc fogadott, egyedül Máriássy Juditot ismertem fel közülük. Rám is átragadt a többiek izgalma, és akkor azt mondtam a mikrofonba, hogy addig nem lépek színpadra, amíg a szovjet csapatok itt vannak nálunk. Persze nem én voltam az egyetlen színész, aki valamiféle megszólalással exponálta magát az októberi-novemberi események során... Én akkor azért mondtam azt a mondatot, mert attól tartottam, hogy a régi rendet akarják restaurálni.”

1956 után anyaszínházában, a Nemzetiben alig kapott szerepet, filmhez sem hívták. Azt, hogy a szerepkör-váltás nem okozott volna gondot neki, mi sem bizonyítja jobban, hogy hatalmas sikert aratott 1963-ban Mary Tyrone szerepében O'Neill: *Hosszú út az éjszakába* című drámájában (a képen partnere Kálmán György). A folytatás azonban sajnos elmaradt...

1953-as szerepe volt Eliza Doolittle George Bernard Shaw *Pygmalion* című darabjában (partnere Básti Lajos). A szerepnek és a színésznek ritka egymásra találása volt ez. Tragikus és komikus elemek ötvöződtek alakításában a színpadi jelenlét új minőségét hozva ezzel létre.

1948-ban mutatta be, majd 1954-ben felújította a Nemzeti Mórícz Zsigmond Úri muriját Gellért Endre rendezésében. Szakhmáry Zoltánt előbb Rajczy Lajos (képünkön) alakította, majd Bessenyei Ferenc játszotta a szerepet, aki így emlékezett Mészáros Ágira: „Nincs jelző, amivel el lehetne mondani, milyen volt ő Rozika szerepében. Olyan volt, amilyennek Mórícz megálmodta, még annál is különb. Ösztönös zsenialitása és hihetetlen szexepilje működött ebben a szerepben. Olyan volt, mint egy szál virág...”

ÚJRA GONDOLVA

MÁRAI CSALÁDI KÉRDÉS és BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA

FRANZ KAFKA
A PER
IBSEN BRAND

GORKIJ
ÉJJELI

MENEDÉKHELY

ÁRNYORSZÁG
WILLIAM NICHOLSON

MOLNÁR FERENC

A FEHÉR

FELHŐ

SHAKESPEARE

SZENTIVÁNÉJI ÁLOM

PETŐFI A HELYSÉG KALAPÁCSA

2014

2015

DON QUIJOTE

CERVANTES, BULGAKOV

GOMBROWICZ
OPERETT

SARKADI IMRE
FÁBRI ZOLTÁN

NÁDASDY LÁSZLÓ
KÖRHINTA

URBÁN GYULA
EGEREK

CSIKY GERGELY
INGYENÉLŐK

ZELEI MIKLÓS ZOLTÁN ÚJRATÉMETVE

AHOGYAN EÖRI SZABÓ LÁTJA

Johanna a máglyán – a Nemzeti
fotográfusának képei az újvidéki
színházi fesztiválon

Immár 59. alkalommal rendezik meg Újvidéken a Sterijino Pozorje nevű színházi fesztivált május 26. és június 3. között. A nagy múltú rendezvény számos visszatérő kísérő programmal dicsekedhet, az egyik ilyen a nemzetközi rangot kivívott fotópályázat és kiállítás, amelyet háromévente írnak ki.

Az idei „Színház a fotóművészetben” című kiállítás anyagát Indiától Olaszországig 22 ország 131 szerzőjének munkáiból válogatta a zsűri. Öt magyarországi fotós képei is falra kerülnek: Bese Zoltán, Mészáros Csaba, Frank Yvette és Németh Gyula képei mellett színházunk fotográfusának, Eöri Szabó Zsoltnak a Johanna a máglyán című előadásunkról készített sorozata is látható. A sorozat két darabjának közlésével gratulálunk munkatársunknak!

NYÁRI PROGRAMAJÁNLÓ

Sugár Károly (Orrondi), Bartos Gyula (Philostrat), Rózsahegy Kálmán (Zuboly), Hajdú József (Dudás). Rendező: Hevesi Sándor, 1921.

A Nemzeti Színház *Szentivánéji álom* című előadásával nyitja meg 10., jubileumi eseménysorozatát a Gyulai Várszínházban a Shakespeare Fesztivál. Különleges helyszínt jelent a gótikus stílusú gyulai téglavár színpada, ahol David Doiasvili grúz rendező elképzelései szerint elevenedik meg Shakespeare vígjátéka.

Az előadás – amely őstől a budapesti Nemzeti Színházban tekinthető meg – parádés szereposztásban látható három alkalommal Gyulán.

A főbb szerepeket HORVÁTH LAJOS OTTÓ, NAGY KÁLÓZY-ESZTER, FARKAS DÉNES, FEHÉR TIBOR, MÁTYÁSSY BENCE, FÁTYOL KAMILLA E. H., TOMPOS

KÁTYA, TÓTH LÁSZLÓ, REVICZKY GÁBOR, KRISTÁN ATTILA, SZARVAS JÓZSEF, SCHNELL ÁDÁM, VARGA JÓZSEF és RÁCZ JÓZSEF alakítják.

A Nemzeti Színházban számos nagysikerű *Szentivánéji álom* előadás született az elmúlt évtizedekben (utoljára 1991-ben játszották) – ajánlónkhoz ezekből válogattunk.

Bajor Gizi (Titánia), Ladányi Ferenc (Zuboly), Mészáros Ági (Puck). Rendező: Major Tamás, 1948

Bessenyei Ferenc (Zuboly).
Rendező: Major Tamás, 1953

Jelenet az eddig utolsó, 1991-es előadásból. Rendező: Iglódi István

Bara Margit (Titánia), Kállai Ferenc (Oberon).
Rendező: Major Tamás, 1960

Mikor? Hol?

Premier: július 3. – 20.30

további előadások: július 4., július 5. – 20.30 (esőnap: július 6.)

Gyula, Shakespeare Fesztivál, Várszínpad

SZENTIVÁNÉJI ÁLOM

A Nemzeti Színház bemutatója a gyulai
Shakespeare Fesztiválon

Mikor? Hol?

Soproni Petőfi Színház: június 20. – 20.30;

Szentendre, Városháza Udvara: augusztus 15., 16. – 20.30

(esőnap: augusztus 17.)

VITÉZ LÉLEK

Tamási Áron példázata Sopronban és Szentendrén

A *Vitéz lélek* a visszatérés és az újrakezdés drámája – az első világháború után játszódik, és a másodikban, 1940-ben írta Tamási Áron. Amikor romokban a házuk, a hazánk, mivel lehet újrakezdeni, s főleg milyen hozzáállással? Egy számár – a darabban testi mivoltában meg sem jelenő figura – a maga alázatosságával, a hátán hordott keresztjével több mint jelkép. S persze a darab középpontjában ott van még a szerelem csodája is. A mese, ami egyre inkább hiányzik az életünkben.

A *Vitéz lélek* a Nemzeti Színház legtöbbet utazó előadása. 2013 szeptemberi bemutatója

óta járt Szatmárnémetiben, Ungváron, Munkács, Beregszászon, Debrecenben. Révkőmáráromban, Székelykeresztúron, Nagyvárád, Nagykanizsán, Vasváron.

Nyáron a soproni Petőfi Színházban, valamint Szentendrén, a városháza hangulatos udvarán látható az előadás remek szereplőgárdával:

TRILL ZSOLT, HORVÁTH LAJOS OTTÓ, MÉCS KÁROLY, MARTINOVICS DORINA, REVICZKY GÁBOR, NAGY ANNA, TÓTH LÁSZLÓ, TÓTH AUGUSZTA, VARGA JÓZSEF, ÚJVÁRI ZOLTÁN, TROKÁN NÓRA.

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2014. május, 2. évfolyam, 5. szám

A Szcenárium májusi számának fókuszában a Nemzeti Színház által szervezett I. Madách Nemzetközi Színházi Találkozón, a MITEM-en látott produkciók állnak. Egy-egy írás foglalkozik Purcărete, Tomi Janežič, Alekszander Morfov, Andrej Mogucsij, Viktor Rzsakov előadásaival és színházi világával. A májusi lapszámban befejeződik Eugenio Barbának a lengyelországi élményiről, valamint Balogh Gézának a Németh Antal színházáról írt tanulmányinak a sorozata.

„Ki máshoz volna hasonlítható a néző, mint Diogenészhez, aki a saját értékeivel azonosul, olyannyira, hogy nem is tud tőlük megválni? A hordójában benne van minden, ezért nyilatkozhat a következőképpen: »omnia mea mecum porto« (mindenemet magammal viszem). Ebbéli meggyőződésemben csak megerősített Budapesten Silviu Purcărete legutóbbi rendezése, Shakespeare *Ahogy tetszik*je...” (George Banu)

„A középkori misztériumok, moralitások, passiók és miráculumok történetén végigtekintve láthatjuk, hogy a karakterrel való színészi azonosulást leszámítva gyakorlatilag minden olyan színházi módszert alkalmaztak, amit a későbbi korok »feltaláltak«: interakciót teremtettek a nézővel, hihetetlen technikai trükköket alkalmaztak, sokkoltak, elgondolkodtattak, egyszerre szórakoztattak s láttak el szakrális, pedagógiai, pasztorációs, társadalomkritikai vagy akár tehetséggondozó funkciót.” (Juhász Kristóf)

„A román szakon a teatrológián ma is arra készítik fel a hallgatókat, hogy lehessen belőlük irodalmi titkár, elméleti szakíró vagy akár kritikus. A dramaturg román nyelven drámaíróként jelent, erre a »szakmára« szó sincs a román nyelvben, esetleg »irodalmi munkatársként« nevezik meg a rendező mellett működő elméleti szakembert. Ami a román színházi szakirodalmat illeti, csodálatra méltó, milyen bőséggel születnek monográfiák a kortárs rendezőkről, színészekről, alkotókról, és a külföldi szakirodalmat is folyamatosan lefordítják.” (Kulcsár Edit)

A májusi szám tartalmából:

George Banu: „Ahogy tetszik” – Shakespeare és Purcărete Budapesten | Juhász Kristóf: Bizáncról Csíksomlyóig

Írások a MITEM előadásairól | Verebes Ernő: Lassú zuhanás. Tomi Janežič látomása Csehov *Sirályáról* | Pálfi Ágnes: Don Juan minden időben. Alekszander Morfov rendezésének apropóján | Szász Zsolt: Két Alice egy színpadon. Andrej Mogucsij színházi nyelvéről | Kukucska Csilla írása Viktor Rzsakov színházáról

Végh Attila esszéje: Pszühé | Arcmász Kulcsár Editről | Balogh Géza: Németh Antal és a rendezői színház. A visszatérés (6. befejező rész) | Eugenio Barba: Hamu és gyémánt országa. Tanulmányaim Lengyelországban (8. befejező rész)

a **szcenarium** megvásárolható

a Nemzeti Színházban és az Andrássy úti jegyirodában és országsszerte a nagyobb hírlapüzletekben

„[A rendezőnek] nemcsak összekötő kapocsná kell lennie az irodalmi mű, valamint a kortól determinált közönség, színész és színpad között, hanem a szó szoros értelmében alkotó művészé, kinek kezében csupán anyag az irodalmi mű lelke és szórúhája, a színész teste és hangbeli adottságai, a színpad építészeti, festészeti és plasztikai lehetőségei, de anyag tulajdonképpen a közönség is, amelynek lelkéből formálja meg, hívja életre a rendelkezésre álló alakító eszközökkel művészi álmait.” (Németh Antal)

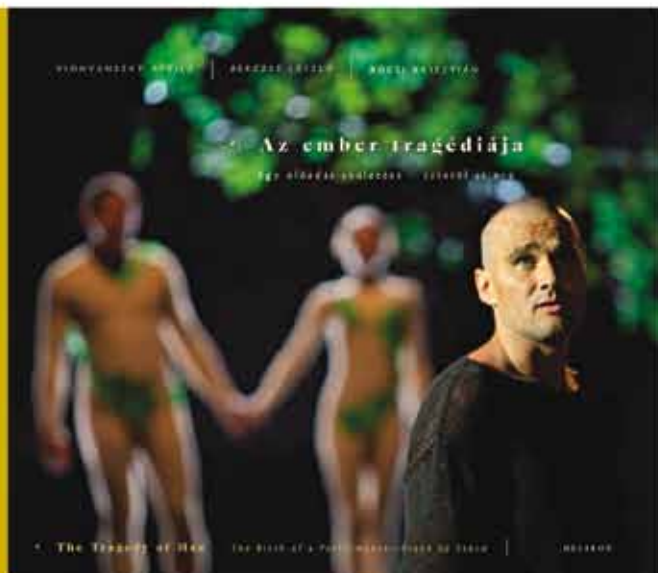
„Négy felvonás három szünettel, a darab (a Tomi Janežič rendezte *Sirály*) időtartama közel hét óra. Ijesztő minden olyan néző számára, aki »csak úgy« ellátogat egy ilyen szertartásra. Az elme természetes óráját jobb ilyenkor átállítani egy más, a lassítás eleganciáját is bíró időmértékre. De ez a lehetséges érzületváltás távolról sem öncélú.” (Verebes Ernő)

„Morfov színpadán a szobor, a bosszú halál-démona »közönséges«, halandó emberré változik vissza – a morális igazságszolgáltatás katartikus fordulata tehát elmarad. Holott ezt megelőzően egészen különös átiratban, szürreális, álomszerű vízióként kerül színre a szobor meg-elevenedésének jelene. A temető eredeti helyszíné helyett Don Juan mintha egy templom vagy kápolna belsejében látná meg a mozdulatlan dermedt élőképet, a pietàt ábrázoló szoborcsoportot, melyből a Parancsnok kőszobra egyszer csak kiválik, életre kel, s egy röpke pillanatra úgy tűnik, hogy a mezítelen Krisztusban magára Juanra ismerhetünk.” (Pálfi Ágnes)

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

KÖNYVEKBE ÍRT SZÍNHÁZ

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA – EGY ELŐADÁS SZÜLETÉSE SZÍNROL SZÍNRE

Nemzeti drámairodalmunk legjelentősebb alkotását 2011 nyarán vitte színre Vidnyánszky Attila a Szegedi Szabadtéri Játékokon a Dóm tér hatalmas terében. Bócsi Krisztián fotográfus a próbák kezdetétől a megvalósulás ünnepéig végigkövette az előadás születését. A több mint 100 képe mellett az albumban olvasható Vidnyánszky Attila esszéje, valamint Bérczes László interjúi a főszereplőkkel: Trill Zsolttal, Ónodi Eszterrel, Rátóti Zoltánnal.

A Helikon Kiadónál megjelent album megvásárolható az ország minden jelentős könyvesboltjában.

**„...az élet zeng fel a maga
végtelen összetettségében.”**

Trill Zsolt

A KÖLTŐI SZÍNHÁZ

Hét évad egy kötetben: a debreceni Csokonai Színház 2006 és 2013 között nemzetközi rangú műhellyé vált. Ennek történetéről szól az a reprezentatív album, amelyben mintegy 200 oldalon 13 interjú, tanulmány és több mint 300 kép mutatja be a társulat közel 100 előadását, törekvéseit, sikereit.

*A kötet megvásárolható az Írók boltjában
(1061 Budapest, Andrássy út 45.)*

Földes László Hobo A föltámadás szomorúsága című Ady-estben | fotó: Eöri Szabó Zsolt

A 2014/2015-ös évad új előadásai: Witold Gombrowicz: **Operett** | William Shakespeare: **Szentivánéji álom** |
Molnár Ferenc: **A fehér felhő** | Bánffy Miklós: **A nagyúr** | Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László: **Körhinta** | Cervantes –
Mihail Bulgakov: **Don Quijote** | Franz Kafka: **A per** | Ratkó József: **Segítsd a királyt!** | Urbán Gyula: **Egerek** |
Makszim Gorkij: **Éjjeli menedékhely** | Petőfi Sándor: **A helység kalapácsa** | Csiky Gergely: **Ingyenélők** |
Zelei Miklós: **Zoltán újratemetve** | William Nicholson: **Árnyország** | Henrik Ibsen: **Brand** | Márai Sándor: **Családi kérdés,**
Befejezetlen szimfónia